

ಕನ್ನಡ - I
KANNADA - I
Part - I

**1
—
2**

ತರಗತಿ
STANDARD X

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ
ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ

ತಯಾರಿಸಿದವರು

ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಚೀತಿ ಸಮಿತಿ (SCERT) ಕರ್ನಾಟಕ

2019

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ

ಜನಗಣ ಮನ ಅಧಿನಾಯಕ ಜಯಹೇ
ಭಾರತ ಭಾಗ್ಯ ವಿಧಾತಾ
ಪಂಚಾಬ ಸಿಂಧು ಗುಜರಾತ ಮರಾಠಾ
ದ್ರಾವಿಡ ಉತ್ತರ ವಂಗ
ವಿಂಧ್ಯ ಹಿಮಾಚಲ ಯಮುನಾ ಗಂಗಾ
ಉಚ್ಛರ ಜಲಧಿತರಂಗ
ತಪಶುಭ ನಾಮೇ ಜಾಗೇ
ತಪಶುಭ ಆಶ್ರಿತ ಮಾಗೇ
ಗಾಹೇ ತಪ ಜಯ ಗಾಥಾ
ಜನಗಣ ಮಂಗಲದಾಯಕ ಜಯಹೇ
ಭಾರತ ಭಾಗ್ಯ ವಿಧಾತಾ
ಜಯಹೇ ಜಯಹೇ ಜಯಹೇ
ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಜಯಹೇ

ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ

ಭಾರತವು ನನ್ನ ದೇಶ. ಭಾರತೀಯರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಸಹೋದರ, ಸಹೋದರಿಯರು.
ನಾನು ನನ್ನ ದೇಶವನ್ನ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಾಣವಾದ ಪರಂಪರೆಗೆ ನಾನು ಹೆಮ್ಮೆಪಡುತ್ತೇನೆ.
ನಾನು ನನ್ನ ತಂಡೆ, ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನ ಗೌರವಿಸುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಸಾಜನ್ಯದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತೇನೆ.
ನಾನು ನನ್ನ ದೇಶ ಮತ್ತು ನನ್ನ ದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ನನ್ನ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನ ಮುದಿಪಾಗಿಡುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಕ್ಷೇಮ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆನಂದವಿದೆ.

Prepared by :

State Council of Educational Research and Training (SCERT)
Poojappura, Thiruvananthapuram 695012, Kerala
Website : www.scertkerala.gov.in
e-mail : scertkerala@asianetindia.com
Phone : 0471 - 2341883, Fax : 0471 - 2341869
First Edition : 2019
Printed at : KBPS, Kakkanad, Kochi-30

ಪ್ರೀತಿಯ ಮಕ್ಕಳೇ,

ಜಾನವೆನ್ನವುದು ಒಂದು ಸಾಗರ. ಅದು ಆಳವಾದುದು ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರವಾದುದು. ಅದನ್ನು ಮೊಗೆದಷ್ಟು ಮುಗಿಯಷ್ಟದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ. ಬದುಕನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗತ್ಯವಾದ ಪರಿಕರಗಳೆಲ್ಲ ಇವೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬದುಕು ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಸ್ವತಃ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸ್ವಂತ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಗೆ ರೂಪುನೀಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಇದೆ. ಅಂತಹ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ತವಾದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವವರು, ಸಾಗಬೇಕಾದವರು ನೀವು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಚಾಳನಸಾಗರದ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮರೂಪಕರು ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದಿನ ಆಯ್ದೆ ನಿಮ್ಮದು.

ಭಾಷಾಜಾನದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ. ಅದು ಆತ್ಮಗತ್ಯ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಪಣ್ಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಷ್ಟ್ವಾಗ್ಗೆ ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ.

ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ, ಸಂತೋಷದಾಯಕವಾದ ಜಾನವನ್ನು ಸ್ವತಃ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವತ್ತ ಸಾಗುವುದಕ್ಕೆ, ಯೋಗ್ಯವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಹೊಸರೊಸ ವಿಚಾರಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಪತ್ರವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕನ್ನಡಭಾಷಾ ಪತ್ರಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿದಲಾಗಿದೆ.

ಭಾಷೆಯ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಆಶಾದಿಸುತ್ತಾ ಜಾನಾಜರನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಾಗುವಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಸ್ತುತ ನಿಮಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಂಗಾತಿಯಾಗಲೆಂದು ಹಾರ್ಡ್‌ಸ್ಟ್ರೆನ್ಸ್‌ನೇ.

ಪ್ರೀತಿಪ್ರಾವರ್ಕ,

ಡಾ. ಜೆ.ಪ್ರಸಾದ್

ನಿರ್ದೇಶಕರು

ಎಸ್.ಆ.ಎ.ಆರ್.ಟಿ., ಕೇರಳ

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಫೋಟೋ -1. ಕಾಡಿನ ಒಡಲು..... 5-25

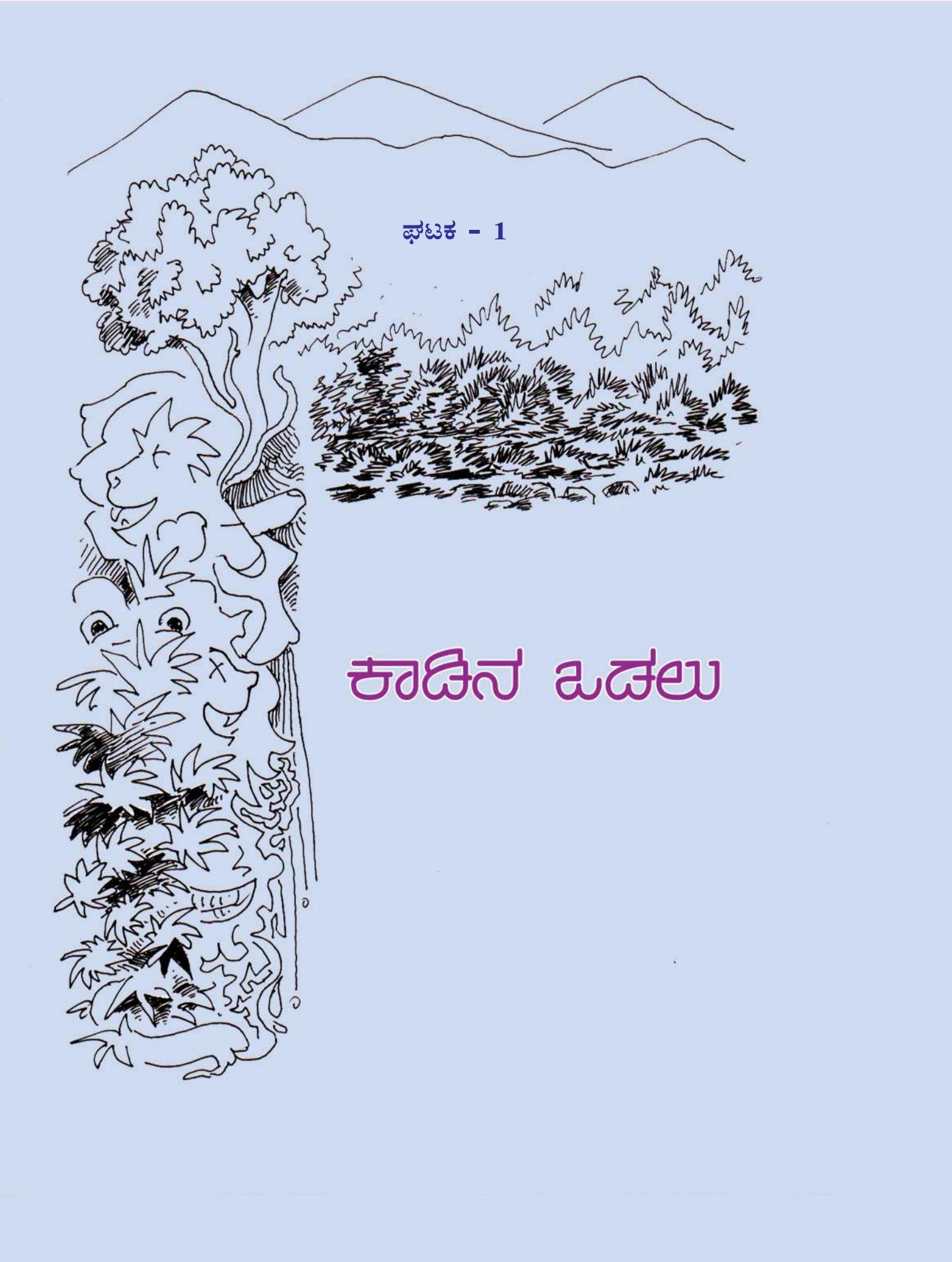
- ದೇವರು ರುಜು ಮಾಡಿದನು ..... ಕವನ ..... ಕುವೆಂಪು
- ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೆ ..... ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧ ... ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್
- ಬೆಣ್ಣದ ತಲೆಮುಟ್ಟಿಂದಾಗ ..... ಶ್ರವಾಸ ಕಥನ ..... ಡಾ. ಉಪ್ಪಂಗಳ ರಾಮಭಟ್ಟ

ಫೋಟೋ -2 ಬಾಳೆಬೀಳಕು 27-44

- ವಚನಸಿರಿ ..... ವಚನಗಳು ..... ವಚನಕಾರರು
- ಮನಃಪರಿವರ್ತನೆ ..... ಗೀತನಾಟಕ ..... ಪ್ರಭುಶಂಕರ
- ಕೃಷ್ಣ-ಒಂದು ಜೀವನಮಾರ್ಗ ..... ಪ್ರಬಂಧ ..... ವೈ. ಎಸ್.ಜಿ. ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ

ಫೋಟೋ 3. ನಾಡದೀಪ 45-66

- ತೊಳವಮಾತೆ ..... ಕವನ ..... ಮಂಜೀಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಷ್ಟೇ
- ದುರ್ಗಾದ ದೊರೆ ..... ಕಾದಂಬರಿ ..... ತ.ರಾ.ಸು
- ದಲಿತಬಂಧು ಕುದ್ದುಲ್ಲಾ ರಂಗರಾವ್ ..... ವೃಕ್ಷಪರಿಚಯ ..... ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಕೊಡಸೆ

ಫಟಕ - 1

ಕರಡಿನ ವಡೆ

ಕಾ(ಪಾ)ಡು

- ಹರಿನಾರಾಯಣ ಮಾಡಾವು

‘ಕಾಡು’ ನಾನಾದರೂ ಕಾಡುವನು ಮಾನವನು
ಕಡಿದು ಬರಿದಾಗಿಸುವ ದುರುಳತನದವನು

ಕೊಡಲಿ ದಾಳಿಗೆ ಸಿಲುಕೆ ಬಡವಾದ ಒಡಲಿನಲಿ
ಕಂಗೆಡುವ ಘ್ರಿತಿ ಬರಲು ನಾನೇನು ಕೊಡಲಿ?

ಪ್ರಾಣೀಪಟ್ಟಿಗಳೇ ಹಿತದಾಸರೆಯು ಮರೆಯಾಗಿ
ಕೊರತೆಯಲಿ ಮಳೆ ಸಹಿತ ದೂರವಾಗಿ....

ಹಸಿರು ಸಂಪದವಚನಿ ಬಹಳ ಬರ ಬಂಡಾಗ
ಪರಿಸರದ ಮಲಿನತೆಯು, ವಿಪ್ರಲ ರೋಗ

ನರನ ಮನದಾಸೆಯದು ಮಿತಿಯಿರದೆ ಮೊರೆವಾಗ
ಅರಿವರಾರುಂಟು ಮರದ ಸ್ವರದಂತರಂಗ?

ಪೈಡವಿಯೊಡಲಿನ ಸಮತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗದೆಯಿರಲಿ
ಒಡೆಯನೊಲವಿನ ಕಡಲು.... ಕಾಪಾಡಲೆ

ಮೇಲಿನ ಕವನದ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಅನೀಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಬರೆದು
ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿರಿ.

ದೇವರು ರುಜು ಮಾಡಿದನು!

- ಕುಪೆಂಪು

ದೇವರು ರುಜು ಮಾಡಿದನು;
ರಸವಶನಾಗುತ ಕವಿ ಅದ ಸೋಡಿದನು!

ಬಿತ್ತರದಾಗಸ ಹಿನ್ನಲೆಯಾಗಿರೆ
ಪವಣತದೆತ್ತರ ಸಾಲಾಗೆಸೆದಿರೆ
ಕಿಕ್ಕಿರಿದಡವಿಗಳಂಚಿನ ನಡುವೆ
ಮೆರೆದಿರೆ ಜಲಸುಂದರಿ ತುಂಗೆ
ದೇವರು ರುಜು ಮಾಡಿದನು
ರಸವಶನಾಗುತ ಕವಿ ಅದ ಸೋಡಿದನು!

ನದಿ ಹರಿದಿತ್ತ; ಬನ ನಿಂತಿತ್ತ;
ಬಾನ್ ನೀಲಿಯ ನಗೆಬೀರಿತ್ತ.
ನಿಜಣನ ದೇಶದ ನೀರವ ಕಾಲಕೆ
ಖಗರವ ಪ್ರಲಕಂ ತೋರಿತ್ತ.
ಹೂಬಿಸಿಲಲೆ ಮಿರುಗಿರೆ ನಿರಿಪ್ಪೊನಲು
ಮೊರೆದಿರೆ ಬಂಡೆಗಳಲೆ ನೀರ್ಹೊದಲು
ರಂಜಿಸೆ ಇಕ್ಕೆಲದಲೆ ಹೊಮ್ಮೆಳಲು
ಸಿಬ್ಬಲುಗುಡ್ಡೆಯ ಹೊಳೆಯಲೆ ಮೀಯುತ್ತ
ಕವಿಮನ ನಾಕದಿ ನೆಲೆಸಿತ್ತ
ಮುಧು ಸೌಂದರ್ಯದ ಮುಧುರ ಜಗತ್ತು
ಹೃದಯ ಜಿಹ್ವೆಗೆ ಜೇನಾಗಿತ್ತ!

ದೃಶ್ಯದಿಗಂತದಿನೊಮ್ಮೆಯ ಹೊಮ್ಮೆ
 ಗಿರವನ ಪಟದಾಕಾಶದಲ್ಲಿ
 ತೇಲುತ ಬರಲ್ಪ ಬಲಾಕವಂತ್ತಿ
 ಲೇಖನ ರೇಖಾನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ
 ಅವಾಳ್ಯಾರ್ಮ ಭಂದಃಪ್ರಸದಲ್ಲಿ
 ಸೃಷ್ಟಿಯ ರಚನೆಯ ಕುಶಲಕೆ ಚಂದಕೆ
 ಜಗದಚ್ಛರಿಯಂದದ ಒಪ್ಪಂದಕೆ
 ಚಿರಚೀತನ ತಾನಿಹೆನೆಂಬಂದದ
 ಬೆಳ್ಕುಕ್ಕಿಯ ಹಂತಿಯ ಆ ನೆವದಿ
 ದೇವರು ರುಜು ಮಾಡಿದನು
 ರಂಧರನಾಗುತ ಕವಿ ಅದ ಸೋಡಿದನು!

ಕರಿಷ್ಮಾಚರ್ಯ

ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ಮುದಿಲಾದ ಮಲೆನಾಡಿನ ಶಿವಮೋಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕುಪ್ಪಳಿಯಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪ, ಸೀತಮ್ಮುದಂಪತ್ತಿಯ ಸುಪ್ರತಿರಾಗಿ ಗಣಾಳನೇ ಇಸವಿ ದಿಸೆಂಬರ್ ಏನೇ ತಾರೀಕಿನಂದು ಕುವೆಂಪು ಜನಿಸಿದರು. ಕುಪ್ಪಳಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಎಂಬುದು ಅವರ ಪೂರ್ವ ಹೆಸರು. ಮಲೆನಾಡ ಹಾಡಿನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಂದು ಬೆಳೆದ ಅವರು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರೈಡಶಾಲಾ ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಬಳಿಕ ಮೈಸೂರಿನ ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಪ್ರಾಚ್ಯಾಯ್ದಾಗಿ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ತೊಂಬತ್ತು ವರಂಗಳ ತುಂಬು ಬಾಳೆ ನಡೆಸಿದ ಕುವೆಂಪು ಗಣಾಳನೇ ಇಸವಿ ನವೆಂಬರ್ ಏನೇ ತಾರೀಕಿನಂದು ವಿಧಿವಶರಾದರು.

'ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನ' ಎಂಬ ಮಹಾಕಾವ್ಯವು ಕುವೆಂಪುರವರು ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಒಂದು ಅನಘ್ಯೈ ರತ್ನ. ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಗಳು, ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ ಎಂಬ ಬೃಹತ್ ಕಾದಂಬಿಗಳು, ಹೊಳೆಲು, ಪಾಂಚಜನ್ಯ, ಪಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ಕವನಸಂಕಲನಗಳು, ತಪ್ಪೋನಂದನ, ರಸೋವ್ಯೇಸಃ ಎಂಬ ವಿಮಶಾಲೀನ ಸಂಕಲನಗಳು, ನನ್ನ ದೇವರು ಮತ್ತು ಇತರ ಕರ್ತೆಗಳು ಎಂಬ ಕಥಾಸಂಕಲನ, ಅಮುಲನ ಕರ್ತೆ, ಮೋದಣಿನ ತಮ್ಮ ಮುಂತಾದ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಿಗಳು, ಜಲಗಾರ, ಯಮನ ಸೋಲು ಮುಂತಾದ ನಾಟಕಗಳು, ನೆನಫಿನ ದೋಷೋಂದನ್ನು ಎಂಬ ಅತ್ಯಕ್ಷಧನ ಹಿಗೆ ಸರಿಸುಮಾರು ಎಪ್ಪತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕುವೆಂಪುರವರು ಕನ್ನಡ ವಾಜ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೋಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಲವಾರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಿಂದ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್, ಅವಿಲಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಸಮೀಕಣದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ, ಕನಾಡಕ ರತ್ನ ಬಿರುದು, ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಪುರಸ್ಕಾರ ಮುಂತಾದ ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಕುವೆಂಪುರವರಿಗೆ ಪಂಪ ಪ್ರಶ್ನಿ, ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶ್ನಿ, ಪದ್ಮವಿಭೂಷಣ ಪ್ರಶ್ನಿಗಳೂ ಲಭಿಸಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಲಶವಿಡುವಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಶ್ನಿಯಾದ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶ್ನಿಯು ಅವರ 'ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನ' ಕೃತಿಗೆ ಲಭಿಸಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನಿಯ ಗೌರವವನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ತಂದಿತ್ತ ಕೇರಿಯೂ ಅವರದಾಗಿದೆ. 'ದೇವರು ರುಜು ಮಾಡಿದನು' ಕವನವನ್ನು 'ಪಟ್ಟಿಕಾಶಿ' ಕವನ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- 1 ಜಲಸುಂದರಿ ತುಂಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಮೇರೆಯುತ್ತಿದ್ದು?
- 2 ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸು ನಾಕದಲ್ಲಿ ಸೆಲೆಸಿದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭಕ ಯಾವುದು?
- 3 ದೇವರ ರೂಪವಿನಂತೆ ಕವಿಗೆ ಯಾವುದು ಕಾಣಿತು?

ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಕವನದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿರುವಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪದವಿಂಗಡಣ ಮಾಡಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಉದಾ : ಬಿತ್ತರದಾಗಿಸ ಹಿನ್ನಲೆಯಾಗಿರೆ
ಪವರತದೆತ್ತರ ಸಾಲಾಗೆಸೇದಿರೆ
ಕಿಕ್ಕಿರಿದದವಿಗಳಂಚಿನ ನಡುವೆ

ಬಿತ್ತರದ ಆಗಣ ಹಿನ್ನಲೆ ಆಗಿರೆ
ಪವರತದ ಎತ್ತರ ಸಾಲಾಗಿ ಎಸೆದಿರೆ
ಕಿಕ್ಕಿರಿದ ಅಡವಿಗಳ ಅಂಚಿನ ನಡುವೆ

ವಾಕ್ಯರಚಿಸಿರಿ.

ಕವನದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಪ್ರಾಸಪದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿರಿ. ಆ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಬೇರೆ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರಿ.

ಉದಾ :

- ದೇವರು ರೂಪ ಮಾಡಿದನು
ರಸವಶನಾಗುತ ಕವಿ ಅದ ನೋಡಿದನು
- ಕುಂಬಾರನು ಮಡಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.
ರಮೇಶನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಅದನ್ನು ನೋಡಿದನು.

ಅಸ್ವಾದನ ತಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

- ದೇವರು ರೂಪ ಮಾಡಿದನು ಕವನದ ಅಸ್ವಾದನ ತಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಗದ್ಯಭಾಗ ರಚಿಸಿರಿ.

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಗದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆರೆ ಎಳೆದ ಪದಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ಅಥವಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಬೇರೊಂದು ಗದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ರಚಿಸಿರಿ.

ರವಿಯು ತನ್ನ ಮುಂದಿದ್ದ ಕಡತಕ್ಕೆ ರೂಪ ಹಾಕೆ ಹುಟ್ಟಿಯಿಂದ ಎದ್ದು ಸಮಯ ನೋಡಿ ಬೇಕಿದನು. ಗಂಟೆ ಆಗಲೇ ಏಕು ದಾಟಿತ್ತು. ಇಂದು ಮಗಳ ಹುಟ್ಟಿಹೆಬ್ಬಿ. ಸಂಚೀ

ಬೇಗ ಮನೆಗ ಬರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಮಗಳಿಗ ಹೇಳಿದ್ದು ನೆನಪಾಯಿತು. ಅವಸರದಿಂದ ಕಚೇರಿಯ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಹಾದು ನಿಂತಿದ್ದ ಜನರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡನು. ಒಸ್ಸು ಹತ್ತಿ ಮನೆಗೆ ತಲುಪಿದನು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ನೀರವತೆ ತುಂಬತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ ಮನೆಯವರ ಸುಳಿವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತಂಕದಿಂದ ರವಿಯ ಪ್ರದಯ ದವಗುಟ್ಟತೊಡಗಿತು. ಇದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ವಿದ್ಯುತ್ ದೀಪಗಳು ಯುಗ್ಗನೆ ಬೆಳಗಿದವು. ‘ಅಪ್ಪಾ! ’ ಎಂದು ಮಥುರವಾಗಿ ಮಗಳು ರವಿಯನ್ನು ಕರೆದಳು. ಆ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ಅವನು ಪುಲಕಗೊಂಡನು.

ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಷ

- ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ತಂಗಾಳಿಯು ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಮೇಲೆ ನೀಡಲಾದ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆರೆಯೆಳೆದ ತಂಗಾಳಿ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ತಂಪಾದ ಗಾಳಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವಃಪದವು ವಿಶೇಷಣವಾಗಿದ್ದ ಉತ್ತರಪದವು ನಾಮಪದವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಮಾಸವನ್ನು ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಷ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆರೆಯೆಳೆದ ಪದಗಳ ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಷವಾಗುವ ಪದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಬೇರೆ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರಿ.

- ಅತಿವೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಿ ನಾಶನಪ್ಪಗಳನ್ನು ಆನುಭವಿಸಿದ ಜನರು ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಮತ್ತಪ್ಪ ತ್ವರಿಸಿದರು.
- ಶಾಲಾ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆಸಿದ ಚೈತನ್ಯಾಯ ಗುಣವುಳ್ಳ ಮರಗಿಡಬ್ಜೀಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಉರವರು ಆನಂದಗೊಂಡರು.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೆಬ್ಬಿಲಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ಷೇತ್ರಿಕ್ಕ ಬರುತ್ತಿದೆ.
- ಹುಣಿಮೆಯ ದಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ತಂಬೆಳಕಲ್ಲಿ ಮಿಂದೆದ್ದಂತೆ ಕಾಣೋಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಕವನ ಬರೆಯಿರಿ.

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಕವನದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿರುವಪ್ಪು ಮುಂದುವರಿಸಿ ರಚಿಸಿರಿ. ಅನಂತರ ಆದನ್ನು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ಬೆರಳಷ್ಟು ಮಾಡಿ ಶಾಲಾಭಾಗಾನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರಿ.

ಕಾದ ಒಡಲ ಬೆದಗಿನಲ್ಲಿ
ಕಲಕಲ ನದಿ ಹರಿಯುವಲ್ಲಿ
ಹಕ್ಕಿ ಹಾದು ಮೊಳಗುವಲ್ಲಿ
ಚೆಲುವು ನಗೆಯ ಬೀರಿತು.

ವ್ಯಾಘರಗೀತೆ

- ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್

“ಎಲೆ ಬೆಕ್ಕೆ ರಹಿಸಿದಿಲೆ ಹುಲಿಯ ಜಾತಿಗೆ ಸೇಡೆನೆಂದು ಗಮಿಕಣಬೇಡ” ಎಂದು ಬರೆದ ಕವಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಗೌರವವುಂಟು. ಆತ ಹುಲಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಹಿಂಸ್ಯಪಶುಪೆಂದು ತಿರಸ್ಯಾರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರುವುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವೆಂದು ಮನಗಂಡಿದ್ದನು. ಹುಲಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ತಿನ್ನುವುದೇನೋ ಉಂಟು. ಅದರೆ ಸಿಪ್ಪಕ್ಕಾತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೇರಿದಿರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನಿದೆ? ಶಾಂತಿಕಾರವನ್ನು ತಿಂದು ಬಿಂಬಿಕುಹುಡಾದ ಮಾನವನೇ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನಬಿಂಬಿಕುಹುಡಾದರೆ ಹುಲಿಯಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಪರಾಧವೇ? ಅದು ಅಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಲ್ಲುವುದರಲ್ಲೇನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ; ಹಾಗೆ ಕೊಲ್ಲುವಾಗ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತದೆಯೇ ಅಥವಾ ಧರ್ಮಾರ್ಥಗಳ ಲೆಕ್ಕವನ್ನೇ ಇದರೆ ಸ್ವಚಂದದಿಂದ ವತ್ತಿಸುತ್ತದೆಯೇ ಎಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯಪ್ರಶ್ನೆ.

“ಹುಲಿಗೆ ಧರ್ಮವೇನು ಬಂತು” ಎನ್ನಬಹುದು. ಇತರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹುಲಿಗಳ ವಿಷಯ ಹೇಗೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಅದರೆ ಯಾವ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನಂಭ ಮೊರೆಗಳು ಆಳಿದ್ದೋ, ಭಗವದ್ಗಿತೆಯಂಭ ಗ್ರಂಥ ಉದ್ಧವಿಸಿಕೊಂಡೋ, ಆ ಭರತಭಾರತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿಗಳಾದರೂ ಅಧರ್ಮಕ್ಕೆಡೆಗೊಡುವುದುಂಟಿ? ಈಬೇಗೆ ನನ್ನ ಬಂಧು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ತನ್ನ ಪಂಶದವರೇಬ್ಬರ ಅನುಭವಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಹುಲಿಯ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯ ಅರಿವಾಯಿತು.

ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿರು ಅಜ್ಞಂದಿರು ತಮಕೊರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯವರು. ಅವರ ಹಿರಿಯರು ಸಣ್ಣದೊಂದು ಸಂಸಾನದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದು ತಮ್ಮ ರಾಜಭಕ್ತಿಗಾಗಿ ಹೇಸರು ಪಡೆದವರು. ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರಿತ್ವ ಹೋಗಿ ಕೇವಲ ಶಾಸುಭೋಗಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಆದರೂ ಶಾಸುಭೋಗರು ತಮ್ಮ ವಂಶದ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಕುಂಡು ತರದಂತೆ ವಿದ್ಬಿಂದಿ ಪ್ರಸ್ತರವನ್ನು ನಿಷ್ಟೇಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು, ಮಹಿಯ ಕಾಣಿಕೆಗಾಗಿ ರೈತರನ್ನು ಖೀಡಿಸದೆ, ದೇವರು ಹೊಟ್ಟಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶೃಷ್ಟಿಗೊಂಡು ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಭಾಗಕ್ಕೆ ವಿದ್ಬಿಂದಿ ಪ್ರಸ್ತರ ಕೇವಲ ಜೀವನದ ಆಧಾರವಲ್ಲ; ಅವರ ರಾಜಕೀಯ ಲಾಂಛನ.

ಒಂದು ಬಾರಿ ಅವರು ಇರಸಾಲಿಗಾಗಿ ಜಿಕ್ಕನಾಯಕನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಖಜಾನಗೆ ಹಳ್ಳಿ ಕಟ್ಟಿ, ಸ್ವೇಚ್ಚಿತರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ವಾಪಾಸು ಹೋರದುವ ವೇಳೆಗೆ ಸಂಚೆ ಆರು ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ತಲಪರೇಕಾದರೆ ಮದಲೀಂಗನ ಕಣಿವೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಕಾಡುದಾರಿ, ಆದರೂ ಬೆಳದಿಂಗಳ ದಿನ; ‘ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಹೆಚ್ಚೆ ಹಾಕಿದರೆ ಉಬದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಉರುವ ವೇಳೆಗೆ ಆಗಲೇ ರಾತ್ರಿ ಹೆಚ್ಚೆಯಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಹಸೆವಿನ ಜೊತೆಗೆ ಭಯವೂ ಸೇರಿ ಅವರ ಕಾಲು ಮತ್ತೆ ಬುರುಕಾಯಿತು.

ರಸ್ತೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯೊಂದು ಮಲಗಿತ್ತು. ದಿನವೆಲ್ಲಾ ನಿದ್ದೆವೂಡಿ ಆಗತಾನೆ ಆಕಳಿಸುತ್ತ ಎದ್ದ ಹುಲಿಗೆ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಬರಿದಾಗಿದೆಯೆಂದು ಭಾಸವಾಯಿತು. ವಿಧಿ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಏನನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಒಂದರೆಡು ಸಾರಿ ಮೈಮುರಿದು ಹೊರಟಿತು. ಬಂಡೆಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಮಧುರವಾದ ಗಂಧವೊಂದು ಆದರ ಘಾರಣೇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿತು. ಆ ಸುವಾಸನೆಯ ಜಾಡನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ನಿಶ್ಚಯಿತಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಾ ರಸ್ತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಒಂದು ಶಾಸುಭೋಗರನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಅವರ ದುಂಡುಂಡಾದ ಶರೀರವನ್ನು ನೋಡಿ ಹುಲಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಹುಲಿಯ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಕೊರತೆ ಒಂದಿತ್ತು; ಆ ಶಾಸುಭೋಗರು ಹುಲಿಗೆ ಅಭಿಮುಖಿಸಿರದೆ ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಬೆನ್ನುತ್ತಿರುಗಿಸಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರನ್ನೇ ಆಗಲಿ, ಭರತಬಂಡದ ಹುಲಿಗಳು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹಾರಿ ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಶತ್ರುವನ್ನಾದರೂ ಸರಿಯೆ, ಆತ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿರುವಾಗ ಕೊಲ್ಲುವುದು ಧರುವಲ್ಲವಷ್ಟೇ.

ಅದ್ದರಿಂದ ಹುಲಿ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಶಾಸುಭೋಗಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಬರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ಹಾಡು ಮುಂದೆ ಹೋಗುವುದು ಕಷ್ಟ. ನಿಶ್ಚಯಿತಾಗಿ ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ನಡೆದು, ಅನಂತರ ಅವನ ಮುಂಭಾಗಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು, ಕೂಡಲೇ ತಿರುಗಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಬೀಳಬೇಕು. ತನ್ನ ಬಡಬಂಧುವಾದ ಬೆಕ್ಕಿನಂತೆ ದೇಹವನ್ನು ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹುಲಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಶಾಸುಭೋಗರ ಹತ್ತಿರ ಸರಿಯಿತು.

ಇತ್ತು ಶಾಸುಭೋಗಿಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಳುಕು ಹುಟ್ಟಿತು. “ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದಿರುವಂಥ ಅಪಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಆರನೆಯ ಇಂದ್ರಿಯವೊಂದಿದೆ” ಎಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸುಭೋಗರಲ್ಲಿ ಆ ಇಂದ್ರಿಯ ಜಾಗ್ರುತವಾಗಿ ಹುಲಿ ಬಂದದ್ದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಹುಲಿಯೇ ಆದರೂ ಆದು ಹಿಂದಿನಿಂದ

ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶಾಸುಭೋಗರು ಬಲ್ಲರು. ಹುಲಿಗೆ ಹೊಳೆದ ಯೋಚನೆಯೇ ಅವರಿಗೂ ಹೊಳೆಯಿತು. ಹುಲಿ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನೆಗೆಯಿತು. ಅದು ತಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಶಾಸುಭೋಗರು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಗಿದರು. ಹುಲಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗುವುದರೊಳಗೆ ಅವರೂ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಪುನಃ ನಡೆದರು. ಹುಲಿ ಕತ್ತೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರೆ ಶಾಸುಭೋಗರು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬೆನ್ನುತ್ತಿರುಗಿಸಿದ್ದಾರೆ!

ಹುಲಿಯ ಮುಖ ಪೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಆದರೆ ಶಾಸುಭೋಗರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯೂ ಅಯಿತು. ತನಗೆ ತಕ್ಕ ಎದುರಾಳಿಯೇ ಸಿಕ್ಕಿದನೆಂಬ ಮೆಚ್ಚಿಕೆ. ತಿಂದರೆ ಇಂಥವನನ್ನೇ ತಿನ್ನಬೇಕು ಎಂದುಚೊಂಡು ಮತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ನೆಗೆಯಿತು. ಈ ಸಲವೂ, ಹುಲಿಗೆ ಕಂದದ್ದು ಶಾಸುಭೋಗರ ಬೆನ್ನೇ. ಆದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕಡೆ ಹಸಿವು, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ‘ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಾವಾನಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಧಕ್ಕೆ ಬಂತಲ್ಲ’ ಎಂಬ ಯೋಚನೆ. ‘ನಾಳೆ ಇತರ ವಾಘ್ರಗಳಿದುರಿಗೆ ತನ್ನ ಗೌರವ ಎಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಂತೀತು, ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದೇ ಬಿಡಲೇ’ ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಆದರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದುಹೋಯಿತು. ಕ್ಷಣಿಕಾಲ ಆದರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲ.

ಆದರೆ, ಆ ಗೊಂದಲ ಕ್ಷಣಿಕಾಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಸದ್ಗಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಹುಲಿ. “ಖಂಡವಿದಕ್ಕೋ, ಮಾಂಸವಿದಕ್ಕೋ, ಗುಂಡಿಗೆಯ ಬಿಸಿರಕ್ಕಿವಿದಕ್ಕೋ” ಎಂದು ಆ ಹಸು ಆಷಾಷಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತನ್ನ ಆಜ್ಞ ಡಾಯಿ ಚಪ್ಪರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಸುವನ್ನು ತಿನ್ನಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಆ ಹುಲಿರಾಯ ಸತ್ಯವುತ್ತೆಯಾದ ಪ್ರಣಾಶೋಚಿಯನ್ನು ತಿನ್ನಲೊಲ್ಲದೆ ಘ್ರಾಣಬಿಡಲಿಲ್ಲವೇ? ಆ ಪವಿತ್ರ ಕಥೆ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತವಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಹುಲಿಗಳಿಗೂ ಹಸುಗಳಿಗೂ ಆದರ್ಶವಾಗಿಲ್ಲವೇ? ಅಂಥ ಹುಲಿಯ ಮೊಹ್ನೆಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ತಾನು ಅಧಮಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರಾಹಿವುದೇ? ಹುಲಿಗೆ ಭಗವದ್ವಿತೀ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು; ಸ್ವಧರ್ಮೋ ನಿಧನಂ ಶ್ರೀಯಃ, ಬ್ರಹ್ಮಿಲಾ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು ‘ಸೃತಾನ ಹಿಂತಿರುಗು’ ಎಂದುಕೊಂಡಿತು.

ಆ ಪಾಪದ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಹೊರಧಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಶಾಸುಭೋಗರ ಮುಂಭಾಗಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯಿತು. ಕತ್ತೆತ್ತಿದರೆ ಶಾಸುಭೋಗರು ಮತ್ತೆ ತಿರುಗಿದ್ದಾರೆ. ಹುಲಿಗೆ ಆದರ ಬೆನ್ನು ಹೊರತು ಮತ್ತೇನೂ ಹಾಣಿಲೊಲ್ಲದು. ಈ ಸ್ವಧರ್ಮ ಐದಾರು ಸಾರಿ ನಡೆಯುವುದರೊಳಗೆ ಇಬ್ಬರ ವೇಗವೂ ಸಲಸಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಈ ಶಾಸುಭೋಗರಿಗೆ ನಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಂತ ಕಡೆಯಲ್ಲೇ ಹುಲಿಯ ವೇಗಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದಂತೆ ತಮ್ಮ ವೇಗವನ್ನೂ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಲಾಲಚಕ್ರದಂತೆ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಂದು ಕ್ಷಣಿಕಾದರೂ ಹುಲಿಗೆ ಅವರ ಮುಖಾದಶನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ದೇಹಂಬಿಂಬಿವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯ! ಶಾಸುಭೋಗರ ತಲೆಸುತ್ತಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಈ ವಿಪತ್ತಿನ ಸನ್ನವೇತದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಶಿದಿಕ ಪ್ರಸ್ತರಕದ ಯೋಚನೆ ಬಂತು. ಹುಲಿಯ ಪಂಜಾದಿಂದ ಬಂದೇಟು ಬಿದ್ದರೆ ಸಾಕು - ಮುಂದೆ ಯಾವುದರ ಅರಿವೂ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ನೋವೇನಿದ್ದರೂ ಬಂದೇ ಬಂದು ಕ್ಷಣಿಕಾದ ಮಾತು. ‘ಮಡಿಯಬೇಕಾದರೆ ಮಾಡಿಯೇ ಮಡಿಯಿತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಏನನ್ನು? ಅವರಲ್ಲಿ ಆಯುಧವಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಿದಿಕ ಪ್ರಸ್ತರಕ ಶಾಸುಭೋಗರ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ, ಆದನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದು ಹುಲಿಯ ಮೇಲೇನು ಫಲಿಸಿತು! ಆದನ್ನು

ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಹುಲಿ ಸಾಯಮವುದಂತಿರಲಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕ್ಷಣಿಕಾಲಕ್ಕೆ ಹುಲಿ ಅಪ್ರತಿಭವಾದರೆ, ಅದರ ಗಮನ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಲಿಸಿದರೆ, ಅಪ್ಪರಲ್ಲಿ ಸಮೀಪದ ಮರಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಮೇಲಕ್ಕೇರಬಹುದೆಂಬ ಹುಟ್ಟು ಆಸೆ, ಅಂತೂ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕು, ಅದರ ಮೇಲೆ - ಕರ್ಮಕಣ್ಣೇವಾಧಿಕಾರಸ್ತೇ ಮಾ ಫಲೇಷು ಕದಾಚನ!

ಇತ್ತು ಹುಲಿಗೂ ವಿವರಿತ ಆಯಾಸ. ವಿದ್ರು ಪ್ರಸ್ತರ ಅದರ ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಡಿದಾಗ ಹುಲಿಗೆ ಪೆಟ್ಟೇನೂ ಆಗಲೀಲ್ಲ, ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಬಳಲೀಕರಿಸಿದ ಜಡವಾಗಿದ್ದೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಆರಿವಾಗಲು ಅರೆ ನಿಮಿಷ ಹಿಡಿಯಿತು. ಆ ಅರೆ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಶಾಸುಭೋಗರು “ದೇವರೆ, ಮರ ಹತ್ತುವಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಕರುಣೆಸು” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಬಂದೇ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಮರದ ಕಡೆಗೆ ಧಾರಿಸಿದರು. ಅದರೆ ದೇವರ ರಕ್ಷಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬೇರೆ ಇತ್ತು. ಮರಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಅಡಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ನೆಲದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಲ್ಲನ್ನು ಎಡವಿ ಶಾಸುಭೋಗರು ಬಿಡ್ಡರು. ಮೂದಲೇ ದಣವಾಗಿತ್ತು. ಬಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞ ತಪ್ಪಿತು.

ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಮೂರ್ಖೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆದರೂ ಆಗ ಆವರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯವೂ ಬುರುಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಅಸ್ವಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು; ಕೊಡ್ಡಿ ಮಂಜುಮಂಜು, ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೇ ಆವರಿಗಂತೂ ತಿಳಿಯದು. ಎಚ್ಚರಾಗ ಅವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೆಯೂ ಜನ ನಿಂತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಮುಖವೆಲ್ಲಾ ಒದೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಯಾರೋ ನೀರು ಚಿಮುಕಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು.

ಶಾಸುಭೋಗರು ಮೂರ್ಖೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಡೆದದ್ದು ಇಷ್ಟು; ಚೆಕ್ಕಿನಾಯಕನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ತೆಗಿನೆಕಾಯಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದ ಕೆಲವು ರೈತರೂ ತೆಂಗಳಬೇಕಿನಲ್ಲಿ ಗಾಡಿಮೊಡುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಾಸುಭೋಗರು ಬಿದ್ದ ಸ್ವಳಕ್ಕೆ ಕಾಲು ಹರದಾರಿಯಿದೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಎತ್ತುಗಳು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗದೆ ಕಣೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡವು. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಎದೆ ನಡುಗುವಂತೆ ಹುಲಿಯ ಗಜನೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಎತ್ತುಗಳ ಘಂಟೆಯ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಹುಲಿ ಕೆಲವು ನಿಮಿಷ ತಡೆದು ನೋಡಿತು. ಆದರೆ ರೈತರ ಮಾತು ಕೇಳಿಬಂದ ಮೇಲೆ ನಿರಾಕರಿಸಿದಲೂ ಕೋವದಿಂದಲೂ ಗಜನಿ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿತು. ಗಾಡಿಯವರು ಬಂದು ಜನವಿದ್ದರೂ ಎಷ್ಟೇ ಆಗಲಿ ಹುಲಿಯೆಂದರೆ ಭಯವಲ್ಲವೇ! ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಗಾಡಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ನಿಂತು ನೋಡಿದರು. ಮತ್ತೆ ಗಜನೆ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಶವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊವಿಯಿಂದ ಒಂದೆರಡು ತೇಣುಕಾ ಹಾರಿಸಿ, ಕೈಲಾಡಷ್ಟು ಗಲಬೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ತೆಗಿನ ಗರಿಯ ಪಂಜು ಹೊತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿದರು. ಮೂರ್ಖೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಶಾಸುಭೋಗರನ್ನು ಕಂಡು ಮುಖದ ಮೇಲೆ ನೀರೆರಚಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದರು.

ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಶಾಸುಭೋಗರು ಗಟ್ಟಿಮನಸ್ಸಿನವರು. ಬೇಗ ಚೇತರಿನಿಕೊಂಡೆದ್ದು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡರು. ಮೈಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಅವರಿಗೆ ಹೈಯಲ್ಲಿ ಗಾಯವೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಲಿಯ ಭಯವೇನೂ ಕಳೆದಿತ್ತು. ವಿದ್ರು ಪ್ರಸ್ತರವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪಡೆದು ಭದ್ರಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನೆಲ್ಲ

ವಿನ್ಯಾಯ ಆವರಿಸಿತ್ತು. ತಾವು ಉಳಿದದ್ದು ಹೇಗೆ? ನಿಸ್ಪಹಾಯರಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞೀಯಲ್ಲದೆ ಬಿಡಿದ್ವಾಗ ಹುಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಲ್ಲವೇಕೆ? ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿ ಗಾಡಿಯವರನ್ನು ಕೇಳಿದರು. “ನಾನು ಮುಖ ಮೇಲಾಗಿ ಬಿಡ್ಡಿದೆನೆ?” ಎಂದು. ಇಲ್ಲ, ಅವರು ಬಿಡಿದದ್ದು ಬೆನ್ನು ಮೇಲಾಗಿ. ಶಾನುಭೋಗರ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಉತ್ತರ ದೊರೆತಂತಾಯಿತು. ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಆ ಪ್ರಾಣ ತನ್ನ ಕುಲಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬಂದಿತ್ತು! ಉದಾರ ಹೃದಯರಾದ ಶಾನುಭೋಗರ ಚಾಯಿಯಿಂದ “ಭರ್ತೇ” ಎಂಬ ಮುಚ್ಚಕೆಯ ಮಾತು ಹೊರಟಿತು. ಸಂದರ್ಭವನ್ನಾಗಿಯದೆ, “ಈ ಶಾನುಭೋಗರಿಗೆ ಹುಟ್ಟು ಹಿಡಿಯಿತೋ” ಎನ್ನುವಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಡಿಯವರಿಗೆ ಅಂದಿನ ಕಥೆಯನ್ನಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದರು.

ಶಾನುಭೋಗರು “ಕುಡಿದ ನೀರು ಅಲುಗದ ಹಾಗೆ” ಎನ್ನಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಜೀವ ಸಹಿತ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ರಸದೂಟವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. “ಹುಲಿ ಈಗ ಎಷ್ಟು ಹಸಿದಿರಬೇಕು” ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಬಂಡಾಗ ಅವರ ವದನಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಮಾಡಿತು; ಉಟದ ರುಚಿ ಇಮ್ಮುದಿಯಾಯಿತು. ಅವರಿಗೆ ಅರೆ ನಿಮಿಷದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದ ಆ ವಿದಿಕ ಪ್ರಸ್ತರ ಎಂದಿನಂತೆ ತನ್ನ ಜೀಣಂಪಡ್ಟಿದೆ ಹೊಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಶಾನುಭೋಗರ ದೃಷ್ಟಿಯು ಅನಂತವಾತ್ಮಲ್ಲಿದಿಂದ, ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಆ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿತು.

ಆ ಶಾನುಭೋಗರಂತೂ ಈಗ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿದಿಕ ಪ್ರಸ್ತರ ಇಂದಿಗೂ ಭವ್ಯವಾಗಿದೆ. ದೇವರ ಮಂದಾಸನದ ಮೇಲೆ ಮಂಡಿಸಿ ಶಾನುಭೋಗರ ಸಂತತಿಯವರಿಂದ ಈಗಲೂ ಪ್ರಾಚೀಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಅವರೆಲ್ಲರ ಕೃತಜ್ಞತೆಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂದಿದೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಶಾನುಭೋಗರು ಉಳಿದದ್ದು ವಿದಿಕ ಪ್ರಸ್ತರದಿಂದಲ್ಲ, ಹುಲಿಯ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ. ಆ ಗುಣವನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುವ ಭಾಗ್ಯ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿದೆ.

ಪ್ರೀಲಿಕರ ಸಲಿಂಗರು

ಬಯಲು ಸೀಮೆ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಕ್ಕೆ ಹೆಬ್ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೧೦ನೇ ಇಸವಿ ಜೂನ್ ಇಡರಂದು ಎ. ಸುಬ್ರಾಮ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಟ್ಟಮ್ಮೆ ದಂಪತ್ತಿಯ ಮಗನಾಗಿ ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್ ಜನಿಸಿದರು. ಆಕ್ಕೆಹೆಬ್ಬಾಳು ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ರಾವ್ ಎಂಬುದು ಇವರ ಹೆಸರಿನ ಪ್ರಾಣರೂಪ.

ಪ್ರಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹುಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾಯರು ಉನ್ನತಶ್ರಿಕ್ಷಣಿವನ್ನು ಮೈಸೂರಿನ ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿ ಬಂಗಾರದ ಪದಕದೊಂದಿಗೆ ವಿಚೇತರಾದರು. ಮುಂದೆ ಮೈಸೂರಿನ ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ದುಡಿದರು. ಮೈಸೂರು ಆಕಾಶವಾಣಿ ನಿಲಯನಿದೇಶಕರಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ನಿದೇಶಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯವೇಸಿದ ಇವರು

೧೦೯ ಪರಿಗಳ ಕಾಲ ಬದುಕಿದ ಶತಾಯುಷಿ ಸಾಹಿತೆ. ೨೦೦೭ನೇ ಇಸವಿ ಅಗಸ್ಟ್‌^೫ ಇರಂದು ಇವರು ನಿಧನರಾದರು.

ಹಗಲುಗನಸುಗಳು, ಅಲೆಯುವ ಮನ, ಮಿನುಗು - ಮಿಂಚು (ಪ್ರಬಂಧ ಸಂಕಲನ), ಆಷಾಧಭೂತಿ, ಚಂಡಮಾರುತ (ಅನುಷ್ಠಾನ ನಾಟಕಗಳು), ಸಂಚೀಗಣ್ಯನ ಹಿನ್ನೋಟ (ಅಶ್ವಕಫನ), ಅಪರವಯಸ್ಕನ ಅಮೇರಿಕಾ ಯಾತ್ರೆ (ಪ್ರವಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ), ದೇವರು (ವೈಚಾರಿಕ ಕೃತಿ) ಮುಂತಾದವು ಇವರ ಪ್ರಧಾನ ಕೃತಿಗಳು. ‘ಶತಾಯುಷಿ’ ಎಂಬ ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕ್ಯೇವಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ೩೯ನೇ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದ ಗೌರವ ಡಿ.ಲಿಟ್. ಪುರಸ್ಕಾರ, ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಶಂಭಾ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಮಾಸ್ತಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ವಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ನಾಡೋಜ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮುಂತಾದವು ಅವರಿಗೆ ಸಂದ ಗೌರವ, ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು.

‘ಹ್ಯಾಫ್ರಿಂತೆ’ ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ‘ಅಲೆಯುವ ಮನ’ ಪ್ರಸ್ತಕದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿಶದೀಕರಣ

- ಇರಕಾಲು - ರ್ಯಾತರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಕಂದಾಯದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಖಚಾನೆಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು.
- ಕುಲಾಲ ಚಕ್ರ - ಮದಕೆ ಮಾಡಲು ಕುಂಬಾರನು ಬಳಸುವ ಚಕ್ರ.
- ಮಸಿಕಾಣಕೆ - ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಸಂದಭಡದಲ್ಲಿ ಶಾಸುಭೋಗರು ರ್ಯಾತರಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕೆರುಕಾಣಕೆ.

ಉತ್ತರಿಸಿ

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- 1 ಶಾಸುಭೋಗರು ಮನೆಗೆ ಮರಳಲು ತಡವಾದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?
- 2 ಹುಲಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾದುದು ಯಾವಾಗ?
- 3 ಹುಲಿಯು ಶಾಸುಭೋಗರನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಯಾಕೆ ಆಕ್ರಮಿಸಲಿಲ್ಲ?
- 4 ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದವರು ಹುಲಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಒದಿಸಿದರು?

ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ

- ವ್ಯಾಘ್ರಗೀತೆ ಪಾಠದ ಪ್ರಥಾನ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ವಿಮರ್ಶಾ ಲೇಖನ ಬರೆಯಿರಿ

- ‘ಹಲಿಯಂದರೆ ಕುರ ಪ್ರಾಣ. ಹೊಂದು ತಿನ್ನಪ್ರದೊಂದೇ ಅದರ ಸ್ವಭಾವ’ – ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ವ್ಯಾಘ್ರಗೀತೆ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಹಲಿಯ ಪಾಠ ಹೇಗೆ ನೀರೂಪಿತವಾಗಿದೆ? ಈ ಕುರಿತು ವಿಮರ್ಶಾಲೇಖನ ಬರೆಯಿರಿ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ

- ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ನಾಡಿಗಿಳಿಯುವುದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಟಿಪ್ಪಣಿಯಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಕರಪತ್ರ ರಚಿಸಿರಿ.

- ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಲಾಂಚೋಟೆ, ಬಾಟಲೆ ಮತ್ತಿತರ ತ್ಯಾಜ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಬಿಸಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ ಮಲಿನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕುರಿತು ಜನರಾಗ್ರಹಿ ಮೂಡಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಕರಪತ್ರ ರಚಿಸಿರಿ.

ಗದ್ಯಭಾಗ ರಚಿಸಿ

ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾದ ಗದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆರೆಯಳಿದ ಧ್ವರುತ್ತಿ ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ.
ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಬೇರೊಂದು ಗದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ರಚಿಸಿರಿ.

ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಟಾಗ ತಡವಾದುದರಿಂದ ಜಮೀಲ ಮತ್ತು ರೇಷ್ಟ್ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬೇಗಬೇಗ ನಡೆದರು. ಘಕ್ಕನೆ ದುಂಡುದುಂಡಾಗಿ ಮೈಕ್ರೋಬಿಕೋಂಡಿದ್ದ ಮಗುವೊಂದು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಆಟವಾದುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಎದುರುಗಡೆಯಿಂದ ವಾಹನ ಬರುವುದರ ಗೊಡವೆಯಿಲ್ಲದ ಮಗುವನ್ನು ಕಂಡು ಒಡೆತೋಡಿ ಹೋಗಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಅಪರಿಚಿತರನ್ನು ಕಂಡ ಮಗು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಅಳತೊಡಗಿತು, ಸ್ವಲ್ಪ ಕಳೆದಾಗ ಅಳು ಜೋರುಚೋರಾಯಿತು. ಅಮೃತ ಬರುವುದರೊಳಗೆ ಮಗುವನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಗೆಳತಿಯರಿಗೆ ಸಾಹಸಕಾಯಿತು.

ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರಿ

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗೆರೆ ಎಳೆದ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಅಪುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇರೆ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಉದಾ : ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಪಂಚದ ಜ್ಞಾನವು ನಮಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಂಚ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಜರುಕುವು ಸ್ವರ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೀದುತ್ತದೆ.

- ಶ್ರೀರಾಮನು ತಾಟಕಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಹಿಂಜರಿದಾಗ ಗುರುಗಳಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡುವ ಸಮಯ ಇಲ್ಲ ಎಂದರು.
- ನಾಯಿಗಳ ಫಾಲ್ಕೆಂದ್ರಿಯವು ತುಂಬಾ ಸೂಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರವನ್ನು ಸರಿಗಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತ್ರ ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.
- ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಾಲದ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವೈಭವವನ್ನು ಕನಾಣಕದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಾಕರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಸಂಧಿ ತಿಳಿಯಿರಿ

- ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಸಾಲಾಗಿ ಹಾರುತ್ತಿರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಮನು ಕೇಕೆ ಹಾಕಿ ನೆಕ್ಕಿತು. ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗೆರೆ ಎಳೆದ ಪದವನ್ನು ‘ದಿಕ್ + ಅಂತ’ ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಪ್ರಾವಃಪದದ ಕೊನೆಯ ‘ಕ’ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ ‘ಗ’ ಅಕ್ಷರವು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸಂಧಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಜಶ್ಚಸಂಧಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಜಶ್ಚ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವಃಪದದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕ, ಚ, ಟ, ತ, ಪ-ಗಳಿಗೆ ಗ, ಜ, ಡ, ದ, ಬ-ಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಅಜಂತ, ಷಡಾನನ, ಸದಾಚಾರ, ತಾತ್ತ್ವಾದಿ ಪದಗಳು ಜಶ್ಚಸಂಧಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಪದಗಳ ಸಂಧಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ. ಜಶ್ಚ ಸಂಧಿಯಾಗುವ ಇತರ ಪದಗಳನ್ನು ಪಾಠಭಾಗದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಬೆಂಟುತಲೆವೆಚ್ಚಿದ್ದಾಗಿ

- ಡಾ. ಉಪ್ಪಂಗಳ ರಾಮಭಟ್ಟ

ಕೊಡಗಿನ ಕೋಟಿಬೆಣ್ಣ ರಮೇಶ್ ಪ್ರದೇಶ. ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಹೋದರೆ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿರುಗಲು ಮನ ಒಲ್ಲದು. ನಡುವಾಗಲಲ್ಲಾ ಬೆಳದಿಂಗಳ ಸೋಗವೀಯುವ ತಂಪಾದ ಹವೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿಯೇ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಮಿಶ್ರರೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಸಲಾಯಿಸಿದ್ದರು. ಇನ್ನೇನು, ಹೊಡಗಿಗೂ ಬಂದಾಗಿದ. ನನಗಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೆಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಹಂಬಲ ಬೇರೆ. ಆ ಬೆಣ್ಣರಾಯನ ಕರೆ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ತೀವ್ರವಾಗಬೋಡಿತು. ಕಾಗಿ ಕರೆದರೆ ಶಿವನೇ “ಬ್” ಎಂಬವಂತೆ. ಮತ್ತೆ ನನಗೆ ಅನ್ವದಿರಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ನನ್ನ ಸಹವಾಸಿ, ಅನುಭವಿ ಮಿಶ್ರ (ವಿಷ್ಣುಭಟ್ಟ)ರನ್ನು ನನ್ನ ಸಹಾಯಮಾಗುವುದಕಣನಗಳಿಗಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ. ನಾನು ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಅಪರಿಚಿತನಾದ್ದರಿಂದ ಹಾಕೂ ಎನ್ನವಷ್ಟುರಲ್ಲಿ ಹುತ್ತಾರಿಯ ಬಿಡುವೂ ಬಂತು. ಮತ್ತೆ ಅಂದೇ ನಾವು, ನನ್ನನ್ನ ಕಾಗಿ ಕರೆದ ಕೋಟಿಬೆಣ್ಣರಾಯನ ಭೇಟಿ ಮಾಡುವುದೆಂದು ತೀವ್ರಾನಿಸಿದೆವು.

ಅದು ನಿಜಕನ ಪ್ರದೇಶ; ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳು ದುಲಂಭ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಉಂಟಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿನ ಯಾ ನಂತರದ ಉಪಾಹಾರದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಹಿಡಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮಿಶ್ರರು ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ಹಳೆಗಾಲದ ಪಯಣಗರನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ನಂತರಿಗೇ ಎದ್ದು ಪಾದಯಾತ್ರೆಗೆ ಸಿದ್ಧಾರದೆವು. ಮಾದಾಪುರದಿಂದ ದಾರಿಯುದ್ದವನ್ನಳೆಯತೋಡಿದ ನಾವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಗರವಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲೇ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಮೈಲುಗಳಷ್ಟು

ಸಾಗಿದೆವು. ಮಾರ್ಗದ ಇಕ್ಕಡೆಗಳಲ್ಲಾ ನೀಣ್ಣ ಸಿಂತ ಮರಗಳ ಕಾಡು. ಕಡಿನೋಳಿಗೆ ಕಾಫಿ, ಸಿಂಬೆ, ಕಿತ್ತಳೆಗಳ ತೋಟ, ಮರಗಳೋ ಒಂದರೊಡನೆಯ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಿಸುವಂತೆ ಮುಗಿಲೆತ್ತರಕ್ಕೇರವೆ. ಈ ತಂಪಿನ ದೃಶ್ಯ ಸೊಂಪಾದ ಗಾಳಿ ನಮ್ಮ ನಡಯ ಆಯಾಸವನ್ನು ತೋರಿಗೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ರಾಜಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರೆದು ಗುಡ್ಡವನ್ನೇರತೋಡಿದೆವು.

ಪರಿಪರಿ ದಸೀದರೂ ಮುಗಿಯಲ್ಲಿ, ಪರುತ್ತಾ ಸಾಗಿದೆವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗತಿಹೀನರಂತೆ ಅಡ್ಡ ಬಿಡ್ಡ ಮರದ ದಿಮ್ಮಿಗಳು, ಹಿಂದಿದ್ದ ದಟ್ಟ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿದುಳಿದ ಕುತ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಚಿಂತಾಜನಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿದೆವು. ಸೌದೆಗಾಗತಕ್ಕ ಎಷ್ಟೋ ಮರಗಳು ಬಿಡ್ಡ ಕುಂಬಾಗುತ್ತವೆ ಅನ್ನಿಸಿತು ನನಗೆ. ಮತ್ತೆ ಮುಂದುವರಿದಾಗ ದಾರಿಯುದ್ದಕೂ ಸೂಕ್ತ ನೂಲುಗಳಲ್ಲಿ ನೇಲುವ ಜಾಲರಿಗಳಂತೆ ಕಂಬಿ ಹುಳಗಳ ಜೋಳಾಟ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿಗೊಂಡಿರುವ ದೃಶ್ಯ ಸರ್ಕಾಸಿನಲ್ಲಿ ನೇತಾಡುವವರನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮೈತುರಿಸಿ ದಡಿಕೆಯೇಳುವುದು. ಇವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ದಾರಿ ನಡಯಿಸುವದೇ ಕಷ್ಟವಾಗತೋಡಿತು. ಆದರೂ ಪರಮಾನ್ಯದೂಡದೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಲ್ಲಗಳನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿದೆವು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಾಲ್ಪಾರಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಜುಳುಬುಳು ನಿನಾದದಿಂದ ಹರಿಯುವ ತೋರೆಯೆಂದು ಆಷ್ಟು ಎತ್ತರದ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ನಮಗೆದುರಾಯಿತು. ಶಿಲಾತಲದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಚಿಕ್ಕ ಉಪಾಹಾರ ಮುಗಿಸಿದೆವು. ಆ ತಂಪು ನೀರು ಇಸ್ತು ವಾಟರನ್ನು ನೆನಪಿಸಿತು. ಅಲ್ಲೇ ಯಾರೋ ಬೆಂಕೆ ಉರಿಸಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಕುರುಹುಗಳು, ಬುಟ್ಟಿ ಹೆಣೆದ ಅವಶೇಷಗಳು ಕಂಡವು. ಆದರೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಗುರಿ ತಲುಪಿ ಹಿಂದಿರುಗಿಯೂ ಒಂದೇ ನರಹುಳವನ್ನು ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಲ್ಲಾ ಈಚಲಿನ ಗಿಡದಂತಹ ಗಿಡಗಳು ದಟ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿವೆ. ಇವನ್ನೇ ಇಲ್ಲ ಕಸೆಬಿರಿಕಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಳ್ಳೆಯಲ್ಲಾದರೆ ಅಡಿಕೆ ಮರದ ಸೋಗೆ ಅಥವಾ ತೆಗಿನ ಮಡಲಿನ ಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ರೂಢಿ ಅಷ್ಟು. ಕಾಡಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಈ ಸಸ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಭ್ರಾಣಿ ತರಹದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಡು ಸಸಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದುದೇ ಈ ಗುಡ್ಡವಿಡೀ ಹಜ್ಜಿಪಸುರಾಗಿ ಕಾಣಲು ಕಾರಣ; ಪನೆನ್ನಲಿ? ಇವು ದಸಗಳ ಮೇವಿಗೂ ಆಗವು. ಇಂತಹ ನಿರುಪಯುಕ್ತ ಸಸ್ಯ ದೂರಕ್ಕೆ ಚಂದವಾಗಿ ಕಂಡರೇನು? ನಿಷ್ಪರ್ಯೋಜನವಲ್ಲವೇ? ಚಂದವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಸ್ತುಗಳು ಹೀಗೆಯೇ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿತು ಮನಸ್ಸು. ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ನಡೆ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಅದೋ ಎಡಕ್ಕೆ ಎತ್ತರವಾದ ಬೆಟ್ಟು. ಅದೇ ಹಾರಂಗಲ್ಲು ಬೆಟ್ಟು. ಕೋಟಿಬೆಟ್ಟು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಆಚೆ ಎಂದರು ಮೀತುರು. ಮತ್ತೆ ಮುಂದುವರಿದಾಗ ಬೆಟ್ಟುದ ತಗ್ಗ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಡು ತೋರೆಗಳು ಏದುರಾದವು.

ಜೀರುಂಡಗಳ ದನಿ ಕಿವಿಗೆ ಗಡಚಿಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೋ ಮುಟ್ಟಿಯೇ ಮುಟ್ಟಿದೆವು. ಕೋಟಿಬೆಟ್ಟುದ ಪಾದಮೂಲ! ಅದಕ್ಕೆ ಪರಲು ಒಂದೇ ದಾರಿ. ಬಾಕಿ ಸುತ್ತಲೂ ಕಡಿದಾದ ಕಗ್ಗಲ್ಲ ಗೋಡೆಯಂತಹ ರಚನೆಯಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಕೋಟಿಯ ಬೆಟ್ಟುವೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿರಬೇಕಂದುಕೊಂಡೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ. ಮೇಲೇರಿದಂತೆ ಕೆಳನೋಡಿದರೆ ತಲೆತಿರುಗುವಷ್ಟು ಆಳ. ಪರುತ್ತಾ ಕಾಲು ಸೋತರೂ ತಲಪಲೆಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಸಾಧಾರಣ ಮಧ್ಯದಟ್ಟತ್ತರಕೆ ತಲಪಿದಾಗ

ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮತಂತ್ರದ ಪ್ರದೇಶ. ಹಲವಾರು ದನಗಳು ತಂಬೆಳಕ ತಂಗಾಳಿಯ ತಣ್ಣೆಳಲಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಂತೆಯಿಂದ ಆ ಬೆಣ್ಣದ ಹಸುಗೂಸುಗಳಂತೆ ಕೆಲ್ಲಾಚ್ಚಿ ಮೆಲುಕಾಡುತ್ತಾ ನಿದ್ರಿಸುವ ಭಂಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಲ್ಲೇ ಇದುವ ಗುಡಿಯ ದೇವನನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತಿರೆಯೋ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಮಗೆ ಅದು ಅಪರಾಪರಾದ ವಿಹಾರವಾದರೆ ಅವಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯ ಆಹಾರದ ವಿಹಾರವಾಗಿತ್ತು ಅದು. ಸುಯ್ಯನೇ ಬೀಸುವ ಎತ್ತರದ ಆ ಗಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಯನ್ನು ನಮ್ಮನ್ನು ಮಾಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಕ್ರೀಲಾಸದ ಶಿವನ ನೆಲೆಯನ್ನೇ ಅದು ಚಾಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

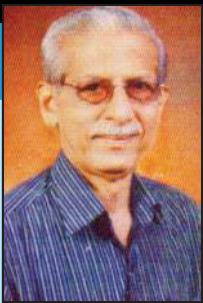
ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತಿರುವ ಆ ಗುಡಿ ಪ್ರಾಣಕ ಕೆಗಲ್ಲಿನ ಚೆಪ್ಪಿಯದೇ. ನಾಜೂಕೆಲ್ಲದಿಷ್ಟರೂ ಆ ರಚನೆ ಗಾಳಿಮಳೆಗಳ ಹೊಡತಕ್ಕ ಆ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕ. ಶಿಲ್ಪ ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದ ರಚನೆ, ಶಿವಲಿಂಗವಿಲ್ಲದಿಷ್ಟರೂ ಹೊದ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಆಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಉಬ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ, ಸಟ್ಟುಗೆ, ಚಂಬು, ಕೊಡಪಾವ ಎಲ್ಲಾ ಇದ್ದವು. ಬಾಗಿಲೇ ಇಲ್ಲದ ಆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲು ಯಾರೂ ಬಾರದೆ ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಾದುವೆಂದು ಬೇಸರದಿಂದ ಶೋಕದಿಸಿ ಕಲೆಗೂಂದ ಅವು ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಗುಡಿಯಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಮಾರು ದೂರದಲ್ಲೇ ಒಂದು ನೀರ ಚಿಲುಮೆ, ಮೇರ ದನಗಳಿಗೂ ಹೊದ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೂ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ತಂಪೀಯಿವ ಆ ಗುಡಿಯ ದೇವನ ವರಪರು. ಶಿವನಿಗೆರಿಗೆ ಅವನ ಪ್ರಸಾದವೆಂಬಂತೆ ನಮ್ಮ ಉಪಾಹಾರವನ್ನಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಕೃತಿಯ ರಮ್ಮ ದೃಶ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಣ್ಣಿನ್ನು ಮಾರಿದ್ದು.

ಎತ್ತತಲೂ ಗುಡ್ಡಗಳು. ಚಿಕ್ಕ ದೂಡ್ಡ ಹಲವಾರು ಬೆಣ್ಣಗುಡ್ಡಗಳು ಸಭೆಗೂಡಿದಂತಿತ್ತು ಆ ದೃಶ್ಯ. ಆದರ ಅಥವಾಕ್ಕ ಹೋಚೆಬೆಣ್ಣವಾದರೆ ಆದರ ಸಹಧರ್ಮಿಕಣ ಸಮೀಪದ ಹಾರಂಗಲ್ಲು ಬೆಣ್ಣ ಅನಿಸಿತ್ತು. ಎಲ್ಲೋ ಕಾಣುವ ಕೆಲವು ನುಣ್ಣನೆಯ ಬೆಣ್ಣಗಳು ಬತ್ತದ ರಾಶಿಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಾಲಾಗಿ ಹುಣಿತ ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚೌಕಳಿಯಂತಹ ತಗ್ಗಿಗಳು, ಚೆನ್ನೆಮಣಿಯ ರಚನೆಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ದೂರದ ಗುಡ್ಡದ ಏರುತಗ್ಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂಚಕಾಡು, ಎಲ್ಲೋ ಬಂದರೆ ಕಡೆ ಮಾತ್ರ ಸಪೂರವಾದ ಬಂಧು ಅಲ್ಲಿನ ನಿಜನತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಹಸಿರು ದೃಶ್ಯ, ತಂಗಾಳಿ. ಆ ಅನುಭವ ಯಾವುದೋ ಅವಕ್ಕ ಲೋಕದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆಯನ್ನು ನಾನೆಷ್ಟು ಎತ್ತರಕ್ಕೇರಿದನೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಾದರೂ, ಆ ಬೆಣ್ಣದ ಎದುರು ನಾನೊಂದು ಮುಳವಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಸಿಗ್ಗಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಬೆಣ್ಣದ ತುದಿಯನ್ನು ನಾವು ಏರಿರಲ್ಲಿ. ಮತ್ತೆ ಮುಂದುವರಿದೆವು. ಆ ಹಸಿರು ಸಸಿಗಳಿಂದೆಯಲ್ಲಿ ಎಡಪ್ಪತ್ತಾ ಮೇಲಮೇಲಕ್ಕೇರಿ ತುದಿ ತಲಪಿಡಾಗ ಸಮಾಧಾನದ ನಿಟ್ಟಿಸಿರು ತಾನೇ ಹೊರಬಂತು. ಅದೋ ಅಲ್ಲೂ ಎಮ್ಮೆದನಗಳು. ೪೬೦೦ ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರಕ್ಕೂ ವಿರಾಸುವ ಉತ್ಸಾಹ ಈ ಮೂರ ಪ್ರಾಣಗಳಿಗೆ. ಅವುಗಳಿಗೂ ಅಲ್ಲಿ ವಿರಾಸುವವುದೆಂದರೆ ಆಸಂದವಿರಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಬೆಣ್ಣಕ್ಕೇರದೇನೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಮೇವಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೇಕೇರಬೇಕು? ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುವುದೇ ಒಂದು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವ ಕೆಲಸ. ಮೇರುಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಬೆಣ್ಣರಾಯನ ತಲೆಚಿಪ್ಪಿನಂತಿರುವ ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಹೋಡನ್ನೇರಿ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಮೈಲು ದೂರದ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ಬೆಂಕಿಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಹರಗಿಟ್ಟಂತೆ ಬಿಂಬ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ

కంగోళిసితు. ఆతి దూరదల్లిరువ బసవన బేష్టునంతప గుష్టపోందు ఇల్లిరువ శివన వాకన తానెందు తోరిసువంతిత్తు. కణ్ణు తలప్రచమ్మ దూరక్కే వృత్తాకారవాగి రచితవాద గోచెయంతే బెట్టగళ సాలు మేరేదిత్తు. ఆ లున్నత శిఖరద తంగాళిగే మ్యామొడ్డి ఆకాల హిదివేసెందు క్షేషణిదరే అదేల్ల? దూరదింద సోఎదువాగ ఆగసవన్ను కొత్త బల్గంబదంతిష్ట, ఆదరే మేలేందాగ ఆగస ఇన్నూ ఎత్తర ఏరబేసే? బెట్టపేఁ నమ్మ కణ్ణాన్న వంచిసువాగ ఇతరరింద నావు వంచితరాగువల్ల వితేషపేను?

మతే ప్రదచ్ఛిణవాగి ఆ కాచిదు బెట్టద మ్యాయల్లి ఇళియతోడగిదేవు. గోచెయ మ్యాయంతే నేఁంద ఆ తలదల్లి స్థల్లు కాలుజారిదరూ ప్రపాతక్కే బీళబేకు. బదిగే సరిదు నోఇదరే ఎష్టోఁ సావిర అడి కేళగిరువ దట్టకాడిన ఎత్తరద మరగళూ దూరదల్లి మేయతిష్ట దనగళూ ఆతి చిక్కవాగి తోరుత్తిద్దువు. దనగళంతూ ఉణ్ణిగళంతే చుక్కిగళంతే కాణుత్తిద్దువు. నానంతూ భాపల్చదింద బదిగే సరిదు నోఇదరే మిత్రరూ హుచుగాటికేయింద బెట్టరాయనిగే బలియాగబేడిరెందు ఎళ్ళరిసిదాగ నన్న భయ ఇమ్మిసిత్తు. ఆల్లల్లి బెట్టద మ్యాయ తగ్గగళల్లి కాడు, అల్లి జిమ్మి జినుగువ నీరు హరియత్తిత్తు. ‘హా ఎష్టోఁదు నీరు వ్యధివాగుత్తిదే! ఇష్ట ఎత్తరదల్లి యారూ క్షాణి మాదువవరేఁ ఇల్లపేఁ’ అన్నిసితు. హాసు కగ్గలు మేలే నీరు తొణ్ణిక్కువ చృత్య, ఈ తంపినల్లూ బెట్టరాయనిగే సేకేయాగి బెవరిదేయే ఎందు బ్రచు ముట్టిత్తిత్తు. ఎష్ట ఇళిదచూ ముగియదు. ఇళియత్తా నీంతు మేలే నోఇదరే ‘హో ఎష్ట ఎత్తరదింద కేళగే తలుపిదేవు’ అన్నిసిదరూ కేళ నోఇదరే ఇన్నూ పాతాలు ఆళ బాకియిత్తు. ఒందు బదియల్ల కోటియ మేలే కోటి కట్టిదంతే నీళ్ల కల్ల రాతి కాణుత్తిత్తు. ఇళియత్తా ఒందు పరిద దారియన్నే హిదిదు తలక్కే తలుపి ఆ బెట్టరాయన హిరిమేగే తలేబాగి ముందువరిదేవు.

హోఁగువాగ నమగిద్ద మరుపు ఆధాంతక్కేళిదిత్తు. కాల స్వాయుగళు ముష్టిరదింద మున్నడేయవుదే ముగ్గఁట్టవాగ ఉన్నతిగేరలిరువ కష్టద మనవరికయాయితు. మతే ముందువరిదాగ దారియద్దక్కూ సేల్లిమచరగళు. దండాపూపదంతే ఒందరోడనేందు ప్రోణసి గోంజలాగి గేల్లినుద్దక్కూ అంటినిద సేల్లికాయిగళన్ను నోఇ మనస్స కేళదు. సాచు నీగుడిదు ఆత్తిత్త సేరి సాధారణ ఒక మ్యాలుగళష్ట పాదయాత్ర మాడి నిపాసవన్న తలుపిదాగ సుస్తోసుస్త! కష్టపుట్టరే ఇష్టవల్లపేఁ? ప్రకృతియ ఆ హిరియ కాణకేయేదురు నమ్మ శ్రమ తిలమాత్రవు అన్నిసల్లిల్ల. మత్తే కనసినల్ల అదే చృత్య, మరుకళిసిదాగ ఆ పికోనికో వికారద సాధాకతే మనవరికయాగదిరలిల్ల.

ಲೇಖಕರ ಪರಿಚಯ

ಡಾ. ಉಪ್ಪಂಗಳ ರಾಮಭಟ್ಟರು ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಂಬ್ದಾಚೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ದಂಪತ್ತಿಯ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಇಳಿಂ ಘೆಬುವರಿ ತರಂದು ಜನಿಸಿದರು. ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಂಟಪಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಇವರು ಕಾಸರಗೋಡು ಸರಕಾರ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿ ಕಲ್ಲಿಕೊಳೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ರ್ಯಾಂಕ್ ನೊಮ್ಮೆಂದಿಗೆ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದರು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಫಿ.ಎಚ್‌ಡಿ. ಪದವಿ ಗಳಿಸಿದರು.

ಉದ್ದಪಿಯ ಎಂ.ಜಿ.ಎಂ. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರಾಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪ್ರೇಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿ ಇವರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಿದ್ದಾರೆ. ಆಕಲಂಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಂಟಪಾಕೆ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಆಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾನಸ, ಅಂತರಂಗ, ಪಂಚವಟ, ಗಡಿನಾಡು ಕಾಸರಗೋಡು, ಕನಾಡಕ ಶಿಳ್ಳನುಶಾಸನ ವಿವೇಚನೆ, ಸಂಚಾರ ಸಂಪುಟ, ನೆಲಸಂಪರ್ಗ, ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದೋಜಿನ ಹಕ್ಕಿ ಮುಂತಾದವು ಉಪ್ಪಂಗಳ ರಾಮಭಟ್ಟರ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳು. ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಗೆ ಕನಾಡಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಳಡೆಮೀ ಬಹುಮಾನ, ಹಾ.ಮಾ.ನಾ. ದತ್ತಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಅತ್ಯಿಮಂಜ್ಞ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕಡೆಗೋಡ್ಲು ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಮಾಸ್ತಿ ಕಥಾಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿವೆ.

‘ಬೆಟ್ಟದ ತಲೆ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ’ ಪಾಠವನ್ನು ‘ಸಂಚಾರ ಸಂಪುಟ’ ಕೃತಿಯಿಂದ ಅಯ್ದಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತರಿಸಿರಿ

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- 1 ಲೇಖಕರು ಮತ್ತು ಅವರ ಮಿಶ್ರಾರು ಪಾದಯಾಶ್ರೇಗೆ ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧರಾದರು?
- 2 ಕೋಟಿಬೆಟ್ಟವನ್ನೇರುವ ದಾರಿಯ ಪರಿಸರ ಹೇಗಿತ್ತು?
- 3 ಗುಡಿಯ ಸಮೀಪದ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಳಿತಾಗ ಕಂಡ ಚ್ಯಾಕ್ವಿಟನ್ನು ಲೇಖಕರು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ?

ಸಮಾಧಿಕ ಬರೆಯಿರಿ.

- ‘ಬೆಟ್ಟದ ತಲೆ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ’ - ಪಾಠದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ವಣಿನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಏಕೆ ಇಷ್ಟವಾಯಿತೆಂದು ಸಮಾಧಿಕ ಬರೆಯಿರಿ.

ವತ್ತಬರೆಯಿರಿ

- ನೀವು ಕೈಗೊಂಡ ವಿಹಾರ ಯಾತ್ರೆಯ ಅನುಭವಗಳ ಕುರಿತು ಗೆಳೆಯ/ಗೆಳತಿಗೆ ಪತ್ರಬರೆಯಿರಿ.

ವರ್ಣಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

- ನೀವು ಕಂಡ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತವಾನದ ಸುಂದರ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ವರ್ಣಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರಿ

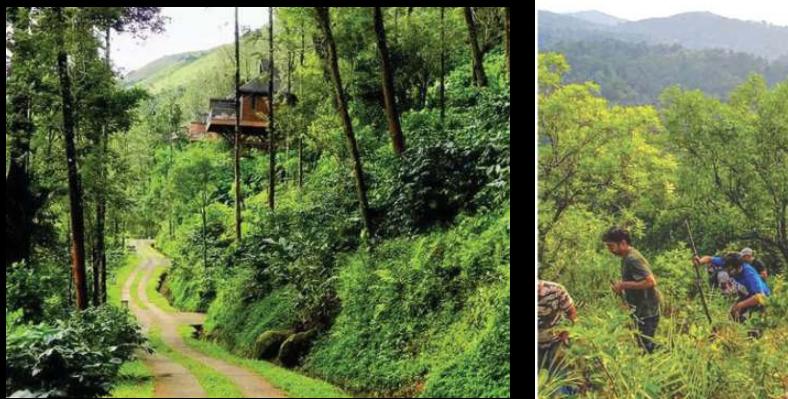
ಕೆಳಗೆ ಹೊಡಲಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆರೆ ಎಳೆದ ಸುಡಿಗಟ್ಟಿಗಳ ಅಥವ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಸ್ವಂತಮಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರಿ.

- ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕವಾದ ಕೆ.ವಿ. ಧಾರಾವಾಹಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮುಢ್ಣ ಮುಢ್ಣ ಬಂದ ಜಾಹೀರಾತುಗಳು ಪರಮಾನುದೂಡೆದೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಲ್ಲಾಯಿತು.
- ಅಮೃತ ನಡಿಗೆಯ ವೇಗಕ್ಕೆ ನಡೆಯಲಾರದ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಅಮೃತ ಹಿಂದೆ ಓಡಿ ಓಡಿ ಕಾಲುಸೋತುಹೋಯಿತು.
- ಬಸ್ಸನೋಕರರ ಮೀಂಚನ ಮುಷ್ಟರದಿಂದಾಗಿ ವುಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಮನಗೆ ದಾರಿಯುದ್ದವನ್ನಿಂದೆಯುತ್ತಾ ಸಾಗಿದರು.
- ಬೇಕಲಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅಗಾಧ ಜಲರಾಶಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಆ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಕಣಿಣ್ಣನ್ನು ಮಾರಿದೆವು.
- ಜಾಡೊಗಾರರು ತಮ್ಮ ಕೆಚಕದಿಂದ ನೋಡುಗರ ಕಣಿಣ್ಣ ವಂಚಿಸಿ ಮಾಯಾಲೋಕವನ್ನು ಸ್ವಾಷಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯಿರಿ

- ಕೇವಡಿನ ಕೋಚೆಟ್ಟಿಗೆ ರಮನೇಯ ಪ್ರದೇಶ. ನಡುವಗಲಲ್ಲಾ ಬೆಳವಿಂಗಳ ಸೊಗವೀಯುವ ತಂಪಾದ ಹವೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿಯೇ ನೋಡಬೇಕು. ಕಾಫಿ,

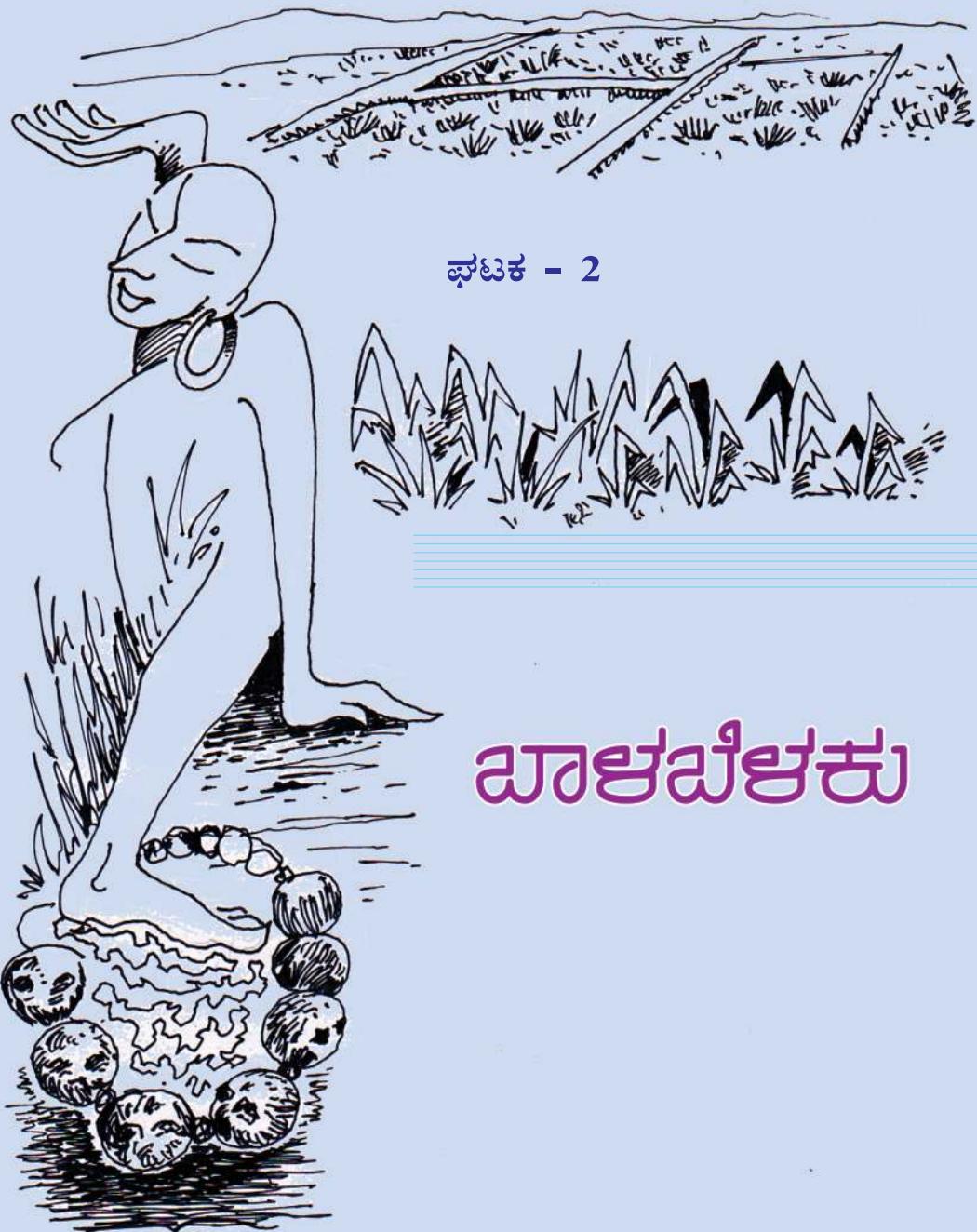
ನಿಂಬೆ, ಕತ್ತಳೆಗಳ ತೋಟ; ಮರಗಳು ಒಂದರೊಂದು ಎತರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಸುವಂತೆ ಮಾರಿಲ್ಲವೇ.....

ಇಂತಹ ಸುಂದರ ಭೂಪ್ರಕೃತಿಯು ಭೂಹಸಿತದಂತಹ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತದಿಂದ

ಸ್ತುತಾನ ಸದ್ಯಶಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರಗಳ ಹರಿತು ವಿಜಾರ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲು ಪ್ರಬಂಧವೊಂದನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಫೋಟೋ - 2

ವಾಳಬೀಳಕು

ನಿತಿನ್ ನಿರ್ದಾರ

ನಿತಿನ್ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಅಧ್ಯೇತಿಗಳ ಸ್ವಫ್ತಂತಹ ಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದು. ಅವನಿಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಅವನ ತಂಡ ತಾಯಿ ಸ್ಪೃಹಿತಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನು ಒಡಿದ. ಮೊದಲ ಸ್ವಫ್ತಂತಹ ಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಪದಕ ಪದೆಯಕೊಂಡ. ಜನರೆಲ್ಲ “ಹೋ ಹೋ” ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು. ತುಂಬ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ನಿತಿನ್‌ಗೆ. ಅನಂತರ ಎರಡನೇ ಸ್ವಫ್ತಂತ. ಅದರಲ್ಲಾಗ ಅವನೇ ಮೊದಲು. ಇನ್ನೇನು ಗುರಿ ಮುಟ್ಟಿಯೇಬಿಟ್ಟ..... ಫೆಕ್ಕನೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ. ಟ್ರೌಕೆನಿಂದ ಸರಿದುಬಿಟ್ಟ. ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮ ಮೃದುವಾಗಿ ಕೇಳಿದರು “ಎಕಪ್ಪ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ ನಿತಿನ್?” ನಿತಿನ್ ಹೇಳಿದ : “ಅಮ್ಮಾ, ಅಪ್ಪ, ನನಗಾಗಲೇ ಬಂದು ಮೆಡಲ್ ಬಂದಿದೆಯಲ್ಲ. ಅದರೆ ನನ್ನ ಸ್ವೇಚ್ಛತ ಸಂತೋಷನಿಗೆ ಬಂದೂ ಮೆಡಲ್ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ಸಿಗಲಿ ಅಂತ” ನಿತಿನ್‌ನ ತಂಡತಾಯಿಯರ ಕೆಲ್ಲಾಗಳು ಹನಿಗೂಡಿದವು. ಅವನನ್ನು ಬಾಚಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡರು.

ಮೇಲೆ ನೀಡಿದ ಘಟನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆದು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿರಿ.

ವಚನಸಿರಿ

ಒರತೆಗಳ ಕಂಡಿಂತು ಕೆಲರೀ ಬಾವಿಯ ತೋಡೆಂಬರು
ಅರವಟಗೆ ಭತ್ತಪ್ರವು ತಮ್ಮದೆಂಬರು
ಎಲೆ ಪಯಿರ್ಯೆದದಿರೆ, ಸುರಿವ ಮಳೆ ಸುರಿಸದಿದ್ದದೆ
ಅವರೇತರಲ್ಲಿ ನೀಡುವರಯಾ ರಾಮನಾಥ|| ೧೦||

ಹಸಿವೆಂಬ ಹೆಬ್ಬಾವು ಬಸುರ ಬಂದು ಹಿಡಿದದೆ
ವಿಷವೇರಿತ್ಯಾ ಆಪಾದಮಸ್ತಕಕ್ಕೆ
ಹಸಿವಿಗನ್ನವನಿಕ್ಕ ವಿಷವನಿಖಂಹಬಲ್ಲದೆ
ವಸುಧೇಯೊಳಗೆ ಆತನೆ ಗಾರುಡಿಗ ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥ|| ೧೧||

- ಜೀದರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ

ಸಾರಸಜ್ಜನರ ಸಂಗವ ಮಾಡುವುದು
ದೂರ ದುಜಣರ ಸಂಗ ಬೇಡವಯಾ
ಆವ ಹಾವಾದಡೇನು? ವಿಷವ್ರೋಂದೆ
ಅಂತವರ ಸಂಗ ಬೇಡವಯಾ
ಅಂತರಂಗ ಶುದ್ಧಪಿಲ್ಲದವರ ಸಂಗವು
ಸಿಂಗಿ, ಕಾಳಕೊಟ ವಿಷವ್ರೂ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಯಾ

ತನಗೆ ಮುನಿವರಿಗೆ ತಾ ಮುನಿಯಲೇಕಂಯಾ?
ತನಗಾದ ಆಗೇನು? ಅವರಿಗಾದ ಜೀಗೇನು?
ತನುವಿನ ಕೋಪ ತನ್ನ ಹಿರಿತನದ ಕೇಡು
ಮನದ ಕೋಪ ತನ್ನ ಅರಿವಿನ ಕೇಡು
ಮನೆಯೊಳಗಣ ಕಿಚ್ಚು ಮನೆಯ ಸುಟ್ಟಿಲ್ಲದೆ
ನೆರೆಮನೆಯ ಸುದುವುದೆ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ||೧೨||

- ಒವವಣ್ಣ

- ಅಕ್ಷಮಹಾದೇವ

ಕರ್ನಿಷಲಿಂಗರು

ಜೀಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ

ಜೀಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಗಿನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಚನಕಾರರು. ಇವರ ಹಣ್ಣೊರು ಗುಲ್ಬಗ್ಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದನೂರು (ಮುದೇನೂರು). ತೆಂದೆ ರಾಮಯ್ಯ, ತಾಯಿ ಶಂಕರಮ್ಮ. ‘ರಾಮನಾಥ’ ಎಂಬ ಅಂಕಿತದೊಂದಿಗೆ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಇವರು ‘ಆದ್ಯ ವಚನಕಾರರು’ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಬಸವಣ್ಣ

ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ವಚನಕಾರರು. ವಿಜಯಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾಗೇವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಇವರ ತಂದೆ ಮಾದರಸ, ತಾಯಿ ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆ. ಕಲಚುರಿ ರಾಜವಂಶದ ಬಿಜಳನ ಆಶಾನದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಪಡೆದಿದ್ದ ಇವರು ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಪುರಿತು ವಚನಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿ, ಕನ್ನಡ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೋಳಿಸಿದರು. ‘ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ’ ಇವರ ವಚನಗಳ ಅಂಕಿತವಾಗಿದೆ.

ಅಕ್ಷಮಹಾದೇವ

ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶಿವಮೋಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯ ಸಮೀಪದ ಉಡುತಡಿ ಗ್ರಾಮದ ನಿಮ್ಮಲ ಮತ್ತು ಸುಮತಿ ದಂಪತೀಯರ ಪೃತ್ಯಿಯಾಗಿ ಅಕ್ಷಮಹಾದೇವಿ ಜನಿಸಿದರು. ಪರಮ ಶಿವಭಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಇವರ ಆರಾಧ್ಯದ್ವೇಪ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾಜುಂ. ಇದೇ ಅಂಕಿತವನ್ನಿಟ್ಟು ಇವರು ಹಲವಾರು ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಉತ್ತರಿಸಿರಿ

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- ‘ತಾನು ನೀಡುವೆನೆಂಬ’ ಮಾನವನ ಅವಂಕಾರವನ್ನು ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಹೇಗೆ ಬೇಕಿಸಿದ್ದಾನೆ?
- ದುಜಕಾನರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕೆಂದು ಬಸವಣ್ಣ ಹೇಳು ಕಾರಣವೇನು ?
- ಪರಮಾತ್ಮನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಕ್ಷಮಹಾದೇವಿಯು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಯಾವೆಲ್ಲಾ ನಿದರ್ಶನಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ?
- ಕೋಪವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಾಕು ಮಾಡುತ್ತದೆ?
- ಲೋಕಮೋಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಸ್ತುತಿ ನಿಂದಗಳು ಸಹಜ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಷಮಹಾದೇವಿ ನೀಡಿರುವ ಸಮಘಟನೆಯೇನು ?

ವದವಿಂಗಡಿಸಿರಿ

ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾದ ವಚನದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಉದಾ : ಮೃಗಾಗಳಿಗಂಜಿದಡೆಂತಯಾ?
ಮೃಗಾಗಳಿಗೆ + ಅಂಜಿದಡೆ + ಎಂತಯಾ?

1. ಪಯ್ಯಿರ್ದದಿರೆ
2. ನೀರನೇರಿದವರಾರಯ್ಯಾ
3. ಪರಿಮಳದುದಕವನೇರಿದವರಾರಯ್ಯಾ
4. ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನು

ಆಶಯ ಬರೆಯಿರಿ

● ಜೀಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯಾವರ ವಚನಗಳ ಆಶಯವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಹೋಲಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

- ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯರ “ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೊಂದು ಮನೆಯನು ವಾಡಿ...” ವಚನವನ್ನು ಕಾಳಿಗಿನ ವಿಜಯದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಇನಿತಾದರೂ ನಿನಗೆ ಮತಿಯಿಲ್ಲವೇ ಮನವೇ |

ಹೀನಾಯ ಮಾಡದಿರು ಪರಮೋಷಗಳನೆಣಿಸಿ |

ಅವನ ಬಯ್ಯಾವೇ ಯಾಕೆ ಅವನ್ಯಾರು ನೀನ್ಯಾರು |

ಅವನ ಪಾಪಕೆ ನೀನು ಭಾಗಿಯಾದೆ |

ಅವನು ಉತ್ತಮನಾದರವನು ಬದುಕಿದ ಕಾಣೋ

ಅವ ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನ ಕುಲ ಉದ್ಧಾರ ||

ನಿನ್ನ ಗತಿ ಮಾಗಿಕ್ಕೆ ಅವ ನಜೆದು ಬರುವನೇ

ನಿನ್ನಿಂದ ಪರಲೋಕ ಅವನಿಗೆ ಉಂಟೇ |

ನಿನ್ನಾಳಗೆ ನೀ ತಿಳಿದು ತೀ ವಿಜಯವಿಟ್ಟಲನ

ಸನ್ನತ್ತಿಸಿ ಭವಯೋಗವನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಿಯ್ಯಾ ||

ಮನಃಪರಿವರ್ತನೆ

- ಪ್ರಭುಶಂಕರ

(ಸಂಚಿ ನಿಥಾನವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯುತ್ತಿದೆ. ಗುಹೆ ಮುಂದೆ ಅಂಗುಲೀಮಾಲ ಇಬ್ಬರು ಅನುಚರರೊಡನೆ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸರಕವೇ ಮೈದಳಿದಂತೆ ರೂಪ, ಸರರೆಲುಬಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೀರಿಟಿದೆ. ಶೈಂಗಣಗಳ ಮಾಲೆ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜೋಳಾಡುತ್ತಿದೆ. ಹಿರಿಯ ಇಬ್ಬಾಯ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಆತ್ಮ, ಒಮ್ಮೆ ಇತ್ತ ಬೀಂಘುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.)

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ಮಹಾನವಮಿ! ಗೆಲ್ಲುತಾಯಿಯೆ ಗೆಲ್ಲು!
ಪಸೆನದಿಯ ರಾಜಶಿರ ದಾಸಮಾಳದಪ್ಪಾಜ ಸಲ್ಲವುದು
ನಿನ್ನ ಪಾದಕೆ ನಾಳೆ. ಇನ್ನೆನಿತೆನಿಂತೋ ರಾಜ ಮಹಿಂಗಳ
ಮಣಿಕಾಂತಿ ನಿನ್ನಡಿಯ ಬಾನನ್ನು
ಇಂದ್ರಧನುವಿನೊಲು ಸಿಂಗರಿಸಲಿದೆ. ಇರು ತಾಯಿ
ಒಂದಿರುಳು. ಬಳಿಕ ಮಾರಣಹೋಮ. ಹಳೆಯ ಅಂ-
ಗುಲಿಮಾಲೆ ಚೇಸರವಾಯಿತು ನನಗೆ. ಹೊಚ್ಚುಹೋಸ
ಅಂಗುಲೀಮಾಲನಾಗುವೆ ನಾಳೆ.

(ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಎದ್ದನಿಂತು ಬೆರಳು ತೋರಿಸಿ) ಏಕಾಕ್ಷ,
ನೋಡಮೋ, ಯಾವುದೋ ನರಪ್ರಾಣ ಇತ್ತಲೇ ಬರುತ್ತಿದೆ.

ಏಕಾಕ್ಷ : ಅಹುದೊಡೆಯ.

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ನಿಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲೆ, ಈ ಮನುಜ, ಅಲ್ಲೆ ನಿಲ್ಲಾ.

ಬುಧ್ : ನಿಂತೆ ಇರುವೆನು ನಾನು. ನೀನಿನ್ನ ನಿಂತಿಲ್ಲ

(ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವನು. ಅಂಗುಲೀಮಾಲ ಕೆರಳಿ ಬುಧನಮೇಲೆ ಪರಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಅನುಚರರೂ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ)

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ಅಂಗುಲೀಮಾಲನಿಗೆ ಪಡಿಸುಡಿದು ಬದುಕಿರುವ
ಶೂರನೊಬ್ಬನು ಇಲ್ಲ ಎಂಬರಿವು ಇಲ್ಲದಿಹ
ಓ ಕುನ್ನಿ, ಸಾವೆ ಶಿಕ್ಕೆಯೋ ನಿನಗೇ!
(ಕತ್ತಿಯನ್ನೈ ಬುಧನನ್ನು ತೀರ ಸಮೀಪಿಸಿದಾಗ ಬುಧ ತಲೆಯ್ತ್ತಿ
ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಅಂಗುಲೀಮಾಲನ ಕಣ್ಣ ಬುಧನ ಕಣ್ಣಗಳನ್ನು
ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತದೆ. ಒಡನೆಯೇ ಕ್ಯಾಯ ಕತ್ತಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ.
ಎರಡೂ ಕ್ಯಾಗಳಿಂದ ಹಿಂಬಾಲಕರನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾನೆ)

ಬುಧ : ಓ ನೀನೇ ಅಂಗುಲೀಮಾಲ? ನಿನ್ನನೇ
ಅರಸುತ್ತ ನಡೆದು ಬಂದುದು ನಾನು.

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : (ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ)
ಯಾರು ನೀ ಸನ್ಯಾಸಿ?
ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಲುಗಳು ಉರುಳುತ್ತವೆ,
ಕಾಣಿಹ ಯಾವುದೋ ಲೋಕಗಳು ಅರಳುತ್ತವೆ!

ಬುಧ : ಎಲ್ಲವೂ ಬಯಲ ಭೂಂತಿಯು ಕಂದ.

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ಕಂದ - ಕಂದ! ಹೊಸತೆನಗೆ ಈ ಮಾತಿನಂದ!

ಬುಧ : ಹೊಸತು ಹಳತೆಲ್ಲವೂ ಮತ್ತೆ ಭೂಂತಿಯು ಕಂದ!

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ಯಾರು ನೀ ಸನ್ಯಾಸಿ? ಹೊಚ್ಚಾಹೊಸ ಅನುಭವವ
ನೀಡುತ್ತಿಹೆ ನೀನಾರು? ನನ್ನ ಖದ್ದದ ಕಾಳಿ
ಕೊಲೆಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿಂದು ಮುಷ್ಟಿಪೀಠವನ್ನಿಂದು
ಧರೆಗುರುಳಿ ಹೊರಳಿದುದ ಕಾಣಿ ನಾ! ಇದೆ ಹೊದಲ್ಲಾ
ಹೇಳಿ, ಓ ಸನ್ಯಾಸಿ, ಮಂತ್ರ ವಿದ್ಯೆಯನರಿತ
ಮಾಡಗಾರನೋ ನೀನು?...

ಬುಧ : ದಿಟ ಕಂದ, ಬೈಂದು ಮಂತ್ರವ ಜಪಿತ ಒಲುವೆ ಸಾದರ ನಾನು!

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ಕವದು ನುಡಿಯ ನುಡಿಯದಿರು ಓ ಭಿಕ್ಕು,
ನಿನ್ನ ಬಯಕೆಯು ನನಗೇ! ನಿನ್ನ ಕ್ಯಾ ಬೆರಳುಗಳ ಬಂಯಕೆಯ್ಯು!

ಬುಧ : (ಎರಡೂ ಕ್ಯಾಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಚಾಚಿ)
ಇದೊ ನನ್ನ ಕ್ಯಾಬೆರಳ್, ಕೊಂಡು ನಲಿಯ್ಯು ಕಂದ.
ಆದನು ನೀಡುವ ಬಯಕೆ ಇಂದನ್ನು ಬಗೆಯಂದ!
ಕೊಳ್ಳ ಕಂದ. ಹಳೆಯ ಅಂಗುಲೀಮಾಲೆ ಬೇಸರಾ-
ಯಿತು ನಿನಗೆ. ಇದೊ ಹೊಸತು ಕ್ಯಾಬೆರಳ್, ಕೊಳ್ಳ ಇದನ್ನೋ.

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ಸಾಕು ಓ ಸಂಸ್ಯಾಸಿ, ನುಡಿಯ ಮಂಜನು ಇನ್ನು
ನನ್ನ ಮೇಲೆಸೆಯದಿರು, ಎಸೆದು ಮೂದಲಿಸದಿರು.

- ಬಂದ ಕಾಯಕವನ್ನಿರು, ಉಸುರಿ ಸದೆ ಉಸಿರಿನೊಡನೆ
- ಬುದ್ಧ : ಇದುವರೆಗೆ ಗೆದ್ದಿರುವ ರಾಜ್ಯವೇಲ್ಲವ ಮೀರಿ-
ದೊಂದು ರಾಜ್ಯವ ನೀನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾಗಬಹುದು.
ಅದನು ತೋರಿಸಲೆಂದೆ ನಾ ಬಂದೆ.
- ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ರಾಜ್ಯವೇ? ಎಲ್ಲವನು ಮೀರಿರುವ ರಾಜ್ಯವೇ?
ನಾ ಕಾಣಿರುವೋಂದು ರಾಜ್ಯವೇ? ಉತ್ತರಕೆ
ದಕ್ಷಿಣಕೆ ಪ್ರಾವರ್ಚ ಪಶ್ಚಿಮಗಳಿಗೆ ದಿಗ್ಭಾಷಯ
ಯಾತ್ರೆಯನು ಮುಗಿಸಿ ಬಂದಿಹೆ ನಾನು! ನನ್ನ ಭಂಯ-
ವಾಳದಿಹ ನೆಲವೃಂಟಿ ಓ ಭಿಕ್ಷು?
- ಬುದ್ಧ : ಇದೆ ಕಂದ.
- ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ದಾರಿತೋರುವೆಯೇನು?
- ಬುದ್ಧ : ಅದಕೆಂದ ನಾ ಬಂದೆ.
- ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ನಾ ಬಲ್ಲೇ! ನಾ ಬಲ್ಲೇ! ಅದಕೆ ನಾ ಕೇಣ್ಣಿನ್ನೇ
ಮಂತ್ರ ವಿದ್ಯೆಯನರಿತ ಮಾಡಿಗಾರನ್ನೂ ನೀನು!
ತ್ವರೇಮಾಡು, ಸನ್ಯಾಸಿ, ಎಲ್ಲಿಹುದು ಆ ರಾಜ್ಯ?
- ಬುದ್ಧ : ತೋರಿಸುವೆನ್ನೇ ಗೆಳೆಯ, ಅಂಗುಲೀಮಾಲ,
ನಾ ಹೇಳು ಕಜ್ಜವದು ಸಾಧ್ಯವೇ ನಿನಗೇ?
- ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ಸಾಧ್ಯವೇ! ನುಡಿಪುದಾರೋಜನೆಂದು ಅರಿವಿರಲಿ ಸನ್ಯಾಸಿ.
ಅಂಗುಲೀಮಾಲನಲ್ಲಿ ಕವಲು ನುಡಿಗೆಂಟಿಲ್ಲ.
- ಬುದ್ಧ : ಚೈಭವದ ರಾಜ್ಯವನು ಗೆಲ್ಲಹೋಗುವ ಮುನ್ನ
ಗೆಲ್ಲಬೇಕು ನೀನು ನಿನ್ನ!
- ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ಗೆಲ್ಲಬೇಕು ನನ್ನ ನಾನು! ಅಫಕಿಲ್ಲದ ಮಾತು!
ಅಂಗುಲೀಮಾಲನೀ ಸಮಂಯಕ್ಕೆ ಮೌಲ್ಯವಿದೆ.
ಕಂಗ ಹೇಳು ಸನ್ಯಾಸಿ, ರಾಜರಿಂ
ಕೇವೆಯನು ಕ್ಕೆಕೊಳುವ ಸಾಂಘಿಕಾರ್ಥಿಕ್ಕಾ?
- ಬುದ್ಧ : ರಾಜಸೇವಯ ಕೊಂಡು ಹಿರಿಯನಾಗುವೆಯೆಂದು
ಕೋದಿಸುವ ಮನದಾಶಾಪಿಶಾಚಕ್ಕೆ
ಅದು ಕುಣಿಸಿದೊಲು ಕುಣಿಪ ಮರುಳೊ ನೀನೋ!
- ರಾಹಾಕ್ಕೆ : (ಬುದ್ಧನನ್ನು ಹೊಡೆಯಹೋಗುತ್ತಾ)
ರಾಹಾಕ್ಕೆ ತಿರುಕ, ನಮ್ಮೊಡೆಯನನು ಮರುಳೆನುವ
ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನೆಲುಬಿಗೇನೋ ಬಂದಿದೆ ಹೊತ್ತು!

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : (ಅವನನ್ನ ತಡೆದು)

ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ನೀಲ್, ಬಲಿಧಾಸ...
 (ಕಣ್ಣಸನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ)
 ನಾ ಕರೆವರೆವಿಗೂ ಗುಹೆಯಲಿರಿ.
 (ಇಬ್ಬರೂ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು
 ಮರೆಯಾದನಂತರ ಬುದ್ಧನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ)
 ಸನ್ನದೆಯ ಕಲಕಿದೆಯೋ ಸನ್ಯಾಸಿ; ಕವಿಯುತ್ತಿದೆ
 ಮಂಕೊಂದು ಮತ್ತಿರುವನ್ನು ಹಿರಿರಾಜ್ಯವಿಹುದೆಂದೆ.
 ದಾರಿತೋರುವೆನೆಂದೆ, ನನ್ನಾ ಗೆಲ್ಲಲೇಬೇಕೆಂದೆ.
 ಮನದಾಸೆಗಾಳೆಂದೆ. ಅದು ಹುಣಿಸಿದೆಲು ಕುಣಿವ
 ಮರಳು ನಾನೆನುತ್ತಿರುವೆ. ನನ್ನ ಧೈಯಕದ ಭಾವಿ
 ಕಾಲಡಿಯೆ ಹುಸಿಯುತ್ತಿದೆ. ನೀನೆನ್ನು ನೋಡದಿರು,
 ಸನ್ಯಾಸಿ, ನೋಡಿ ಎದೆ ಕಲಕದಿರು.
 ನನ್ನ ಕಂಡಂಜದವ ನೀನೆಂಬಿನೇ ಭಿಪ್ಪ.
 ಕೊಲ್ಲುದುಳಿಸುವ ಬಗೆಯನಾಂತೆ ನಾ
 ಕಂಡು ನಿನೊಬ್ಬಿನನೆ!

(ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ತಲೆ ತಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬುದ್ಧ ನಿಧಾನವಾಗಿ
 ಮುಂದುವರಿದು ಆತನನ್ನ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ)

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ಆವುದೀ ಶೀತಲ ಸುಖಸ್ವರ್ಥ!

ಉಪ್ಪುತ್ತಿದೆ ಎದೆಹಷಟ!
 ನಾ ಬಳಲಿ ಬಂದುದು ಎದೆಗಪ್ಪಿ ನಲಿವಂದು
 ನನ್ನ ತಾಯ್, ನನ್ನದೆಯು ಹಿರಿದಾ ಮುದವನ್ನು
 ಮೀರಿದಾ ಈ ಸೊದೆಯ ಹಷಟವನು ಸೂಪುರೀ
 ಮಾತೆ ಯಾರಾ? ಒಲುಮೆ ಬೃತ್ತಿದ ಎದೆಯ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ
 ಪ್ರೇಮವನು ಸಿಂಚಿಸುವ ಈ ಪುಣ್ಯತೀಥಕನಾರಾ?

ಬುದ್ಧ : ತಲೆಯೆತ್ತು ಓ ಕಂಡ

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ತಲೆಯೆತ್ತಲಾರೆ ನಾ. ಎತ್ತಲಾರೆನು ತಲೆಯ.

ನಿನ್ನ ಕರುಣಾಗಂಗೆ ಕಣ್ಣನಿಂ ಧುಮುಕುತಿರೆ
 ಮುಡಿಯೆಂದ್ದಿ ತಡೆವ ಬಲವಿನಿತಿಲ್ಲವೇ ತರದೆ.
 ಪ್ರಡಿಗಯ್ಯದಿರು ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನನಿತು ಶ್ರುತಿಯನು!
 (ಬುದ್ಧನ ಕಾಲಬಳಿ ಹುಸಿಯುತ್ತಾನೆ. ಬುದ್ಧದೇವ
 ಅಂಗುಲೀಮಾಲನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ನೀಲುತ್ತಾನೆ)

ಬುದ್ಧ : ಸಾಕು ಈ ದೌಬಕಲ್ಲು! ಏಳು ಅಂಗುಲೀಮಾಲ,

ನೀನೆಂದು ಕಾಣಿಹ ರಾಜ್ಯವನು ಸಾಧಿಸಲು
ಎಡೇಇ!

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : (ನಿಧಾನವಾಗಿ ಎದ್ದು ಬುದ್ಧನ ಮುಂದೆ ಕೈಚೋಡಿಸಿ)
ಮರೆಮಾಚದಿರು ಇನ್ನು ನೀನಾರು ಪೇಳಯ್ಯ.
ನಾಡಾಡಿ ಸನ್ಯಾಸಿ ನೀನಲ್ಲು, ಕಣಿದಲ್ಲಿ ನನ್ನದೆಯ
ಒಳಪ್ರೊಕ್ಕು ಅರಸಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿಹ ನೀನಾರು?

ಬುದ್ಧ : ದಿಟಕು ನಾಡಾಡಿ ನಾ! ಇಂದು ಈ ಉರಿನಲ
ನಾಳಿ ಬೇರೊಂದರಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಕೆ ಬೇಡುತ ಅಲೆವ
ಬುದ್ಧನೆಂಬರು ನನ್ನ.

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ಬುದ್ಧದೇವನೇ ನೀನು!
(ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಮುಖಿವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು)
ಕೊಂದೆಯೋ ನೀನೆನ್ನ ಶಾಕಮುನಿ,
ನೀ ಕೊಂದೆ ರಾಜರಾಜರು ನನ್ನ ಕಾಣಲೆಂತಂಜಿದರೋ,
ಅಂತೆ ಅಂಜಿದೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ನೋಟವನು.
ಪಕ್ಕಲ್ಲಿಗೆತಂದೆ? ಈ ತಂದೆ, ಪೇಳೇಕೆನ್ನ ಕೊಂದೆ?
ಇದುವರೆಗು ನಿವಿಸಿದ ನನ್ನ ಹೃದಯಕ ನಿನ್ನ
ಕರುಣೆ ಕಡೆಗೋಲೆಟ್ಟು ಮಧಿಸುತ್ತಿಹ ಏಕೆ?
ನದೆ ತಂದೆ, ಕೃಪೆಯಿಟ್ಟು ನದೆ ಈಗ ಇಲ್ಲಿಂದೆ.

ಬುದ್ಧ : (ಅಂಗುಲೀಮಾಲನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ, ಅವನ ಎದೆಯನ್ನು
ಮೃದುವಾಗಿ ನೇವರಿಸುತ್ತಾ)
ಶಾಂತನಾಗೆಲೇ ಕಂದ,
ತುಸು ಮುಂಚೆ, ಸಂಜ್ಞಗತ್ತಲೇ ಕವಿವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ
ತಮವು ಜಗವೆಲ್ಲವನು ತುತ್ತಗೊಂಡುದೊ ಎಂಬ
ಭಾರ್ಥಿ ಮುಂಡುದಲ್ಲಿ? ಇದೋ ಈಗ ಈ ಜಗದ
ನೀರವ ಧ್ಯಾನದಲ ವಿಶ್ವಮನದಂಚಲದಿ
ಉದಯಿಸುತ್ತಿದೆ ಕಂದ, ಭಾನವಿಹಿನ ನೈರಾಶ್ಯ-
ದಂಥತೆಯ ಸೀಜುತಲಿ ಶಾಂತಿ ಶಶಿ. ಅಂತೆಯೇ
ನಿವಾಳಿ ಶಾಂತಿ ಚಂದೆತ್ವೇದಯವು. ಮೂಡಲದು
ಎದೆತುಂಬಿ ಬೆಳಕು; ಬೆಳಕೋ ಬೆಳಕು. ಮೀಂಜಿನುಳಿ
ಫಾಟ್ಟಿಸಲು ಹೃದಯ ಗ್ರಂಥಿಗಳೆಲ್ಲ ಗಳಿಗೆಯಲೆ
ಪ್ರಡಿಯಾಗಿ ಸ್ವಜ್ಞಂದ ಭಂದದಲ ನತಿಂಪುದು
ನಿನ್ನಿರವು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಅದರ ಬೆಳಕಿನೊಡಲು.
ಪಡೆ ಕಂದ; ಪಡೆದು ನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯನು!

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ಪಥವಾಪ್ಯದ್ವೆ ತಂದೆ. ಎಂತು ಪಡೆಯುವೆನದನು?

ಬುದ್ಧ : ಏಳು ನಡೆ,
(ಅಂಗುಲೀಮಾಲನ ಕ್ಯಾ ಹಿಡಿಮ)
ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ನಾನು. ಹಿಂದೆ ನೀನ್ನೇತರುವೆ;
ನಡೆ ಕಂದ, ದಾರಿ ಕಾಂಬುದು ಸೆನಗಳಿಂದ ನಿನ್ನದೇ
ಮನೆಯಹುದು, ಆ ಶಾಂತಿಯರಮನೆಯು.
ಸಂತಸದಿ ಮನೆಯೊಡೆಯ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೊಗುವಂತೆ
ನೀ ನಡೆವೆ ಎದೆಯ ಶಾಂತಿಯ ಗೃಹಕೆ.

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ಈಗಲೇ....? ಇಂತೆಯೇ....?

ಬುದ್ಧ : ಈಗಲೇ, ಇಂತೆಯೇ. ಒಂದೆ ಪರಿವರ್ತನನೆಯು.
ಕಿತ್ತಸೆಯೋ ಅಂಗುಲೀಮಾಲೆಯನು,
ಆ ಕರುಣಾಶಾಂತಿ ಮಹಾಂತಿ ಮಹಾಂತಿ ಮಹಾಂತಿ
ಶೋಭಾತ್ಮಕನದಪರಮಾನ ಚಿಹ್ನೆಯನು!
(ಬುದ್ಧನ ಕಡೆಯೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಅಂಗುಲೀಮಾಲ ತನಗರಿಷಿಲ್ಲದೆಯೇ
ಮಾಲೆ ಮಹಾಂತಿ ಮಹಾಂತಿ ಮಹಾಂತಿ ಮಹಾಂತಿ ಮಹಾಂತಿ ಮಹಾಂತಿ ಮಹಾಂತಿ
ಮಹಾಂತಿ ಮಹಾಂತಿ ಮಹಾಂತಿ ಮಹಾಂತಿ ಮಹಾಂತಿ ಮಹಾಂತಿ ಮಹಾಂತಿ ಮಹಾಂತಿ
ಭಾವವನ್ನು ತಳೆಯುತ್ತದೆ)

ಅಂಗುಲೀಮಾಲ : ಹಗುರಾಯಿತು ಎದೆ
ತುಂಬುತ್ತಿದೆ ಸೋದೆ
ನನ್ನೀ ಜೀವನ ಕಣ ಕಣವನ್ನು
(ಬುದ್ಧ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂಗುಲೀಮಾಲ
ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧನಂತೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವನು)

ಬ್ರೇಹಿಕರ ಜಾಜರು

ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಪ್ರಭುತಂಕರರು
ತಾ ಗಜೀ-ಒಂಗಳಾರಂದು ಭಾವುರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ತಂದೆ
ಕರಿಬಸಪ್ಪ, ತಾಯಿ ರುದ್ರಮ್ಮ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.
ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾವಿಗಿತೆ ಎಂಬ ಅವರ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಲಭಿಸಿದೆ.
ಅವುಪಾಲಿ, ಅಂಗುಲೀಮಾಲ, ಸುಜಾತ, ಗಾಳಿಯೆಂಬ ಹುದುರೆ ಏರಿ ಎಂಬ ನಾಟಕಗಳನ್ನು
ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ‘ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ’ ಎಂಬ ಪ್ರಬಾಸ ಕಥನಕ್ಕೆ ಕನಾಟಕ
ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಂದಿದೆ. ಶ್ರೀಯುತರು ೧೯೫೫ರಲ್ಲಿ ರಂದು
ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ವಿಧಿವಶಾದರು.

ಪ್ರಕೃತ ‘ಮನಃಪರಿವರ್ತನೆ’ ಗೀತನಾಟಕ ಅವರ ‘ಬುದ್ಧ ನಾಟಕ ಚಕ್ರ’ ಕೃತಿಯ
‘ಅಂಗುಲೀಮಾಲ’ ನಾಟಕದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಭಾಗವಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತರಿಸಿ

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ.

1. ಅಂಗುಲೀಮಾಲನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಯಾವುದರ ಅರಿವಿಲ್ಲ?
2. ಅಂಗುಲೀಮಾಲನಿಗೆ ಬುದ್ಧನ ಯಾವ ಮಾತ್ರ ಹೊಸತಾಗಿ ಕಂಡಿತು?
3. ಬುದ್ಧನ ಅಪ್ರಗಂಯ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಅಂಗುಲೀಮಾಲನು ತನ್ನಲೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಮಾತುಗಳೇನು?
4. ಅಂಗುಲೀಮಾಲನು ಬುದ್ಧನಲ್ಲಿ ಪನೆಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು?

ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ ಮಾಡಿ

- ಅಂಗುಲೀಮಾಲನ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ ಮಾಡಿ.

ರೂಪಾಂತರಿಸಿ

- ‘ಮನಸಿಪರಿವರ್ತನೆ’ಗೀತನಾಟಕವನ್ನು ಕಥೆಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಿಸಿ, ತಿಂಡಿಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಶಿಷ್ಟಿಕ ನೀಡಿ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿ

- ‘ಕತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಪರಿ ಬಂದ ಅಂಗುಲೀಮಾಲನನ್ನು ನಿರಾಯುಧನಾಗಿ ಎದುರಿಸಿ ನಿಂತ ಬುದ್ಧನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ’ – ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ‘ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಅಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಮಣಿಸಬಹುದು’ – ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿ.

ಅಲಂಕಾರ ಗುರುತಿಸಿ

- ಕರುಣೆಕಡೆಗೋಲು - ಕರುಣೆಯೆಂಬ ಕಡೆಗೋಲು
- ಶಾಂತಿಶಾಲಿ - ಶಾಂತಿಯೆಂಬ ಶಾಲಿ
ಕರುಣೆಕಡೆಗೋಲು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕರುಣೆಯನ್ನು ಕಡೆಗೋಲು ಎಂದೂ ಶಾಂತಿಶಾಲಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಶಾಲಿ ಎಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕರುಣೆ ಮತ್ತು ಕಡೆಗೋಲು ಹಾಗೂ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಶಾಲಿಯನ್ನು ಆಭೇದವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ವಣಿಕನೆಯಿರುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ರೂಪಕ ಅಲಂಕಾರ ಎಂದು ನೀವು ತಿಳಿದಿರುವಿರಿ.
ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಂದ ರೂಪಕ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಒಳಗೊಂಡಿ.

ಕೃಷಿ - ಒಂದು ಜೀವನವಾಗ್ರಹ

- ಡಾ. ಎಸ್.ಎಸ್. ಶಿಥ್ರಾಮಯ್ಯ

ಭಾರತ ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ದೇಶವೆಂಬುದು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಖಚಿತ. ಈಗ ಈ ಖಚಿತ ಬಹುತೇಕ ಕಳೆದುಹೋಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಮಾರ್ಯಾಟಾಲಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಜೀವನ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯೆಂಬುದು ಕ್ರೇಸುಷ್ಟುಹೊಳ್ಳುವ ಕಮ್ಮಣಂತವಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಕರನ್ನು ಬಿಡಲೂ ಆಗದ, ಕಟ್ಟಕೊಳ್ಳಲೂ ಆಗದ ಸಂದಿಗ್ಧದಲ್ಲಿ ರ್ಯಾತನ ಬದುಕು ದೋಳಾಯಮಾನವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಜಾಗತೀಕರಣದ ವಿಧ್ಯಮಾನಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಾರಣವಲ್ಲ; ಇದಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಯೋಜನೆ ಕೃಷಿ ನೆಲವನ್ನು ಬಂಜಿಯಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪಾತ್ರ ಪರಿಸಿದೆ. ಅಧಿಕ ಇಳಿವರಿಯ ವೋಹಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಕ್ರೊಂಡ್ಯುಮಿಗಳ ಕ್ರೇನೊಂಬೆಯಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ಕೃಷಿಪಂಡಿತರು ತುಂಬಾ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಕೃಷಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಪಶುಪಾಲನೆ ನಾಶವಾಯಿತು. ಕೃಷಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಂತೆ ಗ್ರಾಮಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗುಡಿಕ್ಕೊರಿಕೆಗಳು ನಾಶವಾದವು. ನೆಲದ ಜೀವಸತ್ತೆ ಹಾಳಾಯಿತು. ನಿಸಗೆದ ಜೀವಸರಪಳಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಾನಿಗೇಡಾಯಿತು. ಗುಂಡು ತೋಪುಗಳು ಇಲ್ಲವಾದವು. ಕೆರೆಕಟ್ಟೆ, ಉಂಟೆ, ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಕಣ್ಣರೆಯಾದವು. ಇವುಗಳು ಕೇವಲ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣ ತಾಣಗಳಾಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜೀವ ಸಂಕುಲಗಳ ಬದುಕಿನ ಜೀವನಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನುಪ್ರದಾದರೆ ಇಂಥ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ನಿಸಗೆ ವಿರೋಧಿಯೆನ್ನದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ಜನಪದರಿಗೆ ಕೃಷಿ ಎಂಬುದು ಕೇವಲ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿನ ದಂಢೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೇಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ

ಕ್ರಮಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಸಗೆಂಥಮಾವನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದಂತೆ ಕೃಷ್ಣಕೊಂಡ ಹಾಯಕವಾಗಿತ್ತು. ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕೃಷ್ಣಯನ್ನು ಜೀವನ ಧರ್ಮವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಜನಪದಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣ ಒಂದು ನೆಲಮೂಲ ವಿಜ್ಞಾನವಾಗಿತ್ತು; ಭೂಮಿ, ಬೀಸಿಲು, ಮಳೆ ಹಾಗೂ ಯಂತುಗಳಿಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಅರಳಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ಅನುಭವದ ಅರಿವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ಅರಿವು ಅಥಾಾತ್ ನೆಲಮೂಲ ವಿಜ್ಞಾನ ಇಂದು ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಅಧ್ಯನಿಕ ಕೃಷ್ಣಪಂಡಿತರ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣಯಾಧಾರಿತ ಕೃಂಗಾರಿಕೋಂಡ್ಯಮಿಗಳ ಹುನ್ನಾರದಲ್ಲಿ ಅದು ಕಡೆಗಣನೆಗೆ ಒಳಗಾಯಿತು. ಬ್ಯಾಹತ್ತಿನ ಬ್ರಹ್ಮಯಲ್ಲಿ ಕನಸು ಕಂಡ ನಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿ ಈ ನೆಲಮೂಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿತು. ಅಧಿಕ ಇಳಿವರಿಗೆ ಮೋಹಿತವಾದ ರ್ಯಾತ ಕೃಂಗಾರಿಕೋಂಡ್ಯಮಿಗಳ ತಾಳಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚೆಹಾಕಿದ. ಭೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹೆಸರಿನ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ರ್ಯಾತನ ಭೂಮಿಕಾಣೆಕೆರುವು ಅಡವಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಸಾಲಕೊಟ್ಟವು. ಸಾಲ ಪಡೆದ ರ್ಯಾತ ಬ್ಯಾಂಕು ಹೊರೆಸಿದ, ತಂತಿಬೇಲಿ ಹಾಕಿದ. ಸಿಕ್ಕು ನೀರಿಗೆ ಸಂಭ್ರಮಿಸಿದ. ಒಂದು ಬ್ಯಾಂಕು ಹೊರು ನೂರಾರು, ಸಾವಿರಾರು ಆಗಿ ಅಂತಜಕಲ ಮಟ್ಟ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಲಿಯಿತು. ಕುದಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ತತ್ವಾರವಾದ ದುಖತಿಯನ್ನು ರ್ಯಾತ ತನ್ನ ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ. ಸಾಲಕೊಟ್ಟ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಬಳಿಗೆ ಬಡ್ಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಅಸಲಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಸುಸ್ಥಿಯ ಸುಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ರ್ಯಾತನನ್ನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಶರಣಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಹಿಂದೆ ಎಂಥ ಬರದಲ್ಲಾ ರ್ಯಾತ ತನ್ನ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಕಳೆದುಹೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಲ ತೀರಿಸಲಾರದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾವಿಗೆ ಶರಣಾಗುವ ದುಬುಲ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಂದೂ ಈ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇಳಿದರಲ್ಲಿ. ಇಂದು ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವವರು ಮಾಡುಕರು, ಕೈಲಾಗದವರು ಹಾಗೂ ಮತ್ತುಕು. ಇವರ ಜೋತೆಗೆ ಕಳ್ಳುಬ್ಳಿಯ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಬಿಡಲಾರದ ಬುಂಧದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದಿರುವವರು. ಹಬ್ಬಿಹರಿದಿನಗಳ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ನೊಳ್ಳಲು ಮಾತ್ರ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋದ ಹಾಡುಗರು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಿಕ್ಕಂತೆ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬೀದಿಗಳು ಬಿಕ್ಕೋ ಎನ್ನುತ್ತಿವೆ. ಕೃಷಿಕಾಂತಕವಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಭಾಮಿಯನ್ನು ನಗರದ ಭೂ ಮಾಫಿಯಾ ಜಗತ್ತು ಕಬಿಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥ ದಾರುಣತಯ ನಡುವೆ ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ಹತಮನಿಯಂತೆ ನೆಲಮೂಲ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಟನಾಗಿ ಕೃಷಿಕಾಂತಕದಲ್ಲಿ ತತ್ವಾರವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಇಂದು ದೇಸಿ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗುವ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಕೃಷಿಪದ್ಧತಿಗಳು ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೃಷಿಪದ್ಧತಿ; ಸಾವಂತ ಕೃಷಿಪದ್ಧತಿ; ಸಹಜ ಕೃಷಿಪದ್ಧತಿ; ಮೇಲನೋಟಕ್ಕೆ ಈ ಮೂರೂ ಮಾದರಿಗಳು ಭಿನ್ನ ಎಂಬಂತೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಅವುಗಳ ಮೂಲ ಆಶಯ ಒಂದೇ; ಭೂಮಿಯ ಜ್ಯೇಷ್ಠಿಕ ಸತ್ಪವನ್ನು ನಾಶಮಾಡದೆ ಉತ್ತ ಬಿತ್ತ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಹಣದ ಖಚಿತಲ್ಲದೆ ಹವಾಮಾನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಹೊಂಡ ಸರಳ ಜ್ಞಾನಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುವುದು. ದುರಾಸೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗದೇ ಸೀರಾಸೆಯ ಕೂಪಕ್ಕೂ ಬೀಳದೇ ಸಮಸ್ಯಾತಿಯ ಕೃಷಿ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ಮೂರೂ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗಳು ನೆಲಕ್ಕೆ ವಿಷ ಉಣಿಸುವ ದೇಶ್ವೇಹ ಚಿಂತನೆಗೆ ಎಂದೂ ತೊಡಗಿದವುಗಳಲ್ಲ. ನೆಲ, ಜಲ, ಹವಾಮಾನಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಆರಿತು ಕೃಷಿಜ್ಞಾನವನನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡವು ಹಾಗೂ

ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡವು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ನಾಶವಾಗದ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡವು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಮಾನಾಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಕೃಷಿಪದ್ಧತಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಈ ಮೂರೂ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಜಾಳನ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಬಂಬಿತವಾಗುವುದರಿಂದ ದೇಸಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗಳೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯೇಕರಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಮೂರು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಾಳನ ಮಾರ್ಗಗಳಾಗಿ ಕಾಣದೆ ಪರಸ್ಪರ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾರದಿಗಳಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವೂ ಇದೆ. ಹಾಗಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ನೇಲಮೂಲ ಜಾಳನದ ಬಳಕೆಯ ಹೊಸತನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು, ಹೊಸ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳು ಈ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಕೃಷಿಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ದಿಕ್ಕುತಪ್ಪಿರುವ ಕೃಷಿ ಬದುಕಿಗೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವೂ ಅತಿರೇಕಗಳ ಅವಾಂತರವೂ ಇಲ್ಲದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಇದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ದುರಾಸೆಯಿಂದ ಭೂಮೆಗಳ ಬೆಸ್ತುಹತ್ತುವ ಪ್ರಮೇಯವಿಲ್ಲ. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವೇಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗದ ಜೀವನವಿಧಾನ ಇದಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗವೆಂಬುದು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ. ನಿಸಗಂಧಮರ್ಕ್ಯಾ ಎರವಾಗದಂತೆ ಬದುಕನ್ನು ಅರಿಯುವ; ಬದುಕನ್ನು ಬಾಳುವ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗ. ತಾನೂ ಬದುಕಿ ಜೀವಜಗತನ್ನೂ ಬದುಕಿಸುವಂತೆ ತನ್ನ ನಡೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜೀವನಮಾರ್ಗ. ಇಂಥ ಒಂದು ಜೀವನ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಸದಾ ಹರಬೆಲಿಸುವ ಜನಪದ ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಇದೆ. ಅವರ ಎದೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರೂ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅನುಭವ ಜಾಳನ ನೇನಪಾಗಿ ನೆಲದ ಕರುಂರೂಪಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಕೆಯಾಗಿ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಗಳಿಂತೆ ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತವಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಉಳಿಸುವ ಹಾಗೂ ಆಸಕ್ತಿ ರ್ಯಾತ ಪ್ರಚೆಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಪ್ರೀಲಿಕರ ಜರ್ನಲ್

ಸಾಹಿತ್ಯ, ಚಿಂತಕ ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ. ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನ ವರ್ತನೆ ದಿನಾಂಕ ೧೯-೧೧-೧೯೭೯ ರಂದು ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಕಾಡುವ ಬೇಲಿಹೂ, ಸೊಲ್ಲು ಫಲವಾಗಿ, ಮರುಜೀವಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ ಇವರ ಅಧ್ಯಯನ ಕೃತಿ. ಸಾಲಾವಣಿ, ನಿಶ್ಚಯದ ಹಾಡು, ಯಡೆಕುಂಟಿಗೆನೆ ಸಾಲು ಮುಂತಾದ ವಿಮರ್ಶಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜ್ಯಸಾಹಿತ್ಯ ಆಕಾದೆಮಿ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಪ್ರ.ತಿ.ನ. ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇವರಿಗೆ ಸಂದಿದೆ. ಪ್ರೋ. ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ ಕನಾಂಟಕ ಪ್ರಸ್ತುತ ಘ್ರಾಧಿಕಾರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿಯೂ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಚಿಂತೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಲಂಡನ್ ಪ್ರವಾಸಕಥನೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಗದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಮಲ್ಲಿಕಾಜುನ ಹೊಸಪಾಳ್ಯ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ‘ಈ ನೇಲದ ಬದುಕು’ ಎಂಬ ಕೃತಿಯಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತರಸಿರಿ.

1. ಆಧುನಿಕ ಕೃಷಿಪದ್�ತಿಯ ದುಡ್ಡಿಂಟಾಮಗಳೇನು?
2. ಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಜನಪದರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೇನು?
3. ಕೃಷಿಕನು ಅಧಿಕ ಇಟುವರಿಗೆ ಮೋಹಿತನಾದುದರ ಪರಿಣಾಮವೇನು?
4. ದೇಸಿ ಚಾನಕೆ ಪ್ರಾರಕವಾದ ಕೃಷಿಪದ್ಡತಿಯ ಮೂಲ ಆಶಯಗಳೇನು?

ಮನವಿಪತ್ರ ಬರೆಯಿರಿ.

- ನಿಮ್ಮ ಶಾಲಾ ತರಕಾರಿ ತೋಟಕ್ಕೆ ಸಾವಂಯವ ಗೊಬ್ಬರ ಮಂಜೂರು ಮಾಡುವಂತೆ ಕೃಷಿ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಒಂದು ಮನವಿಪತ್ರ ಬರೆಯಿರಿ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ

- ‘ಜ್ಯೇಷ್ಠಿಕ ಕೃಷಿ ಪದ್ಡತಿಗಳು ನೆಲಕ್ಕೆ ವಿಷ ಉಣಿಸುವ ದ್ಯೋಹ ಚೆಂತನೆಗೆ ಎಂದೂ ತೊಡಗಿದವುಗಳಲ್ಲ’ – ಈ ಮಾತಿನ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಿಕ ಕೃಷಿ ಪದ್ಡತಿಯ ಮಹತ್ವದ ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಲಿಖಿತ ಭಾಷಣ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

- ‘ಕೃಷಿರಂಗವು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು’ ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಲಿಖಿತ ಭಾಷಣವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿರಿ.

ವಾಕ್ಯರಚಿಸಿರಿ

- ಕೆಳಗೆ ಹೊಡಲಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆರೆ ಎಳೆದ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಬೇರೆ ವಾಕ್ಯ ರಚಿಸಿರಿ.
- ಶ್ರೀಮಂತರ ತಾಳಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಹಾಕುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಿಗೆ ಪ್ರದಿನ್ಯಾಸ.
  - ಲಂಚದ ದುರಾಸೆಗೆ ಬಲಿಯಾದ ಷ್ವಾಸಗಳು ಒಂದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಶಿಕ್ಷಣಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವುದು ನಿಶ್ಚಯ.
  - ‘ನಗರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸುಖವಿದೆ’ ಎಂಬ ಪ್ರಮೆಯ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದವರಿಗೆ ನಿರಾಶೆ ಕಾದಿದೆ!

ಸಮಾಷ ಗುರುತಿಸಿರಿ

ಕೃಷಿ-ಒಂದು ಜೀವನಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಗದ್ದಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳು ತತ್ವರೂಪ ಸಮಾಷಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

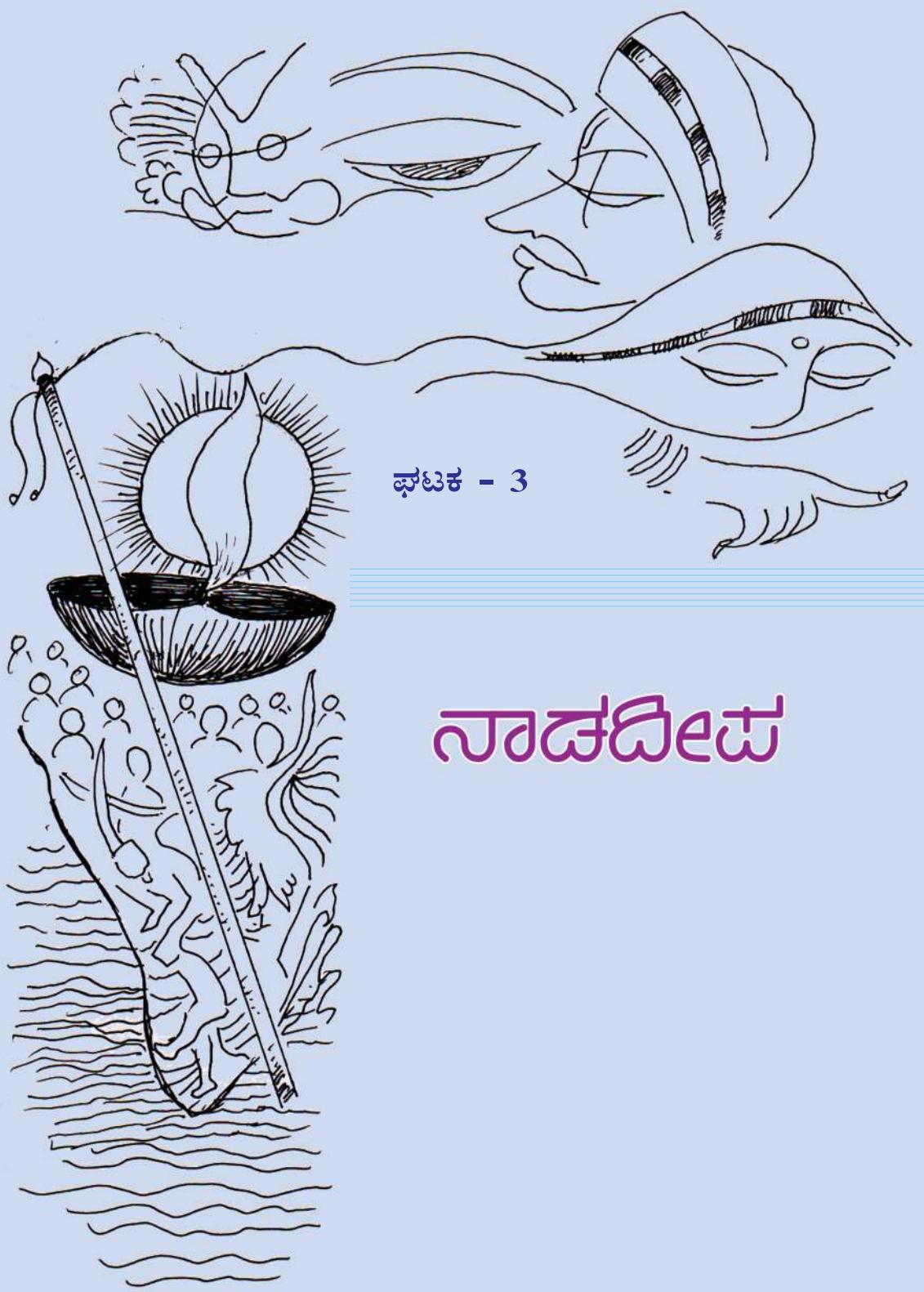
ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತ - ಕೃಷಿಪಂಡಿತ

ಮನೆಯ ಡಾಗಿಲಿಗೆ - ಮನೆಡಾಗಿಲಿಗೆ

ಕೆಳಗೆ ಹೊಡಲಾದ ಗದ್ಭಾಗದಿಂದ ತತ್ವರುವ ಸಮಾಸವಾಗುವ ಪದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ
ವಿರುಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆದು ಪ್ರಕೃತಿ ಹಸಿರುಹೊದ್ದು ಘಲಪ್ರದವಾಗಿ ಕಾಣೇಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ
ಒರುವ ತನೆಹಬ್ಬ ಹ್ಯಾನ್‌ನವನ್ನು ಸಂತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಮಾತೆ ಮರಿಯಮ್ಮೆನ
ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬ, ಮೊಂತಿಹಬ್ಬ ಎಂದು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ತನೆಹಬ್ಬ ಕರಾವಳಿ ಕೈಸ್ತಿಗೆ ಬಹುಪ್ರಿಯ. ಈ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಒಂಬತ್ತು ದಿನಗಳಕಾಲ
ಮಾತೆ ಮರಿಯಮ್ಮೆಗೆ ಪ್ರಷ್ಟವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಮಾಡಿ ಗೌರವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಚಚಿಕನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜೆಯ
ಬಳಿಕ ಹೊಸತೆನೆಯನ್ನು ವಿತರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೂ ತಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಬ್ಬನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
ಆ ದಿನ ಸಸ್ಯಾಹಾರವೇ ಪ್ರಧಾನ. ಹೊಸತೆನೆಯನ್ನು ಹಾಲು ಅಥವಾ ಪಾಯಸದಲ್ಲಿ
ಹಾಕಿ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೊರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಬಾಂಧವರಿಗೆ
ತನೆಯನ್ನು ಅಂಚೆಂದು ಮೂಲಕ ಕಣುಹಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತನೆಹಬ್ಬವು ಕೈಸ್ತಿಬಾಂಧವರ ಕೃಷಿಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ನರಡದಿಲಯ

ಕನ್ನಡಪ್ರಜ್ಞ

- ದೇ.ಜ.ಗೌ.

“ನಾಡುನುಡಿಗಳ ಕ್ಷೇಮಸಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು”
ಎಂಬುದು ಕುವೆಂಪುರವರ ಅಭಿಮತ. ನಾಡುನುಡಿಗಳ ಮೇಲಣ ಸದಭಿಮಾನ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಶಾಸ್ತಾಪಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರೇಟಿಸುತ್ತದೆ, ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ಚುರುಕುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ದುಡಿಮೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಸ್ತಕಿಯನ್ನು ಕೆರೆಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಬಟ್ಟೆಗಳ ಪೂರ್ವೆಕೆಂಬೊಂದೇ ಮಾನವನ ಸಾಧನೆಯ ಗುರಿಯಾಗಬಾರದು. ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಮಹತ್ಸಿದ್ಧಿಯ ಬಯಕ ಮಾತ್ರ ಆವಸನ್ನ ಮಹತ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಣಿಗೆಂಜಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕುವೆಂಪು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ಎಲ್ಲಾದರು ಇರು, ಎಂತಾದರು ಇರು, ಎಂದೆಂದಿಗು ನೀ ಕನ್ನಡವಾಗಿರು” ಎಂದು. ಕನ್ನಡಿಗನೊಬ್ಬ ಆಂಡೀಸ್ ಪರಿಷತ್ವವನ್ನೇರುವಾಗ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸಬೇಕು. ಧೇಮ್ಮೆ ನದಿಯ ನೀರು ಕಾವೇರಿಯ ನೆನಪು ತರಬೇಕು. ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಜ್ಞರಿಂದ ಅವನು ವಂಚಿತನಾಗಬಾರದು. ಆಗ ಆಂಡೀಸ್, ಧೇಮ್ಮೆ ಗಳೊಡನೆ ತಾದಾತ್ಮಕ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೇಲಿನ ಗಡ್ಡಭಾಗವನ್ನು ಒದಿದರಲ್ಲವೇ? ಲೇಖಕರ ಮಾತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು? ಬರೆದು ಮಂಡಿಸಿರಿ.

ತೋಳವ ಮಾತೆ

- ಮಂಜೀಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಜ್ಯೇ

ಜಯ ಜಯ ತೋಳವ ತಾಯೇ || ಪಲ್ ||

ಮನವೆ ತಂದೆತಾಯಂದಿರ ತಾಯೇ,

ಭುವನದಿ ಶ್ರಿದಿವಚಾಯೇ || ಅನು ||

ಭಾಗವನಂದು ಬಿಸುಡೆ ಕೊಡಲಿಯ ನೀ ಕದಲೊಡೆದೆಯಿಂ ಮೂಡಿ,
ಭಾರತಮಾತೆ ತೊಡೆಯೊಳೊಡಗೂಡಿಸೆ, ಸಹ್ಯವೀಕ್ಷಣೆಯಂ ತೀಡಿ -
ದೆಸೆದೆಸೆ ರವಿಶರ್ಶಿ ಶಿರಣದ ಮಳೆಮಂಜನ ಮಿಸುಸೇಸೆಯ ಸೂಸೆ -
ನವನವರಿತುಗಾನವನವತರಿಸುವೆ, ಗಗನವನಧಿಯೋಲ್ತೆಸೆ ||

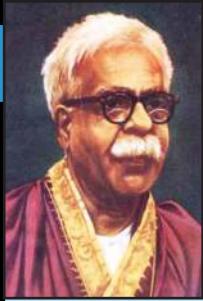
ಸಾತಿಯಪುತರ ತವಮನೆ, ಸಾತರ ತೆಂಕಣ ನೆಲೆಮನೆಯಲೂಪದಾ
ಕೆಳಮನೆ, ಪಾಂಡ್ಯರ ಮೇಲ್ಯನೆ, ನೆರೆಯರಮನೆ ಕನ್ನಾಡಿನ ಭೂಪರಾ;
ಬೈರವ ಬಂಗರ ಚೌಟರಜಿಲ ಸಾವಂತರ ಮನೆಮನೆಯಿಂಬೇ,
ತುಳುವರ ತಾಯ್ಯನೆಯುಳಿದರ ಕಾಯ್ಯನೆ - ನೀನೆಮ್ಮೆಯ ಮನೆಯಂಬೇ ||

ದೇಗುಲಗಳೊ ಧಮುದ ಬಾಗಿಲುಗಳೊ? ಪ್ರಣ್ಯಾಫಟಂ ತಟನೀತಟಂ
ಬಸದಿಗಳೊ ಕನಸೇ ಕಲ್ಲಾದುಪ್ರೋ? ನೆಲಬಿರಿದೆದ್ದರೆ ಗೊಮ್ಮೆಟಂ?
ನಿನ್ನ ಪ್ರಲಕವೇ ಪಸುರಿದಂತೆ ಪಸರಿಸಿದೀ ಸಸ್ಯದ ಚೆಲುವೇಂ !
ಜೀವನಸಾಮವನಾಡುವ ಪಾಡುವ ಲಿಗಮ್ಮುಗಪತಂಗದೊಲವೇಂ ||

ಹಿಂದು ಜೈನ ಮುಸ್ಲಿಂ ಕೈಸ್ತರಾಪೊಂದೇ ಬಾಂಧವರೆಮ್ಮಾ
ತಂದೆ ದೇವರೊಬ್ಬನೆ, ನೀನೊಬ್ಬಳೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ತಾಯಮ್ಮಾ !
ಎಂದಿನವಳೊ ನೀನಿಂದಿನವರೆ ನಾವಾದೊಡೆಮ್ಮೆನಕ್ಕರೆಯಿಂ
ನಿನ್ನದೆ ತೊಟ್ಟಿಲೊಳಿಟ್ಟು ಸಾಕುತಿಹೆ, ಸರಸಿಯಂತೆ ತಾವರೆಯಂ ||

ಧನ್ಯನೆನಿತೊ ನಾ ನಿನ್ನರು ಬಸುರಿಂದುಸುರಿಸಲೀ ಹೂವನ್ನ
ಕೆಸರೊಳುದುರಲೀಯದೆ, ನಿನ್ನದಿಗಪಿಕಂಿಕೊಳು ಸೌಕರವನ್ನ
ಬೇಡುವೆನವ್ವಾ, ಬೀಳೊಳುಡುವಂದೆನ್ನನ್ನತ್ತಿದಂದಿದ ನಿನ್ನ
'ಮರಳಿ ಬಾರ, ಕಂಡಾ ನನ್ನದರದಿ' ಎಂದು ತಬ್ಬಿ ಹರಸೆನ್ನ ||

ಕರಿಂದಲಿಂಗರು

ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಪ್ರೇಗಳು ಉತ್ತರ ಮಾರ್ಚ್ ಏಷರಂದು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ತಂದೆ ಮಂಗಳೂರು ತಿಮ್ಮಪ್ಪೆ, ತಾಯಿ ದೇವಕಿಯಮ್ಮೆ. ತಮ್ಮ ಜೀವಿತದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಮಂಜೇಶ್ವರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದುದರಿಂದ ಅವರು ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಪ್ರೇ ಎಂದೇ ಖ್ಯಾತರು.

ಅವರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಾಗೂ ಇಂಟರ್ ಮೀಡಿಯೇಟ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಮದರಾಸಿನ ಶ್ರೀಸ್ತಿಯನ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದರು. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯವರ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಕಾರಣದಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷೇ ವೊಟಕುಗೊಳಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅನ್ವಾಪಚಾರಿಕ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಅವರು ಇಗ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸ್ತೂ ಹೊಂದಿದ್ದ ಬಹುಭಾಷಾ ಪಂಡಿತರು. ಅದಿಪ್ರಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪದ್ಯರಚನೆ ಮಾಡಿ ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಕ್ರಾಂತಿ ನಡೆಸಿದವರು. ಗಿಳಿವಿಂದು, ಹೃದಯರಂಗ, ಇಂಗಡಲು, ನಂದಾದೀಪ ಅವರ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳು. ವ್ಯಾಶಾಬಿ, ಗೊಲ್ಲೊಫಾ ಪ್ರಭಾಸ, ದೇಹಲಿ ಅವರ ಖಂಡಕಾವ್ಯಗಳು. ಹೆಚ್ಚೆರಳು, ಚಿತ್ರಭಾನು, ತಾಯಿ ಮತ್ತು ನೋ ನಾಟಕಗಳು ಅವರ ನಾಟಕ ಕೃತಿಗಳು. ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರ.

ಮದರಾಸು ಸರಕಾರ ಗೋವಿಂದ ಪ್ರೇಗಳಿಗೆ ಇಂಡಿಯಾರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಬಿರುದು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿತು. ಅವರು ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಥಮ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿಯಿಂಬ ಮನ್ವಣಿಗೆ ಪಾತ್ರಾದರು. ಅವರು ಇಂಡಿಯಾರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಏಳಿಯ ಅವಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದರು. ೧೯೭೯-ಇಂಡಿಯಾರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಇಂಡಿಯಾರ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದರು.

‘ಗೋವಿಂದ ಪ್ರೇ ಸಮಗ್ರ ಕವಿತೆಗಳು’ ಸಂಕಲನದಿಂದ ‘ತೋಳವ ಮಾತೆ’ ಕವನವನ್ನು ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿಶದೀಕರಣ

- ಸಾತಿಯಪ್ರತರು - ಅಶೋಕನ ಶಿಲಾಲೇಖನದಲ್ಲಿ ‘ಸಾತಿಯಪ್ರತರು’ ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುತ್ತದೆ. ಸಾತಿಯಪ್ರತರು ಎಂದರೆ ‘ತುಳುನಾಡಿನ ಜನರು’ ಎಂಬುದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರವಾಗಿ ಗೋವಿಂದಪ್ರೇ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.
- ಸಾತರು (ಶಾತವಾಹನರು) ಅಲೂಪರು, ಪಾಂಡ್ಯರು-ತುಳುನಾಡನ್ನು ಆಳಿದ ರಾಜವಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು.
- ಸಹ್ಯವೀಕ್ಷೆ - ಇಲ್ಲಿ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಪರವತವನ್ನು ವೀಕ್ಷೆ ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ತೋಳವಮಾತೆಯು ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಪರವತವೆಂಬ ವೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮೀಡಿದಾಗ, ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಶೈತ್ಯಪೂರ್ವ, ಹೆಚ್ಚು ಬಿಸಿಯೂ ಇರದ ಉತ್ತಮ ಹವಾಮಾನ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವ.
- ಮಿಸುಸೇಸೆ - ಹೊಳೆಯುವ ಅಕ್ಷತ್ತೆ
- ಶ್ರೀದಿವಚ್ಛಾಯೆ - ಶ್ರೀದಿವ ಎನ್ನುವ ಪದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಗತ ಎಂಬ ಅಧ್ಯವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡು ಸ್ವಾಗತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕವಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

- ಪ್ರಣಾಘಟಂ ತಟನೀತಿಟಂ - ತುಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹರಿವ ನದಿಗಳ ದಡಗಳು ಪ್ರಣಾದ ಚೊಡಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ನದಿಗಳು ಪ್ರಣಾಘಟನಿಗಳೇ ಆಗಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.

ಉತ್ತರಿಸಿ

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- 1 ತೋಳವ ನೆಲದ ಉದಯದ ಒಗ್ಗೆ ಕವಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಘಟನೆ ಯಾವುದು?
- 2 ಕವಿಯು ಹೇಳಿದಂತೆ ತುಳುನಾಡನ್ನು ಆಳಿದ ರಾಜವಂಶಗಳು ಯಾವುವು?
- 3 ತೋಳವ ಮಾತೆಯನ್ನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ತಾಯಿ ಎಂದು ಕವಿ ಕರೆಯಲು ಕಾರಣವೇನು?
- 4 ತೋಳವ ಮಾತೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಏನೆಂದು ಬೇಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ?

ಪದವಿಗಳಿಸಿ

ಹಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಸಂಧಿಪದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಉದಾ:

- ಕಡಲೊಡೆದೆಡೆಯಿಂ - ಕಡಲು + ಒಡೆದ + ಎಡೆಯಿಂ
- ತೊಡೆಯೊಡೆಗೊಡಿಸು - ತೊಡೆಯೊಳು + ಒಡೆ + ಕೊಡಿಸು
- ನಾವಾದೊಡೆಮೈನಕ್ಕರೆಯಿಂ - ನಾವು + ಆದೊಡೆ + ಎಮೈನು + ಅಕ್ಕರೆಯಿಂ
- ಬೀಳೊಕ್ಕುದುವಂದೆನ್ನನೆತ್ತಿದಂಕದಿ-ಬೀಳೊಕ್ಕುದುವಂದು + ಎನ್ನನು + ಎತ್ತಿದ + ಅಂಕದಿ

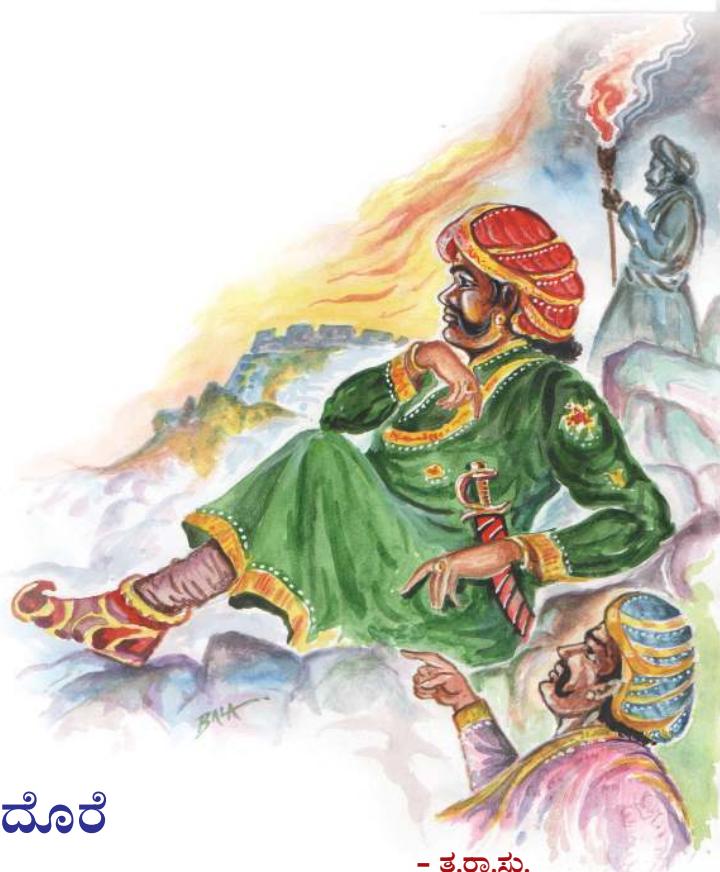
ಆಶಯವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ

- “ತೋಳವ ಮಾತೆ” ಕವನದ ಆಶಯವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯಿರಿ

- ಪದ್ಯದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡಿನ ಭೌಗೋಳಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಶೇಷತೆಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯಿರಿ.

ದುರುಗಣ ದೊರೆ

- ತ.ರಾ.ನು.

ಸಂದರ್ಭ :

ಕನಾಟಕದ ಚಿತ್ರದುರುಗಣ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಳಿದ ಪಾಳೆಯಗಾರ ವಂಶದ ಕಸ್ತೂರಿ ರಂಗಪ್ಪನಾಯಕರು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಮಾತೆ ಒಬ್ಬವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿ ಜಾನಕಲ್ಲಿನ ಭರಮಣಿ ನಾಯಕರ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದ ಮಗ ಮದಕರಿನಾಯಕನನ್ನು ದತ್ತಕ್ಕೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಚಿತ್ರದುರುಗಣದ ದೊರೆಯನ್ನಾಗಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜಾನಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತಪರ ಅಕ್ಷರೆ ತಮ್ಮ ಪರಶುರಾಮನಾಯಕರ ಸ್ವೇಹಗಳೊಂದಿಗೆ ಗರಿಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ ಸುದೃಢ ಉತ್ಸಾಹೀ ಬಾಲಕನನ್ನು ಚಿತ್ರದುರುಗಣದ ಪ್ರಧಾನಿ ನರಸಪ್ಯಯ್ಯನು ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಪಳಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಣವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಮದಕರಿನಾಯಕರು ಪ್ರಾಥಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ನೆರೆರಾಜ್ಯ ರಾಯದುರುಗಣದ ಜೊತೆ ಯುದ್ಧ ಸಾರಿ ವಿಜಯಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅರಸುತನದ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ನೆರೆರಾಜ್ಯಗಳ ಸಂಚುಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಲುಕಿ ನುರಿತ ರಾಜಕಾರಣೆಯಾಗಿ ಅವನು ಚಿತ್ರದುರುಗಣದ ಯಶಾಖ್ಯಾನಾಯಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಧಾನಿ ನರಸಪ್ಯಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಅರಮನೆಯ ನಡುವೆ ವಿರಸ ಏವೆಟ್ಟು ನರಸಪ್ಯಯ್ಯ ದುರುಗಣಿಟ್ಟು

ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಾಗಿ ಹೊರಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ದುರ್ಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಂಚುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಹೈದರಾಲಿಗೆ ಈ ವಾರ್ತೆ ತಲುಪುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಹಲವು ಬಾರಿ ಧಾಳಿ ಮಾಡಿಯೂ ಗೆಲ್ಲಿಲಾಗದೆ ಕೋಟೆಯ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಲಿಯ ಸೇನೆ ಬೀಡುಬಿಡುತ್ತದೆ. ದುರ್ಗವನ್ನು ಇದುವರೆಗೂ ಗೆಲ್ಲಿಲಾರದ ರೋಷದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರು ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಸಿಕ್ಕಿಸ್ಕಿರುತ್ತದೆ. ಹೊಂದು, ಲಾಟಿ ಮಾಡಿ ಧ್ವಂಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮದಕರಿನಾಯಕರಾಗಲೀ ಹೈದರಾಲಿಯಾಗಲೀ ಪೂಜಾಜಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗದೆ ಭವಿಷ್ಯದ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾದ್ದರಿಂದ ಭೀಕರತೆ ಹಾಗೂ ಬರಗಾಲದಿಂದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಕಂಗಾಲಾಗುತ್ತಾರೆ.

ದುರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲು ಕವಿದು, ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಮಿನುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೋಟೆಯ ಕೆಳಗೆ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಘಾಕಿದ ಸೇನೆಯ ಗುಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಲಾಗಿ, ಗಾಯಾಳು ಸೈನಿಕರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮಿಂಬಿನ ಬಿದಿರು ತಡಿಕೆಯ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ, ಮನೆ-ಮಹಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡದಿ-ಬಿಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ದೀಪಗಳು ಮಂಕಾಗಿ ಹೀಗೂ ಹಳೆದಿಯ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಿಳುಕುಹುಳುಗಳು ದುರ್ಗದ ಮೇಲಿಳಿದು ಕುಳಿತಂತೆ, ಸೃಶಾನದಲ್ಲೂ ಹತ್ತಾರು ಚಿತೆಗಳು ಮುಗಿಲತ್ತೆ ಕೆನ್ನಾಲುಗೆ ಚಾಚ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ, ಹಿಡಿಂಬೇಶ್ವರನ ಬತ್ತೇರಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಮದಕರಿನಾಯಕನ ಹೈದರಿಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ದಟ್ಟ ಕತ್ತಲೆ ಕವಿದಿತ್ತ. ಹೊರಗಿದ್ದ ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ಬೆಳಕಿನ ಕುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರೂ ಅವನ ಹೈದರಿಯದಲ್ಲಿ ನಂದಿಹೋಗಿದ್ದ ಆಸೆಯ ಹಣತೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಧೂರ, ಬಹುಧೂರ -

ಕಣ್ಣ ಕಾಣಿವಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಾರ್ಷಿಕಿದ ಹೈದರಾಲಿಯ ಸೇನೆಯ ಬಿಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ, ಅತ್ಯಿಂದಿತ್ತ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೀಪಟಗೆಗಳು ಮದಕರಿನಾಯಕನ ಹೈದರಿಯದಲ್ಲಿ ಕವಿದ ಕತ್ತಲನ್ನು ಅಳಾಕಿಸುತ್ತಿರುವಂತಿದ್ದವು, ಕತ್ತಲೆಯೇ ಬಾಯ್ತಿರೆದು ತನ್ನ ಕುಡಿಬೆಳಕಿನ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹೊರತೋರಿ ಹಂಗಿಸಿದಂತಿತ್ತ ಶತ್ರುಪಾಳಿಯದ ಬೆಳಕಿನ ಮಿನುಗುಗಳು.

ಎಪ್ಪು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಆಕ್ಷಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದವರೊಂದಿಗೆ ಒಂದೂ ಮಾತನಾಡದೆ, ಬಂದೆಯ ಮೇಲಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಬಂದೆಯಂತೆ ಕುಳಿತ ಅಳಿಸಿನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಲೂ ಪರಶುರಾಮನಾಯಕನಿಗೆ ಧೈಯಂತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪು ಧೂರದಲ್ಲಿ ನೀಂತಿದ್ದ ಅಂಗರಕ್ಷಕರೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಸಿರಬಿಡದೆ ನೀಂತಿದ್ದರು. ತಮಗೂ ಉಸಿರಾದಲು ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲದವರಂತೆ.

ಹಾಗೆ ವರೋನವಾಗಿ ಎಪ್ಪೋಂ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತ ಬಳಿಕ, ಪರಶುರಾಮನಾಯಕನೇ ಧೈಯಂತಂದುಕೊಂಡು -

“ಆ ಸಣ್ಣ ಮಾತು - ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಅದರ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ, ಅಣ್ಣ. ಮರೆತುಬಿಡಿ. ಹೊತ್ತು ಸಾಕಷ್ಟಾಯಿಲು”

- ಎಂದು ತಗ್ಗಿದ ಧನ್ಯಸೀಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ.

“ಸಣ್ಣ ಮಾತೇ - ಅದು ಸಣ್ಣ ಮಾತೇ? ನೀನೇ ನಾನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ಹೇಳಿ, ಪರಶುರಾಮಣ್ಣ. ಆ ತಾಯಿ ಆಡಿದ್ದು ಸಣ್ಣ ಮಾತೇ? ಇಂಥಿಸಿಕೊ - ಆ ಮಾತಿನ ಹಿಂದಿನ ನೋವನ್ನು ನೆನಪಿದೆಯೋ ಆಥವಾ ಮಾಮೂಲಿ ಎಂದು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೇಯೋ? ನಾನಂತರ ಮರೆಯಲಾರೆ ಆ ಮಾತನ್ನು”

- ಕರುಳನ್ನ ಕಿತ್ತು ಎಳೆವಳೆಯಾಗಿ ಹಿಂಜದಂತೆ ಹೇಳಿದ ಮದಕರಿನಾಯಕ.

ಆ ಮಾತು-

ಅದನ್ನು ಪರಶುರಾಮನಾಯಕನೂ ಮರೆತಿರಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಆ ದಿನ ಸಂಚೇ -

ಕತ್ತಲು ಕವಿದ ಬಳಿಕ ಮದಕರಿನಾಯಕ ತನ್ನ ತಮ್ಮನೊಂದಿಗೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಫಿತಿಗತಿಯನ್ನರಿಯಲು, ಸಾಮಾನ್ಯರ ಉದ್ದೇಶ ತೊಟ್ಟು, ಮನೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮನೆಗಳ ಪಾಳುಗಳೇ ತುಂಬಿದ್ದ ಬುರುಜನ ಹಟ್ಟಿಯ ಒಳಗೇರಿಯ ಮನೆಯೊಂದರ ಮುಂದೆ ಹೊಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮಂಕಡಿಪ ಉರಿಯತ್ತಿದ್ದ ಮನೆಯೊಂದರಿಂದ ಹೋವಗೊಂಡ ಹಣ್ಣೊಬ್ಬಿಕು

“ನನ್ನಾಕೆ ಹೊಡಿತೀರೋ ಕೊಬ್ಬಿದೋನೆ. ನಾನೇನು ಬೇಕಂತ ನಿನಗೆ ಮುಗ್ಗಲು ರಾಗಿ ಗಂಭಿ ಹಾಕಿದ್ದಾ. ನಿಮ್ಮ ದೊರೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು - ಮಾಡಿ ಹಾಕಿದೆ. ಬ್ಯಾಡಾಂಪ್ರೆ ಸಣ್ಣಕ್ಕೆ ಅನ್ನ ಬೆಣ್ಣೆ ಕಾಯಿಸಿದ ತುಪ್ಪಾನ ದಿನಾ ತಿಂದು, ನಮಗೆಲ್ಲ ಹೊತ್ತಿಗಿಟ್ಟು ಅಂತ ತೂಕದ ಕೊಳು ಹಾಕ್ಕಾನಲ್ಲೋ ನಿಮ್ಮ ಘನಂದಾರಿ ಪಾಳೆಗಾರ-ಅವ್ವ ಕೇಳು-ನನ್ನ ಮನೆಗ್ಗೆ ಇಂಥ ಮುಗ್ಗಲು ರಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೀಂತ. ಮಕ್ಕಳು ಮರೀಗೆ ಗಡ್ಡೆ ಬೇಯಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ನಾನು ಗಂಜಳದಂಥ ತಣ್ಣೀರು ಕುಡ್ಡು, ಉನೋ ಲಡಾಯಿಗೆ ಹೋಗೋ ಗಂಡಸು ಅಂತ ಇದ್ದಿದ್ದು ಮಾಡಿ ಹಾಕಿದರೆ-ನನ್ನ ಹೊಡೆಯಾಕೆ ಬುರ್ತಿಯಾ. ದನ ತಿನೋ ಮುದ್ದೆ ನಂಗೆ ಹಾಕ್ಕೀಯಾಂತ. ನಿಮ್ಮ ಪಾಳೇಗಾರರ ಅರಮನೇಲಿ ನಾಯಿ ಬೆಕ್ಕಿಗೂ ಇಂಥ ಗಬ್ಬುಕಾಳು ಬೇಯಿಸಿ ಹಾಕೋಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಮಾತ್ರ ಇಂಥಾದ್ದು, ಆರು ತಿಂಗಳಾಯ್ತು. ಅಕ್ಕೆ ಮಕ ನೋಡಿ. ನಮ್ಮ ದೊರೆ ಅಂತೋನು - ಇಂತೋನು, ಇಂದ್ರ ಚಂದ್ರನಂತೋನು ಅಂತೀಯಲ್ಲ. ಲಡಾಯಿನಲ್ಲಿ ದುಡಿಯೋ ಜನಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಸೆಗಳೀನ ತಿನೋಕೆ ಕೊಡ್ಡಾನಲ್ಲ. ಅನ್ನ ಕೊಡಲಿಕ್ಕಾಗೆದ ರಾಜ, ಹೆಂಡತೀನ ಹೊಡೆಯೋ ಸದಾರ. ಚಂದಾಗದೆ. ಈ ರಾಜ್ಯಭಾರ”

- ಎಂದು ಖಾಟೆಯಿಂದ ಹೊಡೆದಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಗಂಡ -

“ನನಗೆ ಬೇಕಾದ್ದೆ ಸೆಗಳ ಹಾಕು ತಿನ್ನತೀನಿ. ನಮ್ಮ ಚೋರೆನ ಮಾತ್ರ ಬ್ಯಾಬೇಡ. ಅರಮನೇಲಿ ಅವರೇನು ತಿಘ್ರಾರೋ ನೀನು ನೋಡಿದ್ದಾ? ನನ್ನ ಧನ್ಯ-ಅವರೆಪ್ಪ ದುಃಖ

ಉತ್ತರಾರ್ಥೋ ಪನೋ-ಈ ನವಾಬನ ದಾಳೀಲಿ-ಅಂಥ ಮಾರಾಯನ್ನ ಬೇದು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇದ; ನನ್ನ ಸಾಮಿರ ಮಾತು ಅನ್ನ. ಆ ಮಾರಾಯನ ಮಾತೆತ್ತಬೇದ”

-ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ -

“ಮಾತೆತ್ತೋದೇನು-ಉಂಗಿನೇ ಸಾರಿ ಹೋಗಿತ್ತಿನಿ. ನಿಮ್ಮ ದೊರೆನ-ಕಾಯಿಲೆ ಬಿಡ್ಡಿಮೋ ಕೊಸಿಗೆ ಗಂಜ ಕಾಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದ್ದಿದೆ ಅಕ್ಕೆ ಕೊಡಿಸು ಮತ್ತೆ”

- ಎಂದು ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿದ್ದು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡ ಮರಕರಿನಾಯಕ ತಗ್ಗಿಸಿದ ತಲೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿದೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ನಡೆದು, ದಿಕ್ಕುಕಾಣದವನಂತೆ ಎತ್ತೆತ್ತೆಯೋ ಸುತ್ತಿ, ಹೊಸೆಗೆ ಬಂದು, ಹಿಡಿಂಬೇಶ್ವರನ ಗುಡಿಯ ಬತೇರಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ- ದುಗ್ರಾವನ್ನೇ ಸೋಡುತ್ತಾ.

ದುಗ್ರಾದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಉರಿಯತ್ತಿದ್ದ ಬಂದೊಂದು ದೀಪವೂ ಆ ಮಾತನ್ನೇ ಆತನಿಗೆ ತಿಪಿದು ಹೇಳುವಂತಿತ್ತು.

ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಹೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದ, ಮರಕರಿನಾಯಕ.

“ನಾನು ಆ ಮಾತನ್ನು ಮರೆಯಲಾರೆ, ಪರಶುರಾಮಣ್ಣ, ಮರೆತರೆ ನಾನು ದೊರೆಯೂ ಅಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯನೂ ಅಲ್ಲ. ಏನು ಕಷ್ಟ ತಂದುಬಿಟ್ಟು-ಈ ಯುಥ್, ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ”

ದುಃಖ ಕುದಿಯತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಶುರಾಮನಾಯಕ, ಮುಂದೆ ಮಾತನಾಡಲಾಗದೆ ಸುಮ್ಮಾದ.

ಎಲ್ಲರೂ ಹಾಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಕುಳಿತಾಗ, ಕೆಳಗೆ ಕೋಟಿಯೊಳಗೆಲ್ಲೋ ಸೈನಿಕರು ಕೋಲುಹಾಕತ್ತಾ ಹಾಡುವ ಹಾಡು, ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ತೇಲಿಬಂತು.

ಇನ್ನಿಂಥ ಮದುವೆ ಈ ಭೂಮಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ¹
ಮೂಲೋಕದೊಡೆಯ ಮಾಡೇವನೂ ನೋಡಿ ಬೆರಗಾದನಲ್ಲ ||
ಹಾದಿಬೀದಿಗೆಲ್ಲ ಬಾಳಿ ಸಿಂಗಾರ ಹೂವಿನಾ ಚಪ್ಪರಾ
ಮನೆಯ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗು ಗಂಥದಣ್ಣೆಯ ದೀಪ ಶೃಂಗಾರ ||
ಆರತಿಯ ಹಿಡಿದ ನಾರಿಯರ ಸೌಂದರ್ಯ ವಯ್ಯಾರ
ಗರಿಬಿಟ್ಟಾಗ್ಗೆ ನವಿಲು, ರಂಭೇ ಉವಣಸಿಯ ಪರಿವಾರ ||
ಉಣಣ್ಣೋಕ ಸಣ್ಣಕ್ಕ ಕುಡಿಯೋಕ ಸೋರೆಹಾಲು
ಮಲಗೋಕ ಪಲ್ಲಂಗ ಮನೆಮಂದಿಗೆಲ್ಲ ||
ಮಾರಾಯ ಮರಕರಿಯ ಮದುವೆಯ ಕೇರುತಿ
ಕಸ್ತೂರಿ ಹಂಗೆ ಹರಡಿತು ಲೋಕಕೆಲ್ಲ ||
ಮಲಿಗೆ ಹೂವಂಥ ಹಾಲನ್ನ ಜೇನಂಥ ಕಜ್ಜಾಯವನ್ನ
ನೀಮೋಕ ನೀರೆಯರು ಬಡಿಸೋಕ ಹೊನ್ನ ಹರಿವಾಣ ||

ಕ್ಕೆ ತೊಳೆಯೋಕೆ ಪನ್ನೀರು ವರಸೋಕೆ ಪಟ್ಟವಸ್ತು
ಚಿಗುರೆಲೆಯ ವೀಳ್ಳ, ಗಂಧ, ಮೇಲೆ ಕ್ಕೆಗಿಷ್ಟು ಗದ್ದಾಣ ||
ಸೈನಿಕರು ಸಿಧಾನವಾಗಿ ಕೋಲು ಹಾಕುತ್ತು, ಉತ್ತಾಹ ಏರಿದಂತೆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಎತ್ತರಿಸುತ್ತು
ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು- ಯಾರೋ ಮದಕರಿನಾಯಕನ ಮದುಬೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಹಾಡನ್ನು.

ಹಾಡುವವರಿಗೆ ಹಾಲಾಗಿದ್ದ ಹಾಡು, ಕೇಳುವ ಕಿಂಗೆ ಹಾಲಾಹಲವಾಗಿ, ಮದಕರಿನಾಯಕ ಉರಿಸೋಕಿದಂತೆ ಸಿಡಿದೆದ್ದು, ಸರಸರನೆ ಅರಮನೆಯತ್ತ ನಡೆದ. ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಡಿನ ಸ್ವರದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡುವವನಂತೆ, ತನ್ನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಪರಶುರಾಮನಾಯಕ, ಅಂಗರಕ್ಷಕರು, ಯಾರಂದೂ ಪರಿಪೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ.

ಹಿಂದೆ ಬಂದ ತಮ್ಮನಿಗೆ “ಇರುತ್ತಿರೂ” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ, “ಹೋಗು” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಯಾರೋ ಆಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತೆ, ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಬೆಟ್ಟಮೊತ್ತವನಂತೆ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ದುಗುಡ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ, ಆತನಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ನಿಂಗವ್ವ -

“ಇದೇನಪ್ಪುಯ್ಯ ಹೀಗಿದೀಯ? ಏನಾದರೂ ಆಗಬಾರದ್ದಾಯಿತೇ?”

-ಎಂದು ಆತಂಕದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

“ಆಗಬಾರದ್ದು ಏನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗಬೇಕಾದದ್ದು ಏನಾಗಲಿಲ್ಲ ಅವ್ವ”

- ಮಾತನಾಡಲು ಮನಸ್ಸೇ ಇಲ್ಲದವನಂತೆ ಮಗ ಉತ್ತರ ಹೊಟ್ಟುದನ್ನು ಕೇಳಿ, ನೋಂದು -

“ಈ ಹಾಳು ಶನಿಕಾಟ ಯಾವತ್ತು ತಪ್ಪುತ್ತೆಯೋ. ಏನಾದರಾಗಲಿ, ಬಳ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಕ್ಕೆಕಾಲು ತೊಳೆದು ಉಂಟಕ್ಕೇಳು” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು ನಿಂಗವ್ವ.

ಆಕಂತು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಉಟ್ಟ ಉಡುಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿ, ಪರಿಭಾರಕ ಕೊಟ್ಟದನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಕ್ಕೆಕಾಲು ತೊಳೆದು, ಭೋಜನಶಾಲೆಗೆ ಬಂದು ಉಂಟಕ್ಕೆ ಹುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿದ್ದವನು ಹಾಗೇ ನೋಡಿದ -

ಆತನಿಗಾಗಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹೊಬ್ಬಿಗಳ ಅಂಚಿದ್ದ ಕರಿಮರದ ಮಣೆ, ಅದರ ಮುಂದೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಡ್ಡಣಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಳೆವ ಹೊನ್ನ ಹರಿವಾಣ, ಅದರಲ್ಲಿ ಬಡಿಸಿದ ಜಿಸಿಯಾಗಿ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಲ್ಗಳು, ಖಾರದಪುಡಿಗಳು, ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ, ಮೇಲೆ ಬಡಿಸಿದ ತುಪ್ಪದ ನರಗಂಪು ಸೂಸುವ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮೊಗ್ಗಿನ ರಾಶಿಯಂತಿದ್ದ ಅನ್ನ, ಮಣೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟ ನೀರಿನ ತಂಬಿಗೆ, ಬಟ್ಟಲು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಿಂದೆಂದೂ ನೋಡದವನಂತೆ ನೋಡಿ, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲೇನೋ ತೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತಾಗಿ, ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ದಾಸಿಗೆ -

“ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದುಬಿಡು” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

“ಏನಪ್ಪರ್ಯಾ, ಉಂಟ ಬೇಡವೇ? ಫಲಾಹಾರ ಮಾಡುತ್ತೀಯ?”

- ಮಗನ ಉಂಟದ ಉಸ್ತುವಾರಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿಂತ ನಿಂಗವ್ವ ಕೇಳಿದಳು.

“ಅದೇನೂ ಇಲ್ಲ ಅವ್ವ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆಸಿಬಿಡು. ಇಲ್ಲಿ ಕಂಚಿನ ತಣಿಗೆ ಇಲ್ಲವೇ? ಇದ್ದರೆ ತರಿಸು. ಹಾಗೇ ಅವ್ವಾ ನೀನು ಉಂಟಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮುದ್ದೆ ಇದೆಯಾ?”

- ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಮದಕರಿನಾಯಕ

“ಕಂಚಿನ ತಣಿಗೆಯೇನೋ ಇದೆ. ಈಗ್ಗಾಕೆ ಅದರ ನೆನಪಾಯಿತು ಅಪ್ಪಾಯ್ಯಾ?”

“ಅವ್ವಾ, ಎಲ್ಲಕೂ ಏಕೆ ಏಕೆ ಎಂದು ಕೇಳಬೇಡ. ಇದ್ದರೆ ತಂದು ಇಡಿಸು. ಮುದ್ದೆ ಇದ್ದರೆ ಹಾಕಿಸು”

- ಕೊಂಚ ಒರಟಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಮದಕರಿನಾಯಕ.

“ಇಷ್ಟ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ದೆ ಎಲ್ಲಿರುತ್ತೆ ಅಪ್ಪಾಯ್ಯಾ? ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ದೆ ತಿನ್ನುವವರು ಯಾರು? ನಾನೇನೋ ಅಕ್ಕೆ ತಿಂದರೆ ವಾಯು ಅಂತ ಮುದ್ದೆ ಮಾಡಿಸ್ತೋತ್ತಿನಿ”

“ಅದೇನೂ ಮಿಕ್ಕಿಲವೇ?”

“ಇದ್ದರೂ ತಣಿಗಾಗಿ ಕಲ್ಲಾಗಿರಬೇಕು”

“ಕಲ್ಲೋ ಮುಳ್ಳೋ, ಇದ್ದರೆ ತಂದು ಅದನ್ನೇ ಬಡಿಸು”

- ಎಂದು ಹೇಳಿ, ತನಗಾಗಿ ಇರಿಸಿದ ಮನೆಯನ್ನು ಅತ್ತ ಕಾಲಿನಿಂದ ದಬ್ಬಿ, ಸೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹೇಳಿದ, ಮದಕರಿನಾಯಕ.

“ಇವತ್ತು ಯಾಕೋ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಆಡ್ಡೀಯ ಅಪ್ಪಾಯ್ಯಾ. ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರೀತಿಯೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡು?”

- ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿ, ನಿಂಗವ್ವ ದಾಸಿಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಕಂಚಿನ ತಣಿಗೆಯನ್ನು ತರಿಸಿ, ತನಗಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಳಿದಿದ್ದ ಮುದ್ದೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ “ತುಪ್ಪ ಬಿಸಿಮಾಡಿ ತ್ರೈನಿ” ಎಂದಳು -

“ತುಪ್ಪ, ಮೇಲೋಗರ ಅದ್ವಾವುದೂ ಬೇಡ ಅವ್ವಾ. ಇದ್ದಷ್ಟು ಎಸರೋ, ಚಟ್ಟಣೀಯೋ ಎನಿದ್ದರೂ ಕೊಡು. ಇಲ್ಲಿದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಹಸಿಮೆಣಸಿಕಾಯಿ ಕೊಡು. ನನಗಷ್ಟೇ ಸಾಕು”

ಎಂದ ಮದಕರಿನಾಯಕ.

ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿದ ನಿಂಗವ್ವನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ತಟಕ್ಕನೆ ನೀರು ತುಂಬಿ -

“ಉಂಟ ಬೇಸರ ಆಗೋ ಅಂಥ ಕೆಲಸ ಏನಾಯಿತು ಹೇಳು. ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಏಕನಾಥಮೃನವರ ಆಣೆ”

ಎಂದಜು ಆರಿದ ಮುದ್ದೆಯನ್ನು ಮುರಿಯತ್ತಿದ್ದ ಮಗನ ಕೈಗಿಡಿದು.

“ಒನು ಮುಖ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಳಲಿ ಅವ್ವಾ. ಉರಲ್ಲಿ ಜನ ಮುಗಿದ ರಾಗಿ, ಅಂಬಲಿ ತಿನೋ ಕಾಲ ಬಂತು. ನಿನ್ನ ಮಗ ರಾಜನಾಗಿ, ಶಾಮಿಲೆ ಬಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗಂಜ ಕಾಸೋಕೂ ಸಲೀಸಾಗಿ ಆಕ್ಕಿ ಸಿಗ್ಗಾ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅರಸನನ್ನಾಗಿ ಮೇರೆಸಿದ ಜನ ತೂಕದ ಷಾಟ ಮಾಡುವ ಕಾಲ ತಂದುಬಿಟ್ಟೇ. ನಾನು ಯಾವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಾಪಮಾಡಿ, ಇಂಥ ದೊರೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ, ಅವ್ವಾ”

- ಎಂದು ಅದುವರೆಗೂ ತಡೆದ ಕಂಬನಿಯನ್ನು ಹರಿಯಬಿಟ್ಟು ಗದ್ದದಕಂತಹಿಂದ ಹೇಳಿದ ಮದಕರಿನಾಯಕ.

ಆ ಮಾತಿಗೆ ನಿಂಗವ್ವು ಕೂಡಲೇ ಏನೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಮಾತಿಗೆ ತಣಯದ ದುಃಖದ ಸೇರಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಇಳಿದುಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಸ್ಪಳ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮಣಿದ್ದು ಬಳಿಕ -

“ಅಪ್ಪಯಾ, ಇವತ್ತು ನೀನೇನು ನೋಡಿದೆಯೋ, ಏನು ಕೇಳಿದೆಯೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜನರ ಕಷ್ಟ ಹಚ್ಚಿದೆ ಅಂತ ಸಾನೂ ಕೇಳಿದೇನೆ. ಈಗೆರಡು ದಿನದ ಹಿಂದೆ ಅಮೃತವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಡೆಗೆ ಮುಗ್ಗಲು ಆಕ್ಕಿ ಅನ್ನ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದೇ ಕೊಂಡೆ ಅಂತ ಅಷಕಕರು ಹೇಳಿದರು. ದೇವರಿಗೆ ಅಂಥ ಎಡೆ ಇಡಬೇಡಿ. ಅರಮನೆಯಿಂದ ಅಕ್ಕಿ ಕಳಿಸುತ್ತೇವಿ ಅಂತ ಹೇಳಿಬಂದೆ. ಅವತ್ತು ನನಗೂ ತಿಂದ ಅನ್ನ ಗಂಬಲಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕುದಿದ ನೀರೂ ಕಹಿಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡ್ದಿ ಅಪ್ಪಯಾ. ಯುದ್ಧ, ಬರಗಾಲ ಅಂದೇ ಇದೆಲ್ಲಾ ಅಗಬೇಕಾದದ್ದು. ನಾನೂ ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಜನ ಕತ್ತಾಗಿದ್ದೆ ಬೇಯಿಸಿಕೊಂಡು ತಿಂದು, ಹಣಸೇಬಿಜದ ಅಂಬಲಿ ಕುದಿದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದೀನಿ. ಆದ್ದೆ ಏನು ಮಾಡ್ದೀಯಾ. ನೀನು ಬಾ ಅನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಯುದ್ಧ ಬಂತು. ಅದೂ ಅಪ್ಪು ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಗಿತೇ? ಏಳೆಂಟು ತಿಂಗಳಾಯ್ತು. ಇನ್ನೂ ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟೊಂದು ಹಾಗೆ ಕೂತೇ ಇದ್ದನೇ ಮನೆಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ. ಈ ಯುದ್ಧ ಮುಗಿಬೇಕು; ಜನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರೋ ಕಷ್ಟ ತೀರಬೇಕು. ಅದುವರೆಗೂ ಅತ್ಯೋರು ಅಳಲೇಬೇಕು, ಸತ್ಯೋರು ಸಾಯಲೇ ಬೇಕು. ಬೇಡಾಂದ್ರೆ ಬಿಡುತ್ತಿಯೇ”

- ದುಃಖೋವಿಕ್ಕನಾದ ಮಗನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನದ ಮಾತು ಹೇಳಿದಜು ನಿಂಗವ್ವು.

“ಹಾಗಂತ ಜನ ಹೆಣವಾಗಲಿ, ಉರು ಸ್ತಾನವಾಗಲಿ, ನಾನು ಮಾತ್ರ ಧಿಮೃತೆರಂಗ ಅಂತ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು, ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲಿನಗೊಂಬಿ ಹಾಗೆ ಕೂತಿರಬೇಕೇ?”

“ನೀನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೀಯಾ. ಅಪ್ಪಯಾ? ರಾಜ ಅಂತ ನೀನು ಬೇರೆಯೋರ ಹಾಗೆ ಆಳನ್ನ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು, ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆ ಮೇಲೆ ಮಲಗ್ಗಾ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರ ಹಾಗೆ ನೀನೂ ಕತ್ತಿಗೆ ದಿನವೂ ತಲೆಕೊಡುತ್ತಾನೇ ಇದೀಯಾ. ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯರು ದಿನಾ ಬೇಳಗಾಗೆದ್ದು ತಾಳಿ ಉಳಿಸಿಕೊಡು ಅಂತ ದೇವರನ್ನು ಬೆಂದಿಕೋತಾರೆ. ನೀನು ಅರಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೆ,

ಮತ್ತೆ ಮನಗೆ ಬರುವರೆಗೂ ತೋಟಿನ ಶಬ್ದ, ಕೇವಲ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿದಾಗಲ್ಲಾ ನಮಗೂ ಪ್ರಾಣ ಮೂಗಿನ ತುದಿಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೂತಿರುದೆ. ದಿನ ಬೆಳಗಾದರೆ ಉರ ದೇವರಿಗಲ್ಲಾ ಹರಣಿಕೊಳ್ಳುವಿ. ನಿನ್ನ ಹೆಂಡಿರು ಎಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ನೇಮ ಮಾಡ್ತೂ ಇದಾರೆ ಅಂತ ನೋಡಿದೀರ್ಯಾ. ಕೇಳಿದಿಯಾ? ಅವರೂ ಆಜ್ಞಾರೆ. ಅವರಿಗೂ ಹೇಳ್ತೇನಿ. ಅವ್ಯಾ, ಕೀರಿಟ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೋನ್ನು ಕ್ಷೇಪಿಡಿಮೋರು ಕದನ ಬಂತುಂತ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಬಾರದು ನಗುನಗುತ್ತಾ ಕೆಂಡಕ್ಕೊ, ಮೊಂಡಕ್ಕೊ ಬೀಳೊಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು- ಆರಿಂದ ಹುಂಕುಮದ ಬಣ್ಣಲು ಕ್ಷೇತ್ರ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅಂತ. ಗಂಡ ದೊರೆಯಾಗಬೇಕು. ಗಂಡಾಂತರ ನಮಗೆ ಬೇಡಾಂತ್ರೆ ಆಗ್ನಿದಾ? ಹುಟ್ಟಿದೋನು, ಬಂದು ದಿನ ಸಾಯಬೇಕು. ಹಾಗೇ ಬದುಕಿರೋವರೆಗೂ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಬದುಕಬೇಕು. ಇದಿಷ್ಟೇ ಕಣಪ್ಪಯ್ಯ. ನಾನಿಷ್ಟ ವರ್ಷ ಬದುಕಿ ಕಲಿತದ್ದು, ಆರಶಾದೋನು ಆಳಬೇಕು, ಅಳಬಾರದು. ಅಳೋ ಸಮಯ ಬಂದರೂ ಅದು ಮನಸ್ಸಿನಾಗಿರಬೇಕು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ, ಮೊರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಾರದು. ನೀನು ಎದೆಗೆಬ್ಬು ಬಣ್ಣರೆ ದೇಶದ ಚನ್ನೆಲುಬೇ ಮುರಿದುಹೋಗುತ್ತೆ. ಅಪ್ಪಾಯ್ಯ. ಯುಥಧಿಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲೋ ಯೋಚನೆ ಮಾಡು. ಅದಕ್ಕೆ ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೇದ. ಬೇರೆ ಬೆಲ್ಲರೆ ಮಾತಿಗಲ್ಲಾ ಮನಸ್ಸು ಸೋಲಲಿಕ್ಕೆ ಬಿಡಬೇದ. ಮನಸ್ಸಿಗೇನೂ ತಿಳ್ಳೋಬೇದ. ನಾನ್ಯಾವತ್ತೂ ಇಷ್ಟ ಮಾತಾಡಿರಲ್ಲಿ. ಇವತ್ತು ನಿನ್ನ ದುಃಖ ನೋಡಿ ತಡೀಲ್ಲ. ಆಡಿಬಿಟ್ಟು”

- ಎಂದ ನಿಂಗವ್ವ, ಮದಕರಿನಾಯಕನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನೇ ಹಗುರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು.

ಆಕೆಯ ಮಾತನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ಕೇಳಿದ ಮದಕರಿನಾಯಕ.

ಆಕೆಯ ಮಾತಿನೊಂದಿಗೆ -

ಹಿಂದೆ ಒಬವ್ವನಾಗತಿ ಹೇಳಿದ, ನರಸವ್ಯಯ್ಯ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ನೆನಪಾದವು.

ಸಂದರ್ಭ ಬೇರೆ; ಮಾತು ಬೇರೆ; ಆಫ್ರ ಬಂದೇ -

‘ಅರಶಾದವನ ಹೃದಯ ಉಕ್ಕಾಗಿರಬೇಕು’

“ಅಯಿತು ಅವ್ಯಾ. ಏನೋ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಸಂಕಟ ಆಯಿತು. ಇನ್ನು ಯಾರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿ? ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಮಾಧಾನ ಆಯ್ದು”

ಎಂದು ಭಾರವಿಳಿದ ಧವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮದಕರಿನಾಯಕ.

“ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಿನಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಆಯ್ದು ಅಪ್ಪಾಯ್ಯ. ಅದರೆ ನೀನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಬೇಕಾದೋರು ಇದ್ದಾರೆ”

“ಯಾರು?”

“ನಿನ್ನ ಹೆಂಡಂದಿರು. ನೀನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಹೆಂಗಸರು. ನಿನ್ನ ಬೆಂತೇಲಿ ಅವರನ್ನು ಅಯ್ಯೋ ಅನ್ನಿಸಬೇದ. ಹಗಲಾಗಿ ನೀನು ಅರಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೇ ಮತ್ತೆ

ನಿನ್ನ ಮುಖ ನೋಡ್ತೇವಾಂತ ಮೈಯಲ್ಲ ಕಣ್ಣಗಿ ಹಾದಿರುತ್ತವೆ ಆ ಜೀವಗಳು. ಅವರಿಗೆ ನೀನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾರು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಬೇಕು? ನೀನು ರಾಜ್ಯಾನೂ ಆಳಬೇಕು. ಸಂಸಾರಾನೂ ಆಳಬೇಕು. ಹೋಗಿ ನೋಡು ಅವರು ಮಲಗಿದ್ದರೋ, ಎದ್ದಿದ್ದರೋ. ಅಲ್ಲಿಗೂ ದುಮುಗುಟ್ಟತ್ತಾ ಅಮ್ಮೆ ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದವರ ಹಾಗೆ ಹೋಗಬೇಡ”

- ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು ನಿಂಗವ್ವು.

“ಅಂತೂ ಇಪ್ಪು ವಯಸ್ಸಾದರೂ ಇನ್ನೂ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹುಡುಗನಾಗಿಯೇ ಕಾಣ್ಣಿದ್ದಿನಿ ಅಲ್ಲವೇ ಅವ್ವಾ? ಎಲ್ಲಾ ನೀನು ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕು”

“ಹೇಳಿಕೊಂಡೇನೂ ಇಲ್ಲ ಅವ್ವಯ್ಯ. ಮರೆತ ಮಾತು ಚಾಪಿಸೋದಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಕೆಲಸ”

“ಅಯಿತು ಅವ್ವಾ, ನೀನು ಚಾಪಿಸಿದ ಮಾತನ್ನು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ”

- ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮದಕರಿನಾಯಕ ಶಾಟದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಗಿಸಿ ಮೇಲೆದ್ದ.

ಪ್ರೀಲಾಕರ ಕಾರ್ಯ

ತ.ರಾ.ಸು. ಅವರ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ತಥುಕಿನ ರಾಮಚಂದ್ರಯ್ಯ ಸುಭೂತಾವಾ. ಇಂದಿನ ಏಕೀಲ್ಲಾ ಅಗರಂದು ಕನಾಡಕದ ಚಿತ್ರದುಗಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹರಿಹರ ತಾಲುಕಿನ ಮಲೆಬೆನ್ನೊರು ಎಂಬಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರಯ್ಯ ಮತ್ತು ಸೀತಮ್ಮೆ ದಂಪತ್ತಿಯರ ಪುತ್ರರಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ‘ವಿಶ್ವಕನಾಡಕ’, ‘ಪ್ರಜಾವಾಣಿ’ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಉಪಸಂಪಾದಕರಾಗಿಯೂ ‘ವಾಹಿನಿ’ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿಯೂ ಅವರು ದುಡಿದಿದ್ದರು. ‘ಚೇತನ’ ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಅವರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಬಿಡುಗಡೆಯ ಬೇಡಿ, ಬೆಂಕಿಯ ಬಲೆ, ಆಕ್ಸಿಕ, ಗಾಜಿಮಾತು, ಚಂದವಳ್ಳಿಯ ತೋಟ, ಚಂದನದ ಗೊಂಬೆ, ನಾಗರಹಾವು ಮೊದಲಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಚಲನಚತ್ರಗಳಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ. ದುಗಾಂಸ್ತಮಾನ, ಶಿಲ್ಪಶ್ರೀ, ಕಂಬನಿಯ ಹುಲಿಲು, ತಿರುಗುಬಣಿ, ಹೊಸಹಗಲು, ವಿಜಯೋತ್ಸವ, ಕಸ್ತೂರಿಕನಕ, ರಾಜ್ಯಾಧಿಕ ಮೊದಲಾದವು ಅವರ ಕೆಲವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾಗಿವೆ. ಸುಮಾರು ಐವತ್ತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ತ.ರಾ.ಸು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸಾರ್ಥಕ ವರ್ಣನೆ ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. ದುಗಾಂಸ್ತಮಾನ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಇಂಡಿಯಾರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿದೆ. ಇಂಡಿಯಾ ಎಪ್ಪಿಲ್ಲ ಗಂರಂದು ಅವರು ಮರಣಹೊಂದಿದರು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಅವರ ‘ದುಗಾಂಸ್ತಮಾನ’ ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದ ಅಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತರಿಸಿರಿ

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- 1 ಮುದಕರಿನಾಯಕನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕವಿದ ಕತ್ತಲನ್ನು ಅಣಕಿಸುವಂತಿದ್ದುದು ಯಾವುದು?
- 2 ಒಳಗೇರಿಯ ಹೆಣ್ಣೆಬ್ಬಳು ದೊರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳೇನು?
- 3 ಮುದಕರಿನಾಯಕನಿಗಾಗಿ ಅವನ ತಾಯಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಭೋಜನವನ್ನು ಆತ ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದೇಕೆ?
- 4 ದುಃಖೋವಿಕ್ತನಾದ ಮಗನನ್ನು ತಾಯಿ ನಿಂಗವ್ವ ಹೇಗೆ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದಳು?
5. ಯುದ್ಧದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಜೆಗಳು ಕಂಗೆದುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಈ ಪಾಠ್ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವರ್ತತಿಗಾಗಿದೆ?

ಲೇಖನ ಬರೆಯಿರಿ

- “ಶಾರಲ್ಲಿ ಇನ ಮುಗಿದ ರಾಗಿ, ಅಂಬಲಿ ತಿನೆಷ್ಟೇ ಕಾಲ ಬಂತು. ಖಾಯಿಲೆ ಬಿದ್ದ ಮುಕ್ಕಳಿಗೆ ಗಂಜಿ ಕಾಸೋಕೂ ಸಲೀಸಾಗಿ ಅಕ್ಕೆ ಸಿಗ್ನ್ಯಾ ಇಲ್ಲ. ಇನ ತೂಕದ ಉಟ ಮಾಡುವ ಕಾಲ ಬಂತು” – ‘ದುಗ್ಡ ದೊರೆ’ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ಶಾಲುಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ‘ಯುದ್ಧದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು’ ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಒಂದು ಲೇಖನ ಬರೆಯಿರಿ.

ನಾಟಕ ರಚನಿಸಿರಿ

- ‘ದುಗ್ಡ ದೊರೆ’ ಪಾಠವನ್ನು ನಾಟಕವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಿಸಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

ಪತ್ರ ಬರೆಯಿರಿ

- ನೀವು ಒದಿದ ‘ದುಗ್ಡ ದೊರೆ’ ಪಾಠಾಗದ ಆಶಯವನ್ನು (ಮುಖ್ಯಘಟನೆಗಳನ್ನು) ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿ ಗೆಳೆಯ ಅಥವಾ ಗೆಳತಿಗೆ ಪತ್ರಪೋಂದನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಶಿಷ್ಟರೂಪ ಬರೆಯಿರಿ

- ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಗ್ರಾಮ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಶಿಷ್ಟರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ವಾಕ್ಯರಚನಿಸಿರಿ

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆರೆಯಳೆದ ಪದಗಳ ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯ ಬರೆದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸವಾಗುವವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಬೇರೆ ವಾಕ್ಯ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

- ನವೀಲುಗಳು ಗರಿಬಿಚ್ಚೆ ನತೀಕಸುವುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಪ್ರಳಕೆತನಾದೆನು.
- ಚಿಗುರೆಲೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತನಿಂತ ವ್ಯಕ್ತಗಳು ಶೋಭಾಯಮಾನಪಾಗಿದ್ದವು.

- ಗಂಜಕಾಸಲೂ ಗಡಿಯಿರದ ವ್ಯಾಧೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ರಾಮುಪಿನ ಹೃದಯ ಕರಗಿತು.
- ಭೋಜನಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮೆತ್ತಿದ್ದ ಸುವಾಸನೆ ಮತ್ತು ಹಸಿವನ್ನು ಮತ್ತಪ್ಪು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು.
- ಸಾರ್ಥಕವರ್ಕಷಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸರಕಾರ ರೈತರಿಗೆ ಬಡ್ಡರಹಿತ ಕಾಲಕೊಡುತ್ತದೆ.

ನಾಮವಿಶೇಷಣ ಬರೆಯಿರಿ

- ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆರೆಯಿಂದ ಪದಗಳ ನಾಮವಿಶೇಷಣರೂಪಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇರೆ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಉದಾ : 1. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಮತಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಜನರು ಸೌಹಾದರ್ದಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಾರೆ.

ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ ರೀತಿನೀತಿಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು.

2. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಪಾಠನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ದುಗಾಕ್ಷಮಾನ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿದೆ.

- ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಪರ್ಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಯಿತು.
- ಭಾರತವು ಹಲವು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ತವರೂರಾಗಿದೆ.
- ದೀನದುಂಬ ಲರಿಗೆ ನೇರವಾಗುವುದು ಮಾನವಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ.

ತದ್ವಾ ಬರೆಯಿರಿ

ಅಡಿಗೆರೆಯಿಂದ ಪದಗಳ ತದ್ವಾರೂಪಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಬೇರೊಂದು ಗದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ರಚಿಸಿರಿ.

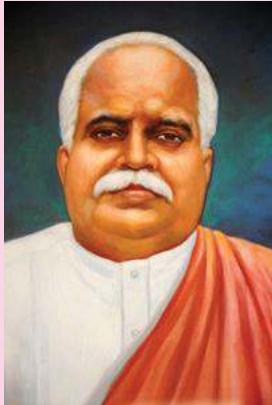
ತಳಿರುತ್ತೋರಣಿಗಳಿಂದ ದೇವಾಲಯ ಶ್ರಂಗಾರಗೊಂಡಿತ್ತು. ಪ್ರಾಂಗಣ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿತ್ತು. ಸಹಸ್ರಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರು ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಹಚ್ಚಿ ಪ್ರಣತಿಗಳು ಭಕ್ತಿರಸದ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿತ್ತಿದ್ದವು.

ಒದಿನ ಚಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ

- ತ.ರಾ.ಸು. ಅವರ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದಿ ಚಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ : ಚೆಂದವಳ್ಳಿಯ ತೋಟ, ಹಂಸಗೀತೆ.

ದಲಿತ ಬಂಧು ಕುದ್ದುಲ್ ರಂಗರಾವ್

- ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಕೌಡಸೆ

ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದೀನದಲಿತ ವರ್ಗದ ಜನಗಳ ಬಂಡುವರು ಉತ್ತಮವಾಗಲು ಶ್ರಮಿಸಿದ ವಿಭಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಕುದ್ದುಲ್ ರಂಗರಾಯರು ಮುಖ್ಯರಾದವರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಾನವೀಯ ಕಾಳಜಿ ಮತ್ತು ವಿಧಾಯಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಪ್ರೇರಕರಾಗಿದ್ದವರು. ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಂತೆ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದವರು.

ಸಾರಸ್ವತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ಅವರು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದ ದಲಿತೋಧಾರದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮಹಾತ್ಮೆ ಗಾಂಥಿಜಿ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದ್ದವು. ಗಣಾಧಿರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದ ಗಾಂಥಿಜಿ ರಂಗರಾಯರು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ದಲಿತರ ಸೇವೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಕುದ್ದುಲ್ ರಂಗರಾಯರು ಗುರುವಾಗಿ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ತುರಿಸಿದ್ದರು.

ದೇಶದಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಏಳಿಗೆಯ ಯಾವ ಚಂತನೆಯೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಅದನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಸ್ವಜಾತಿಯವರು ಮತ್ತು ಇತರ ಖಂಡನೆ, ಬಹಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ್ದ ಮಹಾಮಾನವ ಕುದ್ದುಲ್ ರಂಗರಾಯರು. ಅವರು ಅಸ್ವಶ್ರೇಣಿಗಾಗಿ ಮೊದಲ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಮಂಗಳೂರಿನ ಚಿಲಂಬಿಯಲ್ಲಿ ಗಳಾರಲ್ಲಿ ತೆರೆದಾಗ ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಢ್‌ರ್ ಬಂದು ವರ್ಷದ ಮಗು. ದಲಿತರನ್ನು ಹರಿಜನರೆಂದು ಕರೆದು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದ ಗಾಂಥಿಜಿ ಆಗಷ್ಟೇ ವರ್ಕೇಲಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಲಂಡನ್‌ನಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ವರ್ಕೇಲಿ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಲು ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಾರತದ ಸಾಂಸಾರಿಕ-ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಅವರಿಗೆ ಪರಿಚಯವಾಗುವುದಿರಲಿ, ಅವರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವಾರಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಏಂ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ದಕ್ಷಣ ಆಳ್ಳಿಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವಾ ರಂಗ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಮೊದಲೇ ರಂಗರಾಯರು ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ದಲಿತರ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯ ಬದುಕಿಗೆ ರವದಾರಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ ದಶಕಗಳೇ ಆಗಿದ್ದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುದ್ದುಲ್ ರಂಗರಾವ್ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಈ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜ್ಞಾತಿ ಇತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿಯೂ ಮಹತ್ವದಾಗಿನೆ.

ಗಾಂಥಿಜಿ ಅವರಿಗಿಂತ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಮೊದಲು (ಅನೇ ಜೂನ್ ಇಲಾಂಬಿ) ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುದ್ದುಲ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಭಾಗದ ವರ್ಗದ ದೇವಪುರ್ಯ-

ಗೌರಿ ದಂಪತ್ತಿಗಳ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾಗಿ ರಂಗರಾಯರು ಜನಿಸಿದರು. ಅವರ ಬಾಲ್ಯ ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಿತು. ಬಹುಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಾಸರಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು. ಅವರು ಇನ್ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ತಾಯಿ ಹಾಗೂ ಆರು ಮಂದಿ ಸೋದರಸೋದರಿಯರನ್ನು ಸಾಕುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಉದ್ದೋಜ ಅರಸಿ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದರು. ತಿಂಗಳಿಗೆ ಎಂಟು ರೂಪಾಯಿ ಪೇತನದ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿ ಕೈಗೊಂಡರು. ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮೆಟ್ರಿಕ್ಯುಲೇಷನ್ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತು ತೇಗಡಿ ಹೊಂದಿದರು. ಮತ್ತತಮ್ಮ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಅಂದಿನ ಪ್ರೀತರ್ಥಿಪ್ರಾಯ (ವಕಾಲತ್ವ) ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಾ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದರು. ನಂತರ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿ ಶ್ರಜಿಸಿ ಮಂಗಳೂರಿನ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಕೆಲಿ ವೃತ್ತಿ ಕೈಗೊಂಡರು.

ಸತ್ಯ, ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಡಜನರ, ದೀನದಲಿತರ ವಕಾಲತ್ತುಗಳನೇ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗಾಗುತ್ತಿರುವ ಆನ್ಯಾಯ, ವಂಚನೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಂಗರಾಯರು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಶಸ್ವಿ ಪಡೆದರು. ಬಡವರ ವರ್ಕೆಲರಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ರಂಗರಾಯರ ಆದಶರ ವೃತ್ತಿತ್ವ, ಪ್ರಾಧಾನೀಕತೆ ಆಗಿನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿತ್ತು.

ಅಗ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ಳಕೆಯ ಮದ್ದಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದೀನದಲಿತರ ಶ್ರೀಯೋಭಿವ್ರದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಇಲಾಖೆ ತರೆದಿತ್ತು. ಅಸ್ವಾಶ್ವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜಿ, ಬಾವಿ, ದರಖಾಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಹಂಚಿಕೆಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿತ್ತು.

ಮಂಗಳೂರು ನಗರದ ವೆಲ್ಲನ್ನಿಯ ಬಳಿ ನಂದಿಗುಡ್ಡೆ ಮುಟ್ಟಿಕಲ್ಲೊ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತರೆದಿದ್ದ ಅಸ್ವಾಶ್ವರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೇ ತರಗತಿವರೆಗೆ ಕಲಿತ್ತಿದ್ದ ಬೆಂದೂರು ಬಾಬು ಎಂಬುವರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪೇಡೆಯಾಗಿ ನಿಯುತ್ತಿ ಮಾಡಿದ್ದ ಕೋಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಇತರ ಸಮುದಾಯದ ಸೌಕರರ ಅಸಹಸರ್ಗ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೀನದಲಿತರ ಬಂಧು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ರಂಗರಾಯರನ್ನು ಕರೆದ ಅಂದಿನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರು “ಕೋಟಿನಲ್ಲಿ ಪೇಡ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಸ್ವಾಶ್ವರ ಉದ್ದಾರ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕೊಡಿಸುವಂತೆ ನೀವು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದಲ್ಲ...” ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು.

ಮೊದಲೇ ದೀನದಲಿತರ ಹೀನಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ರಂಗರಾಯರಿಗೆ ಈ ಸೂಚನೆ ಅಸ್ವಾಶ್ವರ ಬದುಕಿನ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಲು ಪ್ರೇರಣೆಯಾಯಿತು. ವರ್ಕೆಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ (ತಮ್ಮ ಇನ್ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ) ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಕಡೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ದೀನದಲಿತರ ಉದ್ದಾರಕ್ಕೆ ದುಡಿಯಲು ಅವರು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದರು.

ತಮ್ಮದೇ ಹಣದಿಂದ ಮಂಗಳೂರಿನ ಉವರ ಚಿಲಿಂಬಿಯ ಬಳಿ ಹುಲ್ಲುಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಮುಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಮೊದಲ ಶಾಲೆಯನ್ನು ರಂಗರಾಯರು ತರೆದರು. ದಲಿತರ ಪಳಿಗೆಗಾಗಿ ಸಮಗ್ರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಡಿಪ್ರೆಸ್‌ಕಾಲ್ಸ್‌ಸ್‌ ಮಿಷನ್ (ಡಿಸಿಎಂ) ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಉಳಿತ್ತರಲ್ಲಿ ಕೊಡಿಯಾಲಬ್ಬೆಲ್‌ನಲ್ಲಿ ರಂಗರಾಯರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಅಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ರಂಗರಾಯರು ದಲಿತರಿಗಾಗಿ ಚೆಲಿಂಬಿಯಲ್ಲಿ ಅರಂಭಿಸಿದ ಶಾಲೆಗೆ ಇತರ ಸಮುದಾಯದವರ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಾಯಿತು. ಅದು ತೀವ್ರವಾದಾಗ ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರು. ಕಂಕನಾಡಿ, ಬೋಳಾರಿನಲ್ಲಿ ಪಾಡಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದರು. ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಎದುರಾಯಿತು. ಅವರು ತೆರೆದ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಹಿಂದೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಬರಲಿಲ್ಲ. ರಂಗರಾಯರು ಕ್ರೈಸ್ತ ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡರು. ಮಂಗಳೂರಿನ ಶೇಡಿಗುಡ್ಡೆಯ ಕೋಟ್‌ಎಗುಡ್ಡ ಇಳಿಜಾರು ಸ್ವಾಳದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಲೆ ತೆರೆದರು. ವ್ಯತೀಪರ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವ ಕ್ರೀಗಾರಿಕೆ ತರಬೇತಿಗೆ ಶೇಡಿಗುಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿ ಆವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಮೂಲನಿವಾಸಿ ಕೊರಗರ ಹತ್ತು ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಶೇಡಿಗುಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟಿರು. ಅವರ ಕಸುಬುಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಉದುಪಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೊರಗಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ದರಖಾಸ್ತ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದರು. ಶೇಡಿಗುಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿ ದಲಿತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿಗೆ ಹೆಸ್ಸು ಮಕ್ಕಳ ನೀಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ತಾವು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೇ ತರಗತಿವರೆಗೆ ಕಲಿತ ದಲಿತ ಯುವಕರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿ ಕೊಡಿಸಿ ಇತರ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನೇಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂದಿನ ಶ್ರೀಮಂತರಂದ ಜಮೀನನ್ನು ರಂಗರಾಯರು ಕ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಮೂಲಗೆಂಳಿಗೆ ಪಡೆದು ದಲಿತರಿಗೆ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಲು ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ವಿತರಿಸಿದರು. ಅವರು ಉಪವ್ಯತ್ಯಿ ಕ್ರೀಗೊಳ್ಳಲು ನೆರವು ನೀಡಿದರು. ಬಿಜೆ, ಕಾರಿಕಾಡು, ದಡ್ಲಕಾಡು ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಕಾಲೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತರಿಗೆ ಜಮೀನು ವಿತರಣೆ ಮಾಡುವಾಗ ರಂಗರಾಯರು “ಜಮೀನನ್ನು ಪರಿಶ್ವರಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಪರಭಾರೆ ಮಾಡಬಾರದು. ದಲಿತರಿಗೆ ಪರಭಾರೆ ಮಾಡುವುದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ದಿಸಿವಂ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯಬೇಕು” ಎಂಬ ನಿಬಂಧನೆ ವಿಧಿಸಿದ್ದರು.

ಗಾಂಧಿಜಿ ಅವರು ಸೇವಾರಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಮೊದಲೇ ರಂಗರಾಯರು ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತೀಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿಸುವ ವ್ಯಾಪಕ್ ಇತ್ತು. ಬಡಗಿ ಕೆಲಸ, ನೇಯಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ಕಷ್ಮಾತಿ ಮತ್ತು ರೇಷ್ಟ್‌ಹುಳ ಸಾಕಣೆ, ತಕಲಿಯಲ್ಲಿ ನೂಲು ಸುತ್ತುಪ್ರದು ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಮಂಗಳೂರು, ತೋಕಾರು, ಬೋಳಾರು, ದಡ್ಲಕಾಡು, ಜಪ್ಪು, ಅತ್ತಾವರ, ತಲಪಾಡಿ, ಉಳ್ಳಾಲ, ಮೂಲ್ಯಾ, ಉದುಪಿ, ಬಸ್ಸಂಜೆ, ನೇಜಾರು, ಪ್ರತ್ಯಾರು ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು.

ಸಾವಜನಿಕ ಸೇವಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುದ್ದುಲ್ಲಾ ರಂಗರಾಯರು ಸ್ಕೃಯರಾಗಿದ್ದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾನಾಡಾದು ಸದಾಶಿವರಾಯರೂ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕ್ರೀಜೋಡಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಾದರೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಂದಿನ ನವ್ಯೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಂಬೆನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯಾಶೀಲರಾಗಿದ್ದ ಹಣ್ಣೆಯಂಗಡಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ತಮ್ಮ ‘ಕೊಂಕಣ ಹೊ ಮೂಲಾದಶು’ ಎಂಬ ಕೊಂಕಣೆ ಕೃತಿಯಮಾರಾಟದಿಂದ ಬರುವ ಹಣವನ್ನು ಮಂಗಳೂರಿನ ದಿಪ್ಪೆಸ್ಟ್ ಕೂಸಸ್ ಮಿಷನ್‌ಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು.

ರಂಗರಾಯರ ಒತ್ತಡದ ಕಾರಣ ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡು ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರು ಪುರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ದಲಿತರಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ದೊರೆಯುವಂತಾಯಿತು. ದಲಿತರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬೆಳೆಯಲು ಕೋಟೆಪಿಲ್ಲಾ ಅದಿದ್ವಾಪಿಡ ಸಹಕಾರ ಸಂಖ್ಯೆನ್ನು ಅವರು ಶೇಷಗುಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿಸಿದರು. ಅನಾಥ ಮಹಿಳೆಯರಿಗಾಗಿ, ಬಾಲ ವಿಧವೆಯರಿಗಾಗಿ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆರೆದರು. ಈ ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಅನಾಥ, ವಿಧವೆಯರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಜೀವನೋವಾಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

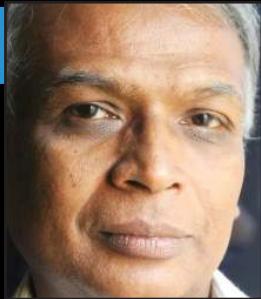
ರಂಗರಾಯರು ದಲಿತರ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಿಗೆ ಕ್ರಿಂಬಿದ್ದಾಗ ಅದನ್ನು ಮಡಿವಂತರು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಸಾರಸ್ವತ ಸಮಾಜದ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲುವರಗ್ಡದವರ ಚಿತ್ತಾವಣೆಯಿಂದ ಕೈಗಿರಿಕರು ಕೂಡಾ ರಂಗರಾಯರನ್ನು ಬಿಹಿಷ್ಟಿಸಿದರು. ಅಗಸರೂ ಬಂಟೆಗಳನ್ನು ಮಡಿ ಮಾಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ರಂಗರಾಯರ ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಕುಕುರನ್ನು ಸಾರಜನಿಕವಾಗಿ ಅಪಮಾನ ಮಾಡುವ ಬೆದರಿಕೆಗಳು ಬರತೊಡಗಿದವು. ರಂಗರಾಯರು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಾಗ ಅಪಮಾನಿಸುವ ಘಟನೆಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಆವು ಕಟ್ಟಿದ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಅಡಚಣೆಯ ಕಾರಣ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಭಾರತಸೇವಾಸಂಫಳಕ್ಕೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ ನಂತರ ರಂಗರಾಯರು ಅಧ್ಯಾತ್ಮದತ್ತ ಬಲವು ಹರಿಸಿದರು. ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ನಿರ್ದಾರಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ನೀಡಿದ್ದ ರಾವ್ ಸಾಹೇಬ್ ಬಿರುದಿನ ಪದಕ ಹಾಗೂ ಸೇವಾ ದಾಖಲೆಯ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕಾರ ಸಮಾರಂಭದ ಹೋಮಪುಂಡದಲ್ಲಿ ಅಗಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು.

ಅಸ್ವೀಕೃತ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದ ತೋಟಿ ಪಂಗಡದವರು ತಮ್ಮ ಪಾರ್ಥಿವ ಶೈಲೀರವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿಕೊಂಡು ಬಯ್ಯಬೇಕು ಎಂಬುದು ರಂಗರಾಯರ ಹೊನೆಯ ಅಸೆಯಾಗಿತ್ತು. “ಈ ಪಂಗಡದವರಿಗೆ ಜೀವಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚನ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೊನೆಗೆ ಅವರ ಸ್ವತಂದಿಂದಲಾದೂ ನಮ್ಮ ಅತ್ಯಕ್ಷ ಬಿರಳಾಂತಿ ಲಭಿಸೇತು” ಎಂಬ ಹಿರಿಯಾಸೆಯನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಉಮಿಲಿನಲ್ಲಿ ವರ್ಕವರ್ಡಿಸಿದ್ದರು. ರಂಗರಾಯರು ಗೊಳಿಸಿದ ಜನಪರಿ ಇಂರಂದು (ಇಂ ವಷಟಗಳ ನಂತರ ಅದೇ ದಿನ ಗಾಂಧಿಜಿ ಅವರು ಮತ್ತಾತ್ಮರಾದರು) ಪರಂಧಾಮ ಸೇರಿದಾಗ ದಲಿತರೇ ಅವರನ್ನು ಅತ್ಯಾವರದ ಬಾಬುಗುಡ್ಡೆಯ ರುದ್ರಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರ ನಡೆಸಿದರು.

ತಮ್ಮ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಲಿತನೊಬ್ಬ ಎಸ್ಸೆಸ್‌ಲೀ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವರ ಅಸೆಯಾಗಿತ್ತು. “ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ದಲಿತ ಯುವಕ ಪದವೀಧರನಾಗಿ ಉನ್ನತ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು ಅವನದೇ ಆದ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಕಣ್ಣಿಲ್ಲ ಹಾಣಿಬೇಕು. ಆತನ ಕಾರಿನಿಂದ ಏಳುವ ಧೂಳು ನನ್ನ ನೆತ್ತಿಗೆ ಬಿಡ್ಡಾಗ ನನ್ನ ಬಂದುಪು ಸಾಧ್ಯ ಕವಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂಬ ಹಿರಿಯಾಸೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಎರಡೂ ಆಸೆಗಳು ಅವರ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈಡೇರಲಿಲ್ಲ.

ದಲಿತರ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳ ವಿಭಾಗಿ ಪುರುಷ ಕುದ್ದುಲ್ಲಾ ರಂಗರಾಯರು. ನಾಡಿನ ಇತರ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ವಿಭಾಗಿ ಪುರುಷ ಕುದ್ದುಲ್ಲಾ ರಂಗರಾಯರು. ನಾಡಿನ ಇತರ

ବେଳକର ଜମାଚର

ଲୁତରିସିର.

ಸಮಾಧಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

- ಕುದ್ರುಲ್ಲೊ ರಂಗರಾಯರು ‘ದೀನದಲಿತರ ಬಂಧು’ ಎನ್ನುಪ್ರದನ್ನು ಪಾಠದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಭಿತ್ತಿಪತ್ರ ತಯಾರಿಸಿರಿ

- ನಾಡು-ನುಡಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ವರ್ಕಪಡಿಸುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ. ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಭಿತ್ತಿಪತ್ರ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ವೃತ್ತಿಪರಿಚಯ ಬರೆಯಿರಿ.

- ನಿಮ್ಮುರಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಮಾಜ ಸೇವಕರು ಆಥವಾ ಮಾಜಿ ಸೈನಿಕರ ಸಂದರ್ಶನ ನಡೆಸಿ ವೃತ್ತಿಪರಿಚಯ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ವಾಕ್ಯರಚಿಸಿರಿ.

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬರೆದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣಸಂಧಿಯಾಗುವ ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರಿ.

- ದೂರೀಕ್ರಿಯೆ, ದೇವರೊಳ್ಳುವೆ, ಕಂಬಸಿ, ಗ್ರಹಣೆಂದ್ರಿಯ, ಶೌಯೋಽನ್ನತ, ಬರಗಾಲ, ಗಂಧದೇಣೆ, ದಲಿತೋಽಧಾರ, ಹಿಡಿಂಬೇಶ್ವರ, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ

ಅಧ್ಯಕ್ಷತಾಳಿ

ಅಂ	ಅಂ	ಅಂ	ಅಂ
ಅಂಕ	- ಮಾಡಿಲು	ಅಂಗ	- ಪರಾಕ್ರಮ
ಅಂಗರಕ್ಷಕ	- ಮೃಗಾವರಿಸಬು	ಅಂಗ	- ಕೆಟ್ಟ, ಹೀನ
ಅಂಚಲ	- ಅಂಚು, ಸೇರಾಗು	ಅಂಗರ	- ತುಟಿ
ಅಂಜನ	- ಕಟ್ಟು, ಕಾಡಿಗೆ	ಅಂಗರ ಹಯ	- ಯಾಜ್ಞಾಶ್ವ, ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗದ ಕುದುರೆ
ಅಂಜನಾಚಲ	- ಅಂಜನಪೆಂಬ ಪವಣತ	ಅಂತಿಕ್ರಮಿಸು	- ಮೀರು
ಅಂಬಿರ	- ಆಹಾರ	ಅಂತ	- ಬೆಂಕಿ
ಅಂಬಿರಂಬಿರಂ	- ಆಕಾಶದವರಗೆ	ಅಂತ	- ಕೊನೆ ಇಲ್ಲಾದವ (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ)
ಅಂಬುಜ	- ತಾದರೆ	ಅಂತ	- ಅಷ್ಟರವರಗೆ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ
ಅಂಬುಜೋದರ	- ತಾವರೆಯನ್ನು ಹೊಂದೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವವನು (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ)	ಅಂತರಲ್ಲಿ	- ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ
ಅಂತರ	- ವ್ಯಾತ್ಯಾಸ	ಅಂತರಲೆ	- ನೆರವನ್ನು ನೀಡುವವರು, ಒಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವವರು, ಅನುಸರಿಸುವವರು
ಅಂತರಿಸದೆ	- ಮರೆಮಾಡದೆ, ಮುಚ್ಚಿಸದೆ	ಅಂತರ್ಗಂ	- ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ
ಅಂತರಿಕರಣ	- ಮನಸ್ಸು	ಅಂತರಿಸುಂಗು	- ಅನುಸರಿಸುವವರಾಗು,
			- ಅರುಭು ಸಮಂಯ
ಅ			
ಅರ್ಥ	- ಸಮಸ್ಯೆ, ಸಂಪೂರ್ಣ, ವ್ಯಾಪಕ	ಅರ್ಪಿ	- ಆಗುತ್ತಾರೆಯೇ
ಅರ್ಥಾದಲ್ಲ	- ಹೆಚ್ಚು, ಅತಿಶಯ	ಅರ್ಪಾತ್ರ	- ಅರ್ಮೋಗ್
ಅರ್ಥ	- ದೇವತಗಳಿಗೂ ಪೂಜ್ಯರಿಗೂ ಹೀಗೆ ತೋಳಿಯಲು ಕೊಡುವ ನೀರು	ಅರ್ಪಿದಂ	- ಆಗುವುದನ್ನು
ಅರ್ಥ	- ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಬೇರಿಸು, ರಾಖಿಸಾಕು	ಅರ್ಪಿಭ	- ದಿಷ್ಟು ತೋಡಿದ, ದಿಗ್ಭು ಮಾರ್ಗಾಂತ
ಅರ್ಥ	- ಅಡ್ಡಿ, ತೊಂದರೆ	ಅರ್ಥಿಮುಖ	- ಎದುರು
ಅರ್ಥ	- ಆಸರೆ	ಅರ್ಥತಾಗಿ	- ಸಾವು ಗೆದ್ದರಾಗಿ, ಹಿರಂಜಿವಿಯಾಗಿ
ಅರ್ಥಾರ್ಥ	- ಅಡ್ಡಿ	ಅರ್ಥಾಲ	- ನಿರ್ದೂಲ, ತೋಳಿಯಲ್ಲಿದೆ
ಅರ್ಥಾರ್ಥ	- ಆಸರೆ	ಅರ್ಥ	- ಶುಭಕರವಾದ ವಿಧಿ
ಅರ್ಥಾರ್ಥಿಗೆ	- ಗೊಂದ ತಟ್ಟೆ	ಅರವಟಗೆ	- ಬಾಯಾರಿದವರಿಗೆ
ಅರ್ಥಿ	- ಪಾದ, ಪಾದದ ಸುತ್ತಳತೆ		- ದಾಖಾಂಫಾವಾಗಿ ನೀರು ಕೊಡುವ ಮಾನೆ.
ಅರ್ಥಗ	- ವ್ರೀತಿಮಾತ್ರಾನಾದ		

ಕನ್ನಡ - I

ಅರಾತಿ	- ವೈರಿ	ಆಲೀಸು	- ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳು
ಅಣಿನ್ನು	- ಜ್ಞಾನ	ಆಳಾ	- ಸೇವಕ, ಮನವ್ಯ
ಅರೆ	- ಕಲ್ಲು		ಇಂ
ಅಲ್ಲಳ್ಳ	- ಅಲ್ಲ (ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ)	ಇಂ	- ಇನ್ನು
ಅಲೆವಾರಿ	- ಅಲೆಂಮಾವುದೇ ಶೀಲವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು	ಇಂತಿರುತ್ತಿರ್ತೆ	- ಹೀಗಿರಲು
ಅವನಿ	- ಭೂಮಿ	ಇಂದ್ರಧನು	- ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು
ಅವನಿಯ ಅಮರರ್ಥ	- ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿನ ದೇವತೆಗಳು (ಬ್ರಹ್ಮಣರು)	ಇಂದ್ರಿಯರಸ	- ಹಿಂಗೆ - ಲಕ್ಷ್ಯ ಒಡೆಯ (ವಿಷ್ಣು)
ಅವಾಳ್ಳಿಯ	- ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗದ	ಇನಿಸು	- ಇಷ್ಟ
ಅಳಲು	- ದುಃಖಿ	ಇನ್ನೆವರಂ	- ಈ ವರೆಗೂ
ಅಳಪು	- ಸಾಮಧ್ಯ	ಇಟ್ಟಳ	- ಮನೋಹರವಾದುದು, ಸುಂದರವಾದುದು,
ಅಳಿಪು	- ಬಂಯಸು, ಕಾಮಿಸು		ಸಂಭ್ರಮ
ಅಳಿಯು	- ನಾಶವಾಗು	ಇರಲ್ತೆ	- ಇರಲು
ಅಳ್ಳಿ	- ತ್ರೀತಿ, ಸಂತೋಷ, ನಂಬಿಕೆ	ಇರುವು	- ವಾಸ್ತವ
ಅಳುಕು	- ಭಯ, ಹೆದರು, ಅಂಚು	ಇಳುವರಿ	- ಉತ್ಪಾದನೆ, ಉತ್ಪತ್ತಿ
ಅಳ್ಳು	- ಪಕ್ಕಿಲುಬು	ಇಳಾಲತಾಂಗಿ	- ಭೂಮಿಯೆಂಬ ಹೆಣ್ಣು
ಇ			
ಅಂತು	- ಹಿಡಿದು, ಧರಿಸು	ಇಂಳಿ	- ತೊಳೆ, ಕಿತ್ತಲೆ, ಮೂಸಂಬಿ
ಅಬ್ಬ	- ಹೆಸರಿರುವ, ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ		ಮುಂತಾದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ
ಅಗು	- ಲಾಭ, ಜಯ		ತೊಳೆಗಳಿರುವ ಹಣ್ಣಗಳು.
ಅಜೆ	- ಯುದ್ಧ		
ಅದಂಬರ	- ಮೆರೆತ, ಉಬ್ಬರ, ಗುಡುಗು	ಉಂಗನುಡಿ	- ಕಾಲಿನ ಅಥವಾ ಕ್ಷೇಯ ವೆಚ್ಚರಳು, ಉಂಗನುಷ್ಟೆ
ಅತ್ಯರು	- ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದವರು	ಉಗಡಿಸು	- ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೊಗಿ ಹೇಳು,
ಅದಂ	- ಅತಿಶಯ		ಹೊಗಳು
ಅನ್ನ	- ನಾನು	ಉಗಿ	- ಸುರಿ, ಚಿಮ್ಮು
ಅಣಿದು	- ಶಮನವಾಗದು	ಉಡಿ	- ಮಾಡಿಲು
ಅರ್ಥಸು	- ಕೇಳು, ನಿರೀಕ್ಷಿಸು	ಉಡಿಯಕ್ಕೆ	- ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುವ ಅಕ್ಕೆ (ಮಡಿಲಕ್ಕೆ)
ಅಲಸ್	- ಉದಾಹಿಸಿನತೆ		

ಉತ್ತರಾಂ	- ತೇಗೆದೆಗೊಂಡ, ದಾಡ	ಇ
ಉದಕ	- ಸೀರು	ರಿಖೆ
ಉದರಪ್ರೋಫೆಸ್	- ಮೊಟ್ಟೆ ಶಂಬಿಸುವುದು.	ಇ
ಉದ್ದಂದ	- ದಟ್ಟ, ಗವ್ರ	ರಿತರು
ಉದ್ದುವ	- ಮಟ್ಟಿದುದು, ರಲೆಮೋರಿದುದು	ರಿಹಿಂ
ಉದಿಸು	- ಮಟ್ಟು, ಮೂಡು	ಇ
ಉತ್ತಿಕ್	- ಕೋಟೆಗೊಂಡ	ಇಕ್ಕೆಂಜು
ಉನ್ನತ	- ಉದ್ದಾತ್ತ, ಶ್ರೇಷ್ಠ	ಇಡಲು
ಉಪಕೃತಿ	- ಸಹಾಯ, ಉಪಕಾರ, ಚಂಬಲ	ಇಡಹುಟ್ಟಿದಾಟ
ಉಪಾರ್ಥಿಯ	- ಅಸರೆ, ಅವಲಂಬನ	ಇಡಂಬಿಡು
ಉಂಟಿಲು	- ಮರಗಳನಂತರ ತನ್ನ ಸೌತ್ತು ಯಾರಿಗೆ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಮೊದಲೇ ಒರೆದಿಡುವ ಇತ್ತು	ಇಮ್ಮೋಲಗ
ಉಸುರಿಸು	- ಇನ್ನತ್ತಾಳು, ಉಸಿರಾದು	ಇದಾಂಸು
ಉಸ್ತುಪಾರಿ	- ಮೇಲ್ಮೈಉರಣೆ	ಇಪ್ಪುಗ್ಗಂ
ಉ		
ಉಳು	- ನಾಯಿ, ಪಂಗಡ ಘ್ರಾನಿ	ಇರತೆ
ಉಳಿದು	- ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳು, ಅರಬು (ನಾಯಿ ನಂ ಇತ್ತುದಿ)	ಇಳಕೆಂಜೆ
ಇ		
ಇಕ್ಕುಭಾಗ	- ಪಕ್ಕಭಾಗ	ಇ
ಇಕ್ಕುಭಾಗೆ	- ಒಂದೇ ಭಾಗ ಉಳಿದಳು	ಇಂತುಬಿತ
ಇದೆ	- ಸ್ತುತೇಡು	ಇದೆಗೋಳು
ಇಸಿಬರು	- ಲಿಷ್ಟು ಇನರು	ಇಂತುಬಿತ
ಇರಕ	- ಒಂದಾಗಿಂದಿಕೆ	ಇಂತುಬಿತ
ಇಶೀಯು	- ಶೋಭಿಸು	ಇಂತುಬಿತ
ಇಂಸು	- ಬಂಯಿಸು, ಇಚ್ಚಿಸು	ಇಂತುಬಿತ
ಇ		
ಇಂತುಬಿತ	- ಪಕ್ಕಭಾಗ	ಕಿ
ಇಂತುಬಿತ	- ಸ್ತುತೇಡು ಇಂತುಬಿತ	ಕಂತುಬಿತ
ಇದೆಗೋಳು	- ಮೊಸರು	ಕಡೆಗೋಳು
ಇಂತುಬಿತ	- ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಕಡೆಂತುವ ಕೋಲು	ಕಂತುಬಿತ
ಇಂತುಬಿತ	- ಕಾವ್ಯ	ಕಿಂತು
ಇಂತುಬಿತ	- ಕಾಯ್ಕ, ಕೆಲಸ	ಕಿಂತು

ಕಟ್ಟು	- ತೀರ್ಕುವ ವಾದ, ಎದ್ದು ಕಾಯಿವ, ಕಣ್ಣಗೆ ಹೊಡೆಯುವ	ಕಾಳಕೂಟಿ	- ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಹಾವಿಷ
ಕಡೆಯು	- ಮತ್ತಿಸು	ಕಿ ಲ್ಲಿಡು	- ಕೀಳಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು, ಕೇಳಿಗೆ ಹಾಕು, ಕಡೆಗಣಿಸು
ಕಣೆಹಾಕು	- ಗಾಡಿಗೆ ಹೂಡಿದ ಎತ್ತುಗಳು ನೋಗಕ್ಕು ತಮ್ಮ ಕೆತ್ತಿಗೂ ಕಟ್ಟಿದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಚಾರಿಸುವುದು.	ಕು	- ಭೂಮಿ - ವೃವಶಾಯದ ಒಂದು ಉಪಕರಣ
ಕಹೊಳ್ಳಿಸಂ	- ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೇಳೆಯುವಂತೆ ಮನೋಹರವಾದ	ಕುಡುವಿನಂ	- ಚೊಡು - ಚೊಡುವುದು, ಚೊಡಲು
ಕತ್ತಳೆ	- ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಸ್ಯ, ಕಲಾರು	ಕುತುಪಕಾಲ	- ಯಜ್ಞ, ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಕಾಲ, ಅಪರಾಜ್ಯ
ಕದನ	- ಯದ್ದು	ಕುತ್ತಿತ್ತ	- ಕೆಟ್ಟಿ, ಹೀನ, ದೂಷಣಿಗೆ ಒಳಗಾದ
ಕಬಳಿಸು	- ನುಂಗು, ತಿನ್ನು ಲಪಟಾಯಿಸು	ಕುವಲಯ	- ಭೂಮಂಡಲ, ಕನ್ನೆದಿಲೆ
ಕಮ್ಮಾಪಾಶ	- ಪಾಪದ ಕುಣಿಕೆ (ಕಮ್ಮ- ಪಾಪ, ಪಾಶ-ಕುಣಿಕೆ)	ಕುವಲಯಿಂಧವ	- ಸ್ವೇದಿಲೆಯ ಬಂಧು-ಚಂದ್ರ, ರಾಜ
ಕಮಾಂಗ	- ಮಾಡತಕ್ಕ ಕೆಲಸದ ಭಾಗ	ಕುಳಿ	- ಕೊಂಡ
ಕರ	- ಕೈ	ಕೂಳುಡಿ	- ಅನ್ನ ಕುದಿಯುವಂತೆ
ಕರಕಮ್ಮಳ	- ಕೈಗಳೆಂಬ ತಾವರೆ		ಕುದಿ, ಒಳಗೊಳಿಗೇ
ಕರಿ	- ಆನೆ		ಕುದಿಯಿವಿಕ, ತಳಮಳ
ಕಲ್ತು	- ಕಲಿತ	ಕೆಮ್ಮಗೆ	- ಮಮ್ಮನೆ
ಕವಡು	- ಕವಟ, ಮೋಸ	ಕೆಲ	- ಬದಿ, ಪರ್ಕು
ಕವಡುನುಡಿ	- ಕವಟ ಮಾತು	ಕೆಳದಿ	- ಗೆಳತಿ
ಕಸುಬು	- ಕೆಲಸ, ಉದ್ದೋಷ	ಕೆಲೀ	- ತಟ, ತ್ರೀಡೆ
ಕಳಭ್ರ	- ಆನೆಯ ಮರಿ	ಕೃವಾರಿಸು	- ಹೊಗಳು
ಕಳವೆ	- ಭತ್ತೆ	ಕೆಳಬ್ಬ	- ಸೊಕ್ಕು, ಗವಟ
ಕಳ್ಳುಬಳ್ಳು	- ಕರುಳ ಬಳ್ಳಿ	ಕೊಳ್ಳು	- ವ್ಯಾಪಿಸು, ಸುರಿಯು
ಕಾದಂಬಿನಿ	- ಮುಗಿಲುಗಳ ಸಾಲು	ಕೊಳುಲು	- ಬಾಣ
ಕಾರುಣ್ಯ	- ದರ್ಯೆ	ಕೊಳೇದ	- ಸಿಟ್ಟು
ಕಾಲಪ್ರರೂಪ	- ಕಾಲವೆಂಬ ಪ್ರರೂಪ, ಮರಣದೇವತೆ		

ಶಿ		ಗುರುತಿ	- ಗುಟ್ಟು, ಗುಟ್ಟು, ರಹಸ್ಯ - ದಾದು, ದಾದಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ
ಹಂಡ	- ಮೂಳೆಯಿಲ್ಲದ ವರ್ಣನೆ, ಚೂರು	ಗೇರು	- ಗೋಳಿಗುಟ್ಟಿಸು - ಗೋಳಿಂದಿಸು, ರುಜುವಿಸುವಂತೆ ದಾದು
ಹಂಡನೆ	- ತಪ್ಪೆಂದು ಸಾಧಿಸು		
ಒಗೆ	- ಬ್ರಹ್ಮ, ಆಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ		
ವಿರೀ ಕೃಸ್ತರು	- ಆಯವ್ಯಂಬಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮ		
ಹೇದು	- ದುಃಖ		
ಗ		ಘಾನ	- ಮೋಡ, ಶ್ರೀಷ್ಟಿ
ಗಂಜಳ	- ಗೊಳಿಮೂತ್ರ, ಕೆಟ್ಟಿದ್ದಾಸನೆ, ದುರ್ವಾಸ ಸನೆ	ಘಾನವಿರು	- ದಾಢು ಅಡಡಿ, ಗೊಂಡಾರಿತ್ಯಾ
ಗಾಧ್ಯಾಂ	- ಒಂದು ಒನ್ನುದ ನಾಣ್ಯ	ಘಾಟ	- ಕೊಡ, ಕೊಡವಾನ
ಗಾಧಿಕುಂ	- ಶಿಂಗಿ ಒಡಿಯುವ ಕೃಷಿ	ಘಾಳಿ	- ಗಾಯಂಬಾಡು
ಗರಂಡಿ	- ಗರಂಡಿ, ವ್ಯಾಯಾಮಾಶಾಲೆ, ಶಸ್ತ್ರದಿದ್ದೆ, ಜಟ್ಟಿಕಾಳಿಗೆ ಮೊದಲಾದವೃಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳ.	ಘಾಳಿ	- ದಣವು, ಹಿಂಸೆ, ನೋಡು
ಗಳ್ಪು	- ಪಜರೆ, ಕಾವಲು	ಘಾಳಿತೆ	- ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಜಂಯಾರ ಮಾಡುವಿಕೆ
ಗಾತ್ರ	- ದೇಹ	ಘಾಳಿತೆಂಬ್ರಿಂಡು	- ಮೂಗಿ
ಗಾತ್ರಸೆನ್ಸ್	- ದೇಹದವಸಾಗಿದ್ದೇನೆ		
ಗಾರುದಿಗ	- ಹಾವು ಹಿಡಿಯುವ ಏಕೆ ಕರಿತವನು, ವಿಷವಿಳಿಸುವವ	ಜರ್ವೆರ	- ಚೆಳದಂಗಳನ್ನೇ ಸೇರಿಸಿ ಉದುಕುವುದೆಂದು ನಂಬಿಲಾದ ಬೆಕ್ಕಿ
ಗಿರಕಿ ಮೂಡ	- ಚಕ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತು	ಜರ್ವೆರಿ	- ಕಾಸುಗಲ್ಲು, ಜರ್ವೆ ಯಿಂತುದ ಕಲ್ಲು
ಗುಡಾಜ್ಯ	- ಬೀಲು ಮತ್ತು ತುಷ್ಯ	ಜರಣ	- ಹಾದ
ಗುಡಾರ	- ಸೃಷ್ಟಿಕರು ಮೊದಲಾದವರು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಚ್ಚೆಯಿಂದ ಆತ್ಮಾರ್ಥಕಾಗಿ ಕ್ಷಮ್ಯರುವ ವಸತಿ, ಒಡಾರ, ದೇರೆ	ಜರಣಮಂಗಳಿಂದ ಶಿರಪರಿಯಂತರ- ಕಾಲ ಹಬ್ಬೆರಳನಿಂದ ತರೆಯಿ ವರೆಗೆ	
		ಜರಣಾಳ್ಬಿ	- ಹಾದಗಳಿಂಬ ತಾಪರೆ (ಅಧಿಕಾವರೆ)
		ಜಲ್ಲಿದತ್ತರು	- ಮೋಸಗಾರರು, ವಂಡಕರು, ಲಕ್ಷ್ಯರು, ನಂಬಿಸಿ ಮೊಚ್ಚೆ ಕೊರೆಯುವವರು

ಕನ್ನಡ - I

ಚಿಂತಾಮನ	- ಬಯಸಿದುದನ್ನು ಕೊಡುವ ರತ್ನ	ಡ
ಚಿತ್ತ	- ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನು (ಮನ್ಥಾ)	ಡೋಲಾಯಾನ
ಚಿತ್ತಜಯ	- ಮನ್ತ್ರಧನ ತಂದೆ (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ)	ಬಂಡಲ
ಚಿತ್ತಜಯ	- ಇತರರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಸಿಸುವಿಕೆ, ಪ್ರಚೋದನೆ	ತಕಲಿ
ಚಿತ್ತಾವಳಿ	- ಇತರರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಸಿಸುವಿಕೆ, ಪ್ರಚೋದನೆ	ತಟ
ಚಿಲ್ಲರೆ	- ಸಣ್ಣ, ಅಲ್ಪವಾದ	ತಕಲಿ
ಚೇಗು	- ನಷ್ಟ, ಕೆಡು	ಒಂದು ಉಪಕರಣ
ಚೋಂಸು	- ಪ್ರಮೇಣಿಸು	ದ
ಫ		ದ
ಘಂಡ	- ಘಂಡಸ್ಸು	ದೆಹಿ
ಘತ್ತ	- ಧಮಕಾಲೆ	ದಂಡ
ಜ		ತ
ಜಟಿಲಜಡಕು	- ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹಣೆದುಕೊಂಡು, ಸಿಕ್ಕಾಡುದು.	ತಟಿ
ಜಟಿಗೆ	- ಶೂರ, ವೀರ	ತಾಂಡವ
ಜತನ	- ಜಾಗ್ರತೆ, ಜೋಪಾನ	ತಾನ
ಜಸ	- ಯಶ, ಕೇತ್ತಿ	ತಾಪ
ಜಾಲ	- ಸಮಸ್ಯೆ, ಬಲೆ	ತಿಟ್ಟು
ಜಪ್ಪೆ	- ನಾಲಿಗೆ	ತಿರಿಯು
ಜೀರ್ಣವಸ್ತು	- ಶಿಥಿಲವಾದ ಬಟ್ಟೆ	ತಿಲ
ಜೀವಸತ್ತ	- ಶರೀರದ ಪ್ರೋಫಣಿಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದ ಅಹಾರಾಂಶ	ತೀಡು
ಜೈವಿಕ	- ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ	ತೀವ್ರ
ಜೋಂಡು	- ಸಮ, ಸಾಮ್ಯ	ತುಂಬುವ
ಡ		ತೆ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಬಯಸಿದುದನ್ನು ಕೊಡುವ ರತ್ನ	ತಕಲಿ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನು (ಮನ್ಥಾ)	ನೂಲನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಒಂದು ಉಪಕರಣ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಮನ್ತ್ರಧನ ತಂದೆ (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ)	ದರದ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಇತರರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಸಿಸುವಿಕೆ, ಪ್ರಚೋದನೆ	ನದಿ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಪ್ರಮೇಣಿಸುವಿಕೆ, ಪ್ರಚೋದನೆ	ಬಿದಿರಿನ ತಟ್ಟಿ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಸಣ್ಣ, ಅಲ್ಪವಾದ	ತಟ್ಟೆ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ನಷ್ಟ, ಕೆಡು	ಆ ದಿನ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಪ್ರಮೇಣಿಸುವಿಕೆ	ಷಾಂತೋಽದಯ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಇತರರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಸಿಸುವಿಕೆ	ಕಡಿಯು, ನಾಶಮಾಡು
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಪ್ರಮೇಣಿಸುವಿಕೆ	ನೀರು ಚಿಮ್ಮುವ ಭೂಭಾಗ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಒಂದು ಬುಡ	ಮರದ ಬುಡ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಗೊಡವೆ, ಒಡನಾಟಿ, ಸಂಬಂಧ	ಗೊಡವೆ, ಒಡನಾಟಿ, ಸಂಬಂಧ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ದಿಕ್ಕಿಟ್ಟ ಕುಸೀತ, ಶಿವನ ಉಗ್ರವಾದ ನತಕನ	ದಿಕ್ಕಿಟ್ಟ ಕುಸೀತ, ಶಿವನ ಉಗ್ರವಾದ ನತಕನ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಸ್ವರ ವಿಸ್ತಾರ	ಸ್ವರ ವಿಸ್ತಾರ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಬುಸಿ	ಬುಸಿ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ದಿಕ್ಕಿ, ಪರಿ, ಎತ್ತರದ ನೇಲ	ದಿಕ್ಕಿ, ಪರಿ, ಎತ್ತರದ ನೇಲ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಅಲೆಯು, ತಿರುಗು, ಭಿಕ್ಕೆ ಬೇಡು	ಅಲೆಯು, ತಿರುಗು, ಭಿಕ್ಕೆ ಬೇಡು
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಎಳ್ಳು	ಎಳ್ಳು
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಬೀಸು, ಸ್ವರ್ಶಿಣಿಸು	ಬೀಸು, ಸ್ವರ್ಶಿಣಿಸು
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಹರಿತ, ತೀಕ್ಷಣ	ಹರಿತ, ತೀಕ್ಷಣ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಆವರಿಸುವ	ಆವರಿಸುವ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ದಕ್ಷಿಣ	ದಕ್ಷಿಣ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ಉದ್ದಾಟನ, ಸ್ವೇಚ್ಛಾವೃತ್ತಿ	ಉದ್ದಾಟನ, ಸ್ವೇಚ್ಛಾವೃತ್ತಿ
ಡೋಲಾಯಾನ	- ದಾಸಿತನ, ದಾಸ್ಯ	ದಾಸಿತನ, ದಾಸ್ಯ

ತೋಳಗು	- ಪ್ರಕಾಶಿಸು	ದಾರೂನಾ	- ಭಯಾನಕ, ಕರಣವಾದ
ತೋಟಿ	- ಜಾಡಮಾಲಿ	ದಿಗ್ರಿಜಯ	- ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವುದು
ತೋಡು	- ಅಗೆ, ಹಳ್ಳಿಪನ್ನು ಮಾಡು	ದಿಟ	- ನಿಜ
ತೋಡೆ	- ತೋರಿಸಿದೆ	ದ್ವಿಜ	- ಬ್ರಹ್ಮಣ
ತ್ವರೆ	- ಬೇಗ	ದೀನ್	- ಧರ್ಮ
ತೋಯಜ	- ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದು (ಕಮಲ, ತಾವರೆ)	ದೀವಟಗೆ	- ದೊಂದಿ, ಪಂಚ
ತೋಯಜದಳ	- ತಾವರೆಯ ಎಸಳು	ದುರುಳ	- ಕೆಟ್ಟವನು, ನೀಚ
ಶ್ರೀದಿವ	- ಸ್ವರ್ಗ	ದುಲಂಭ	- ಅಪರೂಪವಾದುದು, ವಡೆಯಲು
ಶ್ರೀಪದಿ	- ಮೂರು ಪಾದಗಳಿರುವ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಜಾತಿ		ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು
ತೋಲೆ	- ವಾಣಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಗೋಚೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡ ವಾಗಿ ಹಾಕುವ ಮರದ ಆಡ್ಡ	ದುಶ್ಯತುನ ದೇಸಿ	- ಕೆಟ್ಟ ಸೂಚನೆ - ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಅಯಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಬಂದ ಆಚಾರ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ದ

ದಂತಪ್ರಭೆ	- ಹಲ್ಲಿನ ಕಾಂತಿ	ದೂರ್ಶೈ	- ಅಪಾಯ, ಹೊಡೆತ
ದಂಡಿಗೆ	- ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ	ದೂರು	- ಸಮಾನ, ಅರಸು
ದಂಡಾಪ್ರಾಪ	- ಕೋಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಣಿಸಿದಂತಿರುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ತಿಂಡಿ (ಅಪ್ಪ), ಜೇನುಗೂಡು, ಕೋಳ್ಳೇನು ಗೂಡು	ದ್ರವ್ಯ	- ವಸ್ತು, ಪದಾರ್ಥ
ದಂಧೆ	- ಉದ್ದೋಗ	ದ್ರಕ್ಷ	
ದಧಿ	- ಮೊಸರು	ದಂತರಾಳಿ	
ದರಖಾಸ್ತು	- ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲು ಸರಕಾರದವರು ಕೊಡುವ ಸಾಗುವಳಿಯಾಗದಿರುವ ಭೂಮಿ	ದಿಲ್ಲಿ	
ದಹಿಸು	- ಸುದು, ಉರಿಸು	ನನ್ನ	- ಸತ್ಯ
ದಳ್ಳುರಿ	- ತೀವ್ರವಾಗಿ ಉರಿ, ಚೊಡ್ಡ ಉರಿ.	ನನೆಯಂಬು	- ವ್ರಷ್ಟಿಭಾಣ
ದಾಯಿಗ	- ದಾಯಾದಿ	ನಯ	- ನೀತಿ, ರೀತಿ

ಧ

ದೂರ್ಶೈ	- ಬಿಲ್ಲು ಮತ್ತು ಬಾಣಗಳ ಸಮೂಹ
ದೂರು	- ಸಮಾನ, ಅರಸು
ದ್ರವ್ಯ	- ವಸ್ತು, ಪದಾರ್ಥ
ದ್ರಕ್ಷ	
ದಂತರಾಳಿ	
ದಿಲ್ಲಿ	
ನನ್ನ	- ಸತ್ಯ
ನನೆಯಂಬು	- ವ್ರಷ್ಟಿಭಾಣ
ನಯ	- ನೀತಿ, ರೀತಿ
ನರ	- ಅಜುನ, ಮನುಷ್ಯ
ನಭ	- ಆಕಾಶ
ನರಪ್ರಾಣಿ	- ಮನುಷ್ಯ ಜೀವಿ
ನಪ್ಪೇದನ	- ಹೊಸ ಅನ್ನ
ನಾರಿಕೇಳ	- ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ

ನ

ನನ್ನ	- ಸತ್ಯ
ನನೆಯಂಬು	- ವ್ರಷ್ಟಿಭಾಣ
ನಯ	- ನೀತಿ, ರೀತಿ
ನರ	- ಅಜುನ, ಮನುಷ್ಯ
ನಭ	- ಆಕಾಶ
ನರಪ್ರಾಣಿ	- ಮನುಷ್ಯ ಜೀವಿ
ನಪ್ಪೇದನ	- ಹೊಸ ಅನ್ನ
ನಾರಿಕೇಳ	- ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ

ಕನ್ನಡ - I

ನಿರ್ಮಾರ	- ಬೆಂಡ ಮೇಲಿನಿಂದ ಹರಿಯುವ ರೂರಿ	ಪಚ್ಚಿ	- ಒಂದು ಸುಗಂಧ ಸಸ್ಯ, ಹಸಿರು
ನಿತ್ಯಸತ್ಯ	- ಶಾಶ್ವತ, ಹುಟ್ಟು ಸಾವೃಗಳಿಲ್ಲದುದು	ಪಡಿಯರ	- ಸೇವಕ, ಬಾಗಿಲು ಕಾರ್ಯವವ
ನಿಯತಿ	- ನಿಯಮ, ವಿಧಿ	ಪಡೆಮಾತು	- ಸುದ್ದಿ, ಪ್ರಸಿದ್ಧತಾದ ಮಾತು, ಕೀರ್ತಿ
ನಿಯತ್ಕ್ರಿ	- ಹುದ್ದೆ, ಅಧಿಕಾರ, ನೇಮಕ		
ನಿಟ್ಟಿನು	- ಸ್ಥಾಪಿಸು, ನೇರ್ಗೊಳಿಸು	ಪಡಿಸುಡಿ	- ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ
ನಿಟ್ಟಿರಂತು	- ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಹಾಗೆ	ಪಡ	- ಪಾದ
ನಿವಾಳಣ	- ಮೋಷ್ಣ, ಕೈವಲ್ಯ	ಪರೋದಧಿ	- ಹಾಲು ಮತ್ತು ಮೋಸರು
ನಿವೃತ್ತಿಪಾತ	- ಯಾವ ಪಡ್ಡವನ್ನು ವಹಿಸದೆ ಸಮಭಾವದಿಂದ ಇರುವಿಕೆ, ಸಮದ್ಯಾಷ್ಟಿ	ಪರಂಧಾಮ	- ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ನೇಲೆ, ಸ್ವಗಂ, ವೈಪುಂತ
ನೀರವ	- ನಿಶ್ಚಯ, ಮೌನ	ಪರಭಾರೆ	- ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರುವ ಆಸ್ತಿ, ವಸ್ತು
ನೀರುಣಿಸು	- ನೀರುಹುಡಿಸು		ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು
ನೀಳ್ಮಿ	- ಎತ್ತರವಾಗಿ, ಉದ್ದವಾಗಿ		ಬೇರೆಯವರಿಗೆ
ನುಡಿಗೊಳ್ಳಿರೂ	- ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬೇದ, ಮಾತನ್ನು ತೆಗೆದುಹೊಳ್ಳಬೇದ	ಪರಮ	ಒಟ್ಟಿಸುವುದು, ವಹಿಸಿಕೊಡುವುದು.
ನೂಲತೋಡಾಗು	- ನೂಲಿನ ಎಳಿಗಳು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದು.	ಪರಾಬ್ರಹ್ಮ	- ಶ್ರೇಷ್ಠ
ನೆಗಲ್ಲಿ	- ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ	ಪರಿಚಯೀ	- ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದ, ವಿಮುಖ
ನೆರವೆ	- ಸಹಾಯ	ಪರಿಯಂತ	- ಸೇವೆ, ಪೂಜೆ, ಉಳಿಗ
ನೆರೆ	- ಹೆಚ್ಚು, ಚೆನ್ನಾಗಿ	ಪರಿಪ್ರೇಕೆ	- ತನಕ
ನೇಮ	- ಪ್ರತ್ಯ, ಅನುಮತಿ	ಪರಿಪ್ರೇಕೆ	- ಗೊದವೆ, ಗಮನ
ನೋರೆಹಾಲು	- ಆಗತಾನೇ ಹಿಂಡಿದ ಹಾಲು	ಪರಿಪ್ರೇಕೆ	- ರಬ್ಬಿ, ವ್ಯಾಪಿಸು
ಪ			
ಪಂಜ	- ಸಿಂಹ ಬೆಕ್ಕು ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಉಗುರು ಸಂಿತವಾದ ಅಂಗಾಲು	ಪಳ್ಳಿರಲ್ಲೆ	- ನೀವಾಸಿತಿರಿಗೆ ನೆಲೆಸಲು
		ಪಾಂಸು	- ಧೂಳು
		ಪಾಗಾರ	- ಸುತ್ತುಗೋಡೆ, ಪ್ರಾಕಾರ

ಹಾಥಿಕದ ತರೀರ	- ಭೋಪಿಕವಾದ ದೇವ, ಕಳೇಬುರ	ತ್ವಾತ್ತುಕ್ಕಣಿಕೆ	- ಶಿಂಗೆ ಕಾರ್ಯಕುದಂತೆ ತೋರಿಸುವುದು
ಹಾರ್	- ಸಿರೀಕೆ ಸು	ತ್ವೇರಣೆ	- ಮುನ್ನಗ್ಗವಂತೆ ಮಾಡುವಿಕೆ, ವೃಜೋದನೆ
ಹಾಡುಕ	- ಸಿರೀಕೆ ಸಿ	ತ್ವಾತ್ತಕ	- ಶಿತ್ಯಪಿಗೆ ಮಾಡುವ ಶ್ರಾದ್ಧ, ತಿಥಿ
ಹಾರಂಚರಿತ	- ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ		
ಹಾಸುಂಭ್ರಾತ್ಸುಂಪರೆದು	- ಹಾಸುಮೊಳ್ಳುಗಿ ವ್ಯಾಟಿಸಿ, (ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅಡ್ಡಕ್ಕೂ)		
ಹಿಂಡ	- ತೀರಿಮೋದ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಪಷಣಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅರ್ಹಿತಾದ ಅರ್ಘ್ಯದ ಉಂಡೆ.	ಹ್ನ	
ಹಿಂತಿರಿಸಿ	- ಹಿಂದೆ ಕುಳಿರಿಸಿ	ಹಾತಾಂಗ್	- ಅಳತೆಯ ಒಂದು ಮಾನ (201.164 ಮೀಟರ್)
ಹಿರಿಯರುಂ	- ಹಿರಿಯರೂ	ಒಂಡು	- ಜೀನು, ಮಾಧು
ಹೃದು (ಹೃದುಪ್ರ)	- ಹೊಂದಿಕೆ, ಸೇರುವಿಕೆ	ಒಂಜೆ	- ಬರದು, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವರೆಯದವರು
ಹೃದುವಲ್ಲಳ್ಳ	- ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವವಳ್ಳಲ್ಲ	ಒಗೆ	- ರೀತಿ, ಮನಸ್ಸು
ಹೀತಾಗ್ರ	- ಸಿಂಹಾಸನದ ತಾದಿ, ಮೇಲ್ತ್ವಾಗ್	ಒತ್ತೇರಿ	- ಕೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ತೋವು ಇಡುವ ದಿನ್ನೆ
ಹೃಸಲಾಯಿಸು	- ಶಾಖಾಭಾಗಿಂದ ಮನ ಒಲಿಸು	ಒಟ್ಟೆ	- ರಾರಿ
ಹೃರಕ	- ಧಾಸ್ಯ ತುಂಬುವ ಜೀಲ	ಒಲ್ಲಂಬ	- ಡೆಹಾರಿಯಾದ ಕಂಬ
ಹೆಂಡಿರ್	- ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಹೆಂಡಪಿಯರು	ಒಲೀಯು	- ಬೆಳಿಯು, ಭದ್ರವಾಗು, ಗಡ್ಡಿಯಾಗು
ಹಂಪ್	- ಕೇಡೆ, ಈರಿಮೆ	ಒಸುರು	- ಕೊಟ್ಟಿ
ಹರತು	- ಬೇರೆ	ಒಂಜುರು	- ಧಾರೀಕ ಅಥವಾ
ಹೃಷ್ಣರೀಯೆ	- ಹೊಂದಲು ಒದನು, ಪಡೆಯಲು ಒದನು	ಒಂಜುರೆ	ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿ ಮಾಡಿದ
ಹೃದಮುದು	- ನಮಸ್ಕರಿಸು		ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಜಾತಿ, ದೇಶ, ಸಮಾಜ
ಹೃಡದೆವಣ್ಣ	- ನಮಸ್ಕರಿಸಿ		
ಹೃಂರಮು	- ಹೂರದು		
ಹೃಂರೆ	- ಸಂಬಂಧ, ರಕ್ಷಣೆ		ಮೊದಲಾದವೃಗಳಿಂದ
ಹೃಂಡವರನ್	- ಹೋದವರನ್ನು		ಮೊರಹಾಕುವುದು,
ಹೃಂಧಾಮು	- ನಾಶ		ಶಿರಸ್ಕಳಿಸುವುದು.

ಕನ್ನಡ - I

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ	- ದೂತನ ಮೂಲಕ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕರುಹಿಸು, ಕರೆ ಕರುಹಿಸು	ಭಾಗ್ಯವ ಬ್ರಹ್ಮ ಭೂಪನ	- ಪರಶುರಾಮ - ಬೌದ್ಧ ಸನ್ಯಾಸಿ - ಜಗತ್ತು, ಪ್ರಪಂಚ - ಅನೇಕ ಕಣ್ಣಳ್ಳವನು (ಇಂದ್ರ)
ಮು			
ಬಿಂದು	- ಆಯಾಸಪಡಿಸು	ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧ	- ವಶಿಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವನು
ಬಾದ	- ಗ್ರಾಮ, ಹಳ್ಳಿ	ಮಂದಾಗ್ನಿ	- ಹೆಚ್ಚು ಉರಿಯಿಲ್ಲದ ಬೆಂಕೆ
ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ಯಂ	- ಹೊರಟುಹೋಗಿ	ಮಂದಾಸನ	- ದೇವರ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಇಡುವ ಮರ ಅಥವಾ ಲೋಹದ ತಟ್ಟೆ
ಬಿಡದಿ	- ಅತಿಧಿಗಳ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆಂದು ತೆರವು ವಾಟಿದ ಮನೆ, ಬಿಡಾರ	ಮಹುಣಿ	- ಕೆರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು
ಬಿತ್ತರ	- ವಿಕ್ಸೂರ	ಮಹಿಂದ್ರ	- ಪ್ರಾನಃ
ಬಿನ್ನಣಿ	- ವಯ್ಯಾರ, ಸೈಪುಣಿ	ಮಹಿಂದ್ರ	- ಸಂಪುದಾಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವನು,
ಬಿಸಂದ	- ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಸೋಜಗ, ಅಷ್ಟರಿ	ಮಹಿಂದ್ರ	ಅಜಾರವಂತ
ಬೆಡಗು	- ಸೌಂದರ್ಯ, ಸೋಬಗು	ಮಹುಣಿ	- ಅಪಲೇರಿಸುವ ಪೇರು,
ಬೆದರು	- ಹೆದರು	ಮಹಿಂದ್ರ	ಮದ್ರ
ಬೆಲೆಯಾಳು(ಇ)	- ಸೇವಕ	ಮಹುಣಿ	- ಜೇನು
ಬೆಸುಗೆ	- ಜೋಡನೆ, ಒಂದಾಗುವಿಕೆ	ಮಹಿಂದ್ರ	- ಸಂಪುದಾಯವನ್ನು
ಬೆಳ್ಳು	- ದಡ್ಡ, ಪೆಡ್ಡ, ಏನೂ ಅರಿಯದವನು	ಮಹಿಂದ್ರ	ಪಾಲಿಸುವವನು,
ಬೆಳ್ಳುದು	- ಬೆಂದುವುದು	ಮಹಿರೆ	ಅಜಾರವಂತ
ಬುರುಜು	- ಕೊಣಟೆಯ ಪ್ರಾಕಾರದ ಮೇಲೂ ಗೋಪುರದ ತುದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಟ್ಟುವ ವಶುಲಾಕಾರದ ಕಟ್ಟಡ, ಗುಮ್ಮಟ	ಮಧು	- ಅಪಲೇರಿಸುವ ಪೇರು,
ಬೆಸನ	- ಕೆಲಸ, ಕಾಯ್ದ	ಮಧುಮೇಹ	ಮದ್ರ
ಬೆಸಗೊಂಡೊಡೆ	- ಕೇಳಿದಾಗ	ಮಧುಮೇಹ	- ಸಕ್ಕರೆ ಕಾಯಿಲೆ
ಬೆಸಸಲ್ರಾ	- ಹೇಳಲು	ಮಧುಸು	- ಕಡೆಯು
ಬೆಸಕು	- ಹೇಳು	ಮನಂಗೊಳಾ	ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆ,
ಬೆನ್ನೀರ್	- ಬಿಸಿಯಾದ ನೀರು	ಮನಕತ	ಅಕಣಿಕಸು
ಭು			
ಭಾಗ	- ರಾಜ್ಯಭಾಗ, ಭೂಭಾಗ	ಮನಸ್ಸೆ	- ಮನಸ್ತಾಪ
		ಮನಸ್ಸೆ	- ಗೌರವ
		ಮನಂವಾತೆ	- ತನ್ನ ಸಂಸಾರ,
			ಮನಸೆಗಲಸ, ಮನಸೆಯ
			ಮದ್ದಿ

ಮರಗ	- ಒಂದು ಬೌಯ ಸುವಾಸನೆಯ ವನಸ್ಪತಿ, ಪ್ರದೀಪ	ಮೋಟ	- ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗೂಡವ ಯೆ
ಮಲೆಲ್ಲು	- ಕೂಮರೆಲ್ಲು	ಯಂತ್ರಿಕ	- ವಿಕಾಸವಾದ
ಮಾಟಗೂರು	- ಇಂದ್ರಜಾಲ ವಿದ್ಯೆ ಬಲ್ಲಾವ	ಯಂತ್ರಿತ್ವ	- ನಿಶ್ಚಯ
ಮಾಣಿಕ್ಯ	- ಕೆಂಪು ಪರಖು, ನವರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು	ರವ	- ಶಬ್ದ, ಘನೀ
ಮಾನವಿಯ	- ಮನುಷ್ಯತ್ವದಿಂದ ಕೂಡಿದ	ರಸವಾತಿಸಾಗು	- ಮೈಹಾರಂಮು
ಮಾನಸರ್ಹ	- ಮನುಷ್ಯರು	ರಸೆ	- ಭೂಮಿ
ಮಾವುರು	- ಮಾವಿನ ಮರ	ರವದಾರಿ	- ಪರವಾಸಿಗೆ, ಅನುಮತಿ ಪತ್ರ
ಮಾಯಾಜಾಲ	- ಮೋಸದ ಬಲೆ	ರಾಜತೆ	- ದೊರೆತನ, ಪ್ರಭುತ್ವ
ಮಾರ್ಗ ಮೋಹ	- ಗೆಗೆಯನ್ನು ಚೊಲಲು ಮಾಡುವ ಒಂದು ವಿಧಿ	ರಾಧ್ಯಾಖಾಮಿ	- ಶಿವನ ತಾಂ, ಸೃಜನ, ಶೃಜನ
ಮಿಕ	- ಬೇಬೆಯ ಮೂರ್ಗ	ರೂಪಾರಿ	- ಶಿಲ್ಪ
ಮಿರುಗು	- ಪ್ರಕಾಶಮು	ರೂಢಿ	- ಭೂಮಿ, ನೆಲ, ಸಂಪ್ರದಾಯ
ಮಾಂತ್ರಿಕಂ	- ಮಾಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳು	ರೋಗಾದು	- ನಿಯೋಗಿಕ್ಕು
ಮುಕುಳತ	- ಮುಕ್ಕಿದೆ	ರೋಗನ	- ಪ್ರಾಣ, ಅಳು
ಮುಹಿಕಡೆ	- ಬಾಂಬಿಗೆ ಎರೆಯಲು, ಮುಹಿಕ್ಕೆ ಹಿಡಿಯಲು	ಉ	
ಮುಗುಳು	- ಮೂಗ್ಗು	ಲಾಂಡ	- ದಾಸೆ
ಮುಗುಳ್ಳು	- ತೊಂದರೆ, ಕೊರತೆ	ಲಾಂಭನ	- ಗುರುತು, ಒಷ್ಣ
ಮುಡಿವಾಳ	- ಪರಿಮಳದ ಬೇರುಳ್ಳು ವಸಸ್ಪತಿ, ಲಾವಂಚೆ	ಲೋಕತ್ರಯ	- ಮೂರುಲೋಕ (ಸ್ತರ, ಮತ್ತು, ಪಾತಾಳ)
ಮುಸ್ತಿಮು	- ದೊಡಲೆ	ವ	
ಮುಸಿಸು	- ಸಿಟ್ಟು, ಮೋಜ, ಮೃದ	ವಂಡಿ	- ಮೋಗಳು ಭಾಟ
ಮುಸ್ತಿನ	- ಹಂಡಿನ	ವಾಲಾತ್ಮು	- ಇನ್ನಾಬ್ಜರ ಪರಮಾಗಿ ವಾದಿಸುವವನು, ಪಕ್ಷ
ಮುತ್ತಿ	- ಮುಖ	ವಣಗಾಳ್ಳು	- ಗುಣಾಗುಡು
ಮುತ್ತಳ	- ನಿರ್ದಿಕ್ಷೆ ಅಕಾರವ್ಯಳ್ಳು	ವರಸ	- ಮುಖ, ಬಾಂಬಿ
ಮುದಲಿಸು	- ಹೀಂಬಾಳಿಸು	ವದನಾರಾಂಧ	- ಮುಹಿವೆಂಬ ತಾವರೆ
ಮೃಗರಾಜ ಕೆರೋರ- ಸಿಂಹದ ಮಾರಿ			
ಮೃಯಾಲಸಿದಂತ	- ದೇಹಕ್ಕೆ ಅಲಕ್ಷ್ಯವಾದಂತ		
ಮೊರೆತ	- ಅಬ್ಜರ, ಮೊಫ್ಫಾಸ್, ಮೊರೆಗು		

ಕನ್ನಡ - I

ವನಜಾರ್ಕ್	- ತಾವರೆಯಂತೆ ಕಣ್ಣಳ್ಳವನು (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ)	ಶರ್ತ	- ಮೊಲ ಬೆಂದ್ರ
ವನಧಿ	- ಸಮುದ್ರ	ಶಾರ್	- ತರಕಾರಿ
ವರ	- ಶೈಷ್ಟ, ಅಶೀಷಾದ	ಶಾಲಿ	- ಭತ್ತ
ವಾಡಿಕೆ	- ರೀತಿ, ಕ್ರಿಯೆ	ಶಾಲ್ಯನ್ನ	- ಅಕ್ಷಯ ಅನ್ನ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಭತ್ತ
ವಾರಿ	- ನೀರು	ಶ್ರಾಂಕ	- ತಿತ್ತಗಳಿಗೆ
ವಾರಿಚಾಕ್	- ತಾವರೆಯಂತಹ ಕಣ್ಣಳ್ಳವನು (ಕೃಷ್ಣ)	ಶ್ರಾಂಕ	ಶಾಸ್ಮೋಕ್ತವಾಗಿ ಮಾದುವ ಕರ್ಮ
ವಾರುಣ	- ಹಂಡ, ಕಳ್ಳು	ಶ್ರಾಂಕ	- ಶಾಯಂ ಮದಾಯಂಬರ
ವಾರಿಚಾಸನಪಿತ	- ಬ್ರಹ್ಮನ ತಂಡೆ (ವಿಷ್ಣು, ಕೃಷ್ಣ)	ಶ್ರಾಂಕ	- ಶಾಯಂ ದ ಮದದ ಉಬ್ಬರ
ವಿದ್ದೆ	- ವಿದ್ದೆ	ಶ್ರಾಂಕ	ಷ
ವಿದ್ಯಾಮಾನ	- ವಾಸ್ತವ ಸಂಗತಿ	ಸಂಗ	- ಸಹವಾಸ, ಸ್ವೇರ
ವಿಧಾಯಕ	- ರಚನಾತ್ಮಕವಾದ, ನಿರ್ವಾಣಯಕ	ಸಂದ	- ಪ್ರಸಿದ್ಧ
ವಿಧಿಸು	- ಆಜ್ಞಾತಿಸು, ಆದೇಶಿಸು, ನಿಯಮಿಸು	ಸಂತಾಪ	- ದುಃಖ
ವಿಪ್ರ	- ಬ್ರಾಹ್ಮಣ	ಸಂದಿಗ್ರ	- ಜಟಿಲವಾದ
ವಿಪಿನ	- ಕಾಡು	ಸಂಕುತ್ಸಿತ	- ಕೆಡದ, ಹಾಳಾಗದ
ವಿಘ್ರಹೆ	- ಭಾರಂತಿ, ತಬ್ಬಿಬು	ಸಂಗ	- ಸ್ವಗ್ರ
ವಿಭಂತಿ ಪುರುಷ	- ಮಹಾಪುರುಷ, ಮಹಿಮಾಶಾಲಿ	ಸಂಜ್ಞನ	- ಕುಲವಧು, ಕುಲನಾರಿ,
ವಿಷಮು	- ದುಃಖಕರವಾದ	ಸಂಜ್ಞ	ಪತಿಪ್ರತೆ, ಹಂಡತಿ
ವೀಚಿ	- ಸಣ್ಣ ಅಲೆ, ತರಂಗ	ಸಂಕ್ಷ	- ಹಾಗ್ಗಿಗೆ, ಮಂಜ, ತಯಾರ್
ವೈವಾಹ	- ವಿವಾಹ	ಸಂಕ್ಷೇ	- ಮಳ್ಳು, ಮೋಸ
ವ್ಯಾಕುಳ	- ಚಿಂತೆ	ಸಂತ್ಪತ್ತ	- ಯೋಗ್ಯನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ
ವ್ಯಾಧ	- ಬೇಡ, ಬಿಯದ	ಸದ್ವಷ್ಟ	- ಸುವಸ್ತು
ವ್ರೀಹಿ	- ಭತ್ತ, ಅಕ್ಷಿ, ಗೋಧಿ	ಸದ್ವಷ್ಟಂಶ	- ಉತ್ತಮ ವಂಶ
ತ		ಸಮಗ್ರ	- ಸಂಪೂರ್ಣ, ಪರಿಪೂರ್ಣ
ಶರ್ಕರ	- ಸಕ್ಕರೆ	ಸರ	- ದಸಿ, ಸ್ವರ
ಶರುವನ	- ಒಳಿತು ಕೆಡುಕುಗಳ	ಸರಸಿ	- ಕೊಳ
	ಸೂಜನೆ	ಸಲಿಲ	- ನೀರು
		ಸಲೆ	- ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಅತಿಯಾಗಿ
		ಸಾಂಭಾರಣೆ	- ದೊಡ್ಡಪತ್ರೆ, ಒಂದು ಷೈಷಧೀಯ ಸಸ್ಯ

ಸಿಂಗಿ	- ವಿಷಜಂತು, ಒಂದು ಬಗೆಯ ಫೋರಮಾಡ ವಿಷ	ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಂದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಾಫಲ ಸ್ವಿಗ್ರ	- ಕರ್ಮಾಧಿಕ್ಕಾದ ರುಚಿಯಾದ ಹಣ್ಣಿ, ಮೃದುವಾದುದು, ಶೋಮಲವಾದುದು
ಸಿಂಚಿಸು	- ಚಿಮುಕೆಸು		
ಸಿದಿರ್ಹಾಮ	- ಉದೀಕ್ಷಿತಿರ್ಹಾಗು, ಕನಲು		
ಸಿದಿಲ್ಲಿ	- ಕನಲಿ, ಉದೀಕ್ಷಿತಿರ್ಹಾಗಿ	ಪಂತಿ	- ನಾಲು, ಶೈಲಿ
ಸಿಂಧುತನ್ಮಾಜ	- ಸರಿಯ ಮಗ, ಗಂಗೆಯ ಮಗ (ಭೀಷ್ಮ)	ಪಂದರ	- ತಜ್ಜರ
ಸಿಗ್ಗಿ	- ನಾಚಕೆ	ಪನನ	- ಕೊಲೆ, ವಢೆ, ನಾಶ
ಸೀಗುರಿ	- ಜಾಪುರ	ಪರಗು	- ಪರದು
ಸೀಮಿತ	- ಮುತಿಗೆ ಒಳಬಟ್ಟ	ಪರದ	- ಪ್ರಾಣಾರಿ
ಸುಜನತೆ	- ಸರ್ಪಿನ, ಸೌಜನ್ಯ	ಪರದಾರಿ	- ಮೂರು ಮೃಲಾಗಳ ದೂರದ ಅಳತೆ
ಸುರನದಿ	- ದೇವನದಿ, ಗಂಗೆ	ಪಂ	- ಕೃತ್ಯ
ಸುರನದಿಯ ಜನಕ	- ಗಂಗೆಯ ತಂದೆ (ಧರ್ಮ)	ಪಂಜಾ	- ಜಿಂಕೆ
ಸುರೆ	- ಮರ್ದು, ಕಳ್ಳು	ಪಲಧರ	- ನೇಗಿಲನ್ನ ಆಯುಧವಾಗಿ ಸಿದಿದವನು (ಬಲರಾಮ)
ಸುಸ್ತಿ	- ಜಕ್ಕುಬಿದ್ದಿ		
ಸುತ್ತು	- ಸೆಯದು, ಸಿಬಂಧನೆ, ನೊಲು, ಹಗ್ಗ	ಪಾಲಾವಲ	- ತೀಕ್ಷ್ಣ ವಾದ ವಿಷ, ಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದ್ದ್ವಷ್ಟವಾದ ಮಹಾವಿಷ
ಸೂಕು	- ಜಮುಕಿಸು, ತೋಕ್ಕಿಸು, ಚೆಲ್ಲು, ಎರಚೆ		
ಸುಳಿಯು	- ಎಳೆಯು	ಪಾಯು	- ಕಾರು
ಸೇದೆ	- ಅಯಾಸ, ದಾರ್ಶನ	ಪಿಂಜು	- ಜಾಣಗು
ಸೇಸೆ	- ಯಾಂಗಜಾಕ್ಕಿಲೆ, ಮುಂತಕ್ಕಿಲೆ	ಪೀನಾಯ	- ಕೀಳಾದ, ಅವಮಂತಾದ ದೇಗೆಳಿಗಾದ, ಅವಮಾಸಿತವಾದ
ಸ್ವರ್ಯ	- ಪುಣಿ		
ಸ್ವೀರಳೆ	- ಶಿವನೆ	ಪುಸಿ	- ಕ್ರೂರು
ಸೂರ್ಯ	- ಅಮೃತ, ಸುಧಾ	ಪೂಂಕರ್ಹ	- ಮೂರಂ ಎಂಬ ಘ್ರನಿ, ಅಬ್ಜರ
ಸೂರ್ಯಿಗಿಲು	- ಮಾಡಿಲು		
ಸೌಖರ್ಯ	- ಪರಿಮಳ, ಕಂಕ್ರೆ, ಸುಖಾಸನ	ಪ್ರೋರು	- ಜಗತ್ತಮಾಡು

ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ

ಭಾಗ IV ಕ

ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

51ಕ. ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು - ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳು ಭಾರತದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪೌರನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.

- (ಕ) ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು, ಅದರ ಆದಶಾಗಳನ್ನು, ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವನ್ನು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು;
- (ಇ) ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಮಕ್ಕೆ ಸ್ಮಾತಿಕ ದಾಯಕವಾದ ಉದಾತ್ತ ಆದಶಾಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅನುಸರಿಸುವುದು.
- (ಒ) ಭಾರತದ ಸಾರ್ಥಕ ಮತ್ತೆಯನ್ನು, ಏಕತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅಖಿಂಡತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು.
- (ಓ) ದೇಶವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಕರೆ ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು.
- (ಔ) ಧಾರ್ಮಿಕ, ಭಾಷಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಥವಾ ಜಾತಿ ಪಂಗಡಗಳ ಭಿನ್ನತೆಗಳಿಂದ ಅಭಿರುಚಿತವಾಗಿ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಪ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೇಕಿಸುವುದು, ಶ್ರೀಯರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕುಂದುಂಟುಮಾಡುವ ಅಚರಣೆಯನ್ನು ಬೀಟ್ಟು ಬಿಡುವುದು.
- (ಒ) ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಕಾಪಾಡುವುದು.
- (ಔ) ಅರಣ್ಯಗಳು, ಸರೋವರಗಳು, ನದಿಗಳು ಮತ್ತು ವನ್ಯಜೀವಿಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಸ್ನೇಹಿಗಳ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದು, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕಂಪ ತೋರಿಸುವುದು.
- (ಒ) ವ್ಯಜಾನಿಕ ಮನೋಭಾವ, ಮಾನವೀಯತೆ, ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬೇಕಿಸುವುದು.
- (ಝ) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೌತನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು.
- (ಇ) ರಾಷ್ಟ್ರವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಿಯ ಬೈಸ್ನತ್ಯಕ್ಕೆ ತಲುಪಲು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವುದು.
- (ಟ) ಆರಂಧ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ನಡುವಿನ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೋ, ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೋ ಆಯಾ ಸಂದಭಾಂಸುಸಾರ ಹೆತ್ತವರೋ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು.